

dialogic

innovatie • interactie

Evaluatie Amsterdamse Kernprocedure

Tevredenheid met het plaatsingsstelsel

In opdracht van:
Stichting ELK Amsterdam

Publicatienummer:
2021.037-2130

Datum:
Utrecht, 9 juli 2021

Auteurs:
Anna Grond MSc.
Tessa Groot Beumer MSc.
Roos Jansen MSc.
Marenne Massop MSc.

Inhoudsopgave

1	Introductie	5
1.1	Achtergrond: de overstap van het PO naar het VO	5
1.2	Tevredenheidsonderzoek: doelstelling en aanpak.....	5
1.3	Leeswijzer	6
2	Amsterdamse Kernprocedure 2021	7
2.1	Opzet Amsterdamse Kernprocedure 2021	7
2.2	Uitkomsten centrale loting en matching 2021	12
3	Resultaten tevredenheidsonderzoek	15
3.1	Voorlichting over de Kernprocedure.....	15
3.2	Oriëntatie op aanbod van scholen	20
3.3	Voorkeurlijst en aanmelding	29
3.4	Plaatsing.....	40
3.5	Afsluitende fases Kernprocedure	47
3.6	Vragen, klachten en bezwaren.....	51
4	Conclusies een aanbevelingen	55
4.1	Conclusies	55
4.2	Aanbevelingen.....	61
Bijlage 1.	Respons vragenlijsten	65
Bijlage 2.	Toelichting correctie steekproef	69
Bijlage 3.	Additionele tabellen	71
Bijlage 4.	Interviewrespondenten	73
Bijlage 5.	Regiegroep	75

1 Introductie

In opdracht van Stichting Elektronisch Loket Kernprocedure Amsterdam (ELK) onderzocht Dialogic de tevredenheid van betrokkenen met de Amsterdamse Kernprocedure 2021. In de Kernprocedure staan afspraken genoteerd tussen het primair onderwijs en het voortgezet onderwijs in samenspraak met de gemeente Amsterdam over de overstap van primair onderwijs naar voortgezet onderwijs. In dit hoofdstuk schetsen we kort de achtergrond van deze evaluatie (paragraaf 1.1), alsook het doel van het onderzoek en de onderzoeksaanpak (paragraaf 1.2). Tot slot bevat dit hoofdstuk een korte leeswijzer (paragraaf 1.3).

1.1 Achtergrond: de overstap van het PO naar het VO

De Amsterdamse schoolbesturen van het primair onderwijs en het voortgezet onderwijs maken elk jaar afspraken over de procedure van de overstap van primair onderwijs (PO) naar voortgezet onderwijs (VO), deze worden vastgelegd in de Kernprocedure. De gezamenlijke schoolbesturen hebben deze Kernprocedure afgestemd met de gemeente Amsterdam.¹

De Kernprocedure omvat vier doelstellingen:

1. Zo goed mogelijke advisering van de basisschool
2. Kwalitatief hoogwaardige behandeling van de aanmelding door de VO-school
3. Transparante procedure van schoolkeuze, aanmelding en plaatsing
4. Verzameling van gegevens rondom de schoolkeuze

Dit jaar namen **7.978** leerlingen deel aan de lotingsprocedure. Er waren **9.887** plaatsen op **63** VO-scholen beschikbaar.² Ten aanzien van het aantal deelnemers aan de procedure waren er dit jaar relatief minder plaatsen beschikbaar dan in 2020, omdat het aantal leerlingen is toegenomen (7.672 in 2020) en het aantal beschikbare plaatsen licht is afgenomen (9.976 in 2020). Ondanks dat er meer plaatsen zijn dan leerlingen, zien we dat de vraag van leerlingen niet evenredig verspreid is over het aanbod. Met andere woorden; er is een mismatch tussen vraag en aanbod. Deze mismatch tussen vraag en aanbod bestaat al jaren, met als gevolg overaanmeldingen op diverse VO-scholen.³

Omdat niet alle leerlingen naar gewenste voortgezet onderwijs school kunnen gaan, achten de gezamenlijke schoolbesturen en de gemeente Amsterdam het noodzakelijk dat er op meerdere Amsterdamse scholen wordt geloot. Sinds 2015 wordt dit centraal georganiseerd met de centrale loting en matching. Het systeem van loting en matching is niet zozeer een oplossing voor de mismatch in schoolvoorkeur (dat is vooral een kwestie van vraag en aanbod), maar een methode om tot plaatsing te komen.

1.2 Tevredenheidsonderzoek: doelstelling en aanpak

In navolging van voorgaande jaren (2016 t/m 2020) is er ook dit jaar door Dialogic een tevredenheidsmeting uitgevoerd onder ouders, leerlingen en betrokkenen uit het PO en het VO. Bij dit tevredenheidsonderzoek ligt de nadruk op de uitvoering van de Kernprocedure en

¹ Kernprocedure Overstap PO-VO, Amsterdam 2021. Zie: www.verenigingosvo.nl

² OSVO (15 april 2021). Persbericht Afrondingsfase Loting en Matching. Zie: www.verenigingosvo.nl

³ De cijfermatige analyse van de centrale loting en matching geeft meer inzicht in deze mismatch en verschijnt apart van dit tevredenheidsonderzoek.

de tevredenheid van betrokkenen met het plaatsingssysteem. De centrale onderzoeksvraag kan als volgt worden geformuleerd:

In welke mate zijn de partijen, die betrokken zijn bij de Kernprocedure, tevreden over de uitvoering en de uitkomsten ervan en welke mogelijke verbeterpunten ten aanzien van de procedure kunnen worden aangedragen?

Het tevredenheidsonderzoek is uitgevoerd onder vier doelgroepen:

1. Ouders
2. Leerlingen
3. Betrokkenen PO- en VO-scholen
4. Overige organisaties, zoals de kinderombudsman Amsterdam, OCO⁴ en Stichting VSA⁵

Aanpak van het onderzoek

Er is ten eerste gebruik gemaakt van een online enquête onder leerlingen uit groep acht en hun ouders/verzorgers (hierna: ouders). Bijlage 1 geeft een overzicht van de respons inclusief enkele achtergrondgegevens van de steekproef en totale populatie deelnemers aan de loting en matching. Ook is er een online enquête verstuurd naar PO- en VO-scholen. Bijlage 1 geeft een overzicht van de respons op deze vragenlijst. Bij de vragenlijst voor ouders en leerlingen is er bij sommige vragen uit het deel van de ouders een correctie toegepast. Meer specifiek houdt dit in dat een deel van de respondenten bij deze vragen voor de zekerheid is uitgesloten, omdat bleek dat er bij deze respondenten het risico bestond dat de betreffende vragen niet optimaal gefunctioneerd hebben in de online survey (afhankelijk van het gebruikte device). In bijlage 2 wordt de toegepaste correctie nader toegelicht.

Tot slot hebben er diepte-interviews plaatsgevonden met enkele ouders, leerlingen en vertegenwoordigers vanuit het PO en VO alsook overige organisaties. Zie bijlage 3 voor een overzicht van de interviewrespondenten.

De regiegroep van de Kernprocedure leverde driemaal input aan de onderzoekers:

1. Op de conceptversie van de vragenlijsten (schriftelijke input)
2. Op de conceptresultaten (plenaire discussie aanbevelingen)
3. Op de conceptversie van de rapportage

Bijlage 4 beschrijft de samenstelling van deze regiegroep.

1.3 Leeswijzer

In het volgende hoofdstuk staan we nader stil bij de manier waarop in 2021 het plaatsingssysteem is vormgegeven. Vervolgens bespreken we in hoofdstuk 3 de belangrijkste resultaten ten aanzien van het tevredenheidsonderzoek. De resultaten worden per onderwerp getoond en waar zinvol uitgesplitst naar de mening van ouders, leerlingen en PO- en VO-scholen. Het hoofdstuk is gebaseerd op zowel de resultaten uit de online enquête alsook de aanvullende interviews. Tot slot vatten we in hoofdstuk 4 de belangrijkste resultaten kort samen en presenteren we enkele aanbevelingen.

⁴ Onderwijs Consumenten Organisatie.

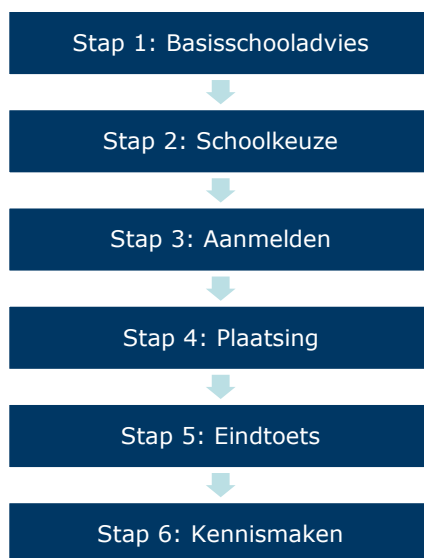
⁵ Stichting Vrije Schoolkeuze Amsterdam.

2 Amsterdamse Kernprocedure 2021

In de procedure rondom de centrale loting en matching kunnen een aantal stappen worden onderscheiden. Deze stappen bespreken we in paragraaf 2.1. Vervolgens presenteren we paragraaf 2.2 enkele kerncijfers m.b.t. het plaatsingsaanbod dit jaar.

2.1 Opzet Amsterdamse Kernprocedure 2021

Onderstaande figuur geeft een schematisch overzicht van de verschillende stappen die leerlingen doorlopen binnen de Kernprocedure 2021.

Figuur 1. Kernprocedure 2021. Bron: voschoolkeuze020.nl

Ten aanzien van vorig jaar zijn er in stap 3 en 4 enkele wijzigingen doorgevoerd, ofwel ter optimalisatie van de procedure, ofwel naar aanleiding van de Covid-19 pandemie en de bijkomende overheidsmaatregelen. Het gaat om de volgende wijzigingen:

- *Stap 3:* Overstap naar een **digitale aanmeldingsprocedure** om het aantal contacten en verplaatsingen te verminderen.
- *Stap 3:* De mogelijkheid tot het kiezen van **kansrijke klassen** voor leerlingen met een dubbeladvies.
- *Stap 4:* De procedure van **staartverbetering** om minder leerlingen op scholen die laag op de voorkeurslijst staan te plaatsen.
- *Stap 4:* Een **toetsingscommissie** geeft advies over de bezwaarschriften omtrent het al dan niet plaatsen van leerlingen.

Hieronder lichten we de stappen van de Kernprocedure (m.u.v. stap 6) en de genoemde wijzigingen kort toe.

Stap 1: Basisschooladvies

Aan het begin van het kalenderjaar ontvangen de leerlingen uit groep 8 een basisschooladvies.⁶ Dit advies wordt door de PO-school ingevoerd in het Elektronisch Loket Kernprocedure

⁶ Dit jaar was dat in Amsterdam uiterlijk op 12 februari 2021.

(ELK). ELK is de beveiligde webapplicatie die het logistieke proces van de Kernprocedure voor alle scholen ondersteunt. Basisscholen en scholen voor voortgezet onderwijs wisselen via ELK informatie uit over het basisschooladvies, het onderbouwend onderwijskundig document (oki-doc) en de uitkomst van de eindtoets. De Overstapservice Onderwijs (OSO) wordt gebruikt om deze informatie veilig en snel van het leerlingvolgsysteem (LVS) van de basisschool, via ELK, naar het LVS van de VO-school over te dragen. Zowel het PO, het VO en de samenwerkingsverbanden werken in ELK als het gaat om de overstap van PO naar VO.

Vanwege de perioden van schoolsluiting als gevolg van de overheidsmaatregelen vanwege Covid-19 is er sprake van verminderde leergroei. Om blijvende negatieve gevolgen te voorkomen heeft de Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap aan de schoolbesturen in het PO gevraagd om leerlingen kansrijk te adviseren⁷.

Stap 2: Schoolkeuze

Op basis van het basisschooladvies kunnen ouders en leerlingen zich oriënteren op passende VO-scholen, bijvoorbeeld door het doornemen van de Amsterdamse Keuzegids en andere informatiekanalen. In verband met de maatregelen rondom Covid-19 hebben dit jaar geen fysieke open dagen plaatsgevonden. In plaats daarvan hebben VO-scholen verschillende digitale kennismakingsmogelijkheden georganiseerd (bijv. een virtuele tour door de school, webinars, chatten met docenten, meet & greets met leerlingen).

Stap 3: Aanmelden

Opstellen voorkeurslijst

Leerlingen met een advies voor regulier voortgezet onderwijs zullen deelnemen aan de centrale loting en matching. Deze leerlingen stellen na de oriëntatiefase een voorkeurslijst op, waarin zij VO-scholen, profielklassen van VO-scholen^{8,9}, en vakscholen¹⁰ kunnen plaatsen op volgorde van hun voorkeur. Sinds 2018 geldt een plaatsingsgarantie wanneer leerlingen een minimaal aantal scholen op hun voorkeurslijst zetten. Vanwege de digitale aanmelding zijn leerlingen dit jaar in principe verplicht om een volledige voorkeurslijst in te dienen en hebben zij niet de optie om minder scholen op te geven en daarmee géén gebruik te maken van de plaatsingsgarantie¹¹. Een volledige voorkeurslijst houdt in:

- Vmbo-b, vmbo-b/k, vmbo-k: **4 VO-scholen** op de voorkeurslijst.
- Vmbo-t, vmbo-t/havo: **6 VO-scholen** op de voorkeurslijst.
- Havo, havo/vwo en vwo: **12 VO-scholen** op de voorkeurslijst.

⁷ Kansrijk adviseren houdt in dat leerlingen waarbij getwijfeld wordt tussen twee schoolniveaus het hogere schoolniveau wordt geadviseerd.

⁸ VO-scholen hebben de mogelijkheid *profielklassen* aan te bieden, zoals een sport, kunst-, of muziekklas of tweetalig onderwijs. VO-scholen kunnen maximaal één profielklas per basisschooladvies opnemen op de keuzelijst. Om toegelaten te worden tot een profielklas kunnen VO-scholen verschillende toelatingscriteria hanteren, die zij vooraf inzichtelijk moeten maken.

⁹ Als leerlingen op hun voorkeurslijst een VO-school én een profielklas van die betreffende VO-school opnemen, telt dat op de voorkeurslijst als één school.

¹⁰ Voor drie Amsterdamse vakscholen (Hubertus & Berkhoff, het Mediacollege Amsterdam en IVKO kunstschool) geldt dat er een intake vooraf gaat aan de aanmelding. Als de intake positief is wordt deze door de vakschool geregistreerd in ELK en verschijnt de vakschool op de keuzelijst van de leerling.

¹¹ Desondanks zijn er twee leerlingen die geen plaatsingsgarantie hadden vanwege een te korte voorkeurslijst (zie ook paragraaf 2.2).

In aanvulling op het kansrijk adviseren (zie stap 1) heeft OSVO besloten om leerlingen met een dubbeladvies de mogelijkheid te geven om een **kansrijke klas** te kiezen. Leerlingen met een dubbeladvies kunnen in hun aanmelding aangeven of zij een voorkeur hebben voor een plaatsing in een klas waarin wordt lesgegeven op het niveau van het dubbeladvies of in een klas waarin wordt lesgegeven op het hoogste niveau van hun advies.¹² Indien er voldoende belangstelling is onder leerlingen met een dubbeladvies voor plaatsing in een klas op het hoogste niveau, zullen scholen zich inspannen deze optie aan te bieden door voor hen een klas op het hoogste niveau te formeren. Deze mogelijkheid wordt echter niet door alle VO-scholen aangeboden en het is niet gegarandeerd dat een leerling daadwerkelijk een plaats krijgt in een kansrijke klas op het hoogste niveau van het dubbeladvies.

Sommige leerlingen kunnen gebruik maken van *voorrangsregels*: 1) voorrang op basis van onderwijsconcept (bijvoorbeeld Montessori, Dalton of vrije school) en 2) voorrang voor broertjes en/of zusjes van zittende leerlingen. De laatstgenoemde voorrangsregel wordt vanaf 2016 afgebouwd en kon dit jaar op de VO-scholen waar deze regel nog gold voor het laatst worden toegepast.¹³ Leerlingen die recht hebben op voorrang kunnen hier enkel gebruik van maken door de VO-school of profielklas van een VO-school waar ze voorrang op hebben op de eerste plek van hun voorkeurslijst te plaatsen.¹⁴

Digitale aanmelding

Zoals eerder genoemd heeft de aanmeldingsprocedure in 2021 volledig digitaal plaatsgevonden. Ouders ontvingen via de basisschool een email van ELK met daarin het ELK-nummer van hun kind en een link om in te loggen in het ouderportaal. Dit portaal bevatte het persoonlijke aanmeldingsformulier, het schooladvies en de persoonlijke gegevens van de leerling. Ouders dienden te controleren of de informatie correct was en vulden samen met de leerling de voorkeurslijst op het aanmeldingsformulier in.

Ouders die een beroep wilden doen op de hardheidsclausule moesten dit voorafgaand aan de sluiting van de aanmeldingsperiode¹⁵ melden bij de VO-school van voorkeur. Vanwege het digitale aanmelden moeten deze ouders wél een volledige voorkeurslijst invullen. Dit had geen gevolgen voor de toepassing van de hardheidsclausule.

Na het opslaan van de voorkeurslijst in het systeem van ELK¹⁶ ontvingen ouders een bevestiging. In de week na de sluiting van de aanmeldingsperiode controleert de VO-school van eerste voorkeur of de leerling voorrang krijgt en of een beroep op de hardheidsclausule gehonoreerd wordt.

Ook leerlingen die buiten de gemeente Amsterdam woonachtig zijn en naar een VO-school in Amsterdam willen, moeten meedoen aan de centrale loting en matching. Deze leerlingen zijn vooraf niet geregistreerd bij ELK en moesten zichzelf door een email te sturen aan de

¹² Kansrijk plaatsen werd alleen aangeboden door scholen die ook de capaciteitsgroep van het hoogste niveau van het dubbeladvies aanbieden. Op de keuzelijst van het persoonlijk aanmeldingsformulier stond vermeld welke scholen deze optie aanboden.

¹³ Enkele VO-scholen hebben deze gefaseerde afschaffing in 2010 al ingezet, de overige VO-scholen zijn in 2016 gevolgd. Als overgangsregel geldt dat er voorrang is voor broertjes en/of zusjes van zittende leerlingen die op 1 oktober 2016 stonden ingeschreven.

¹⁴ De leerlingen met voorrang worden in het algoritme op volgorde van lotnummer als eerst geplaatst op de VO-school van hun eerste voorkeur. Het kan voorkomen dat er onder voorrangsléerlingen alsnog moet worden geloot.

¹⁵ 19 maart 2021.

¹⁶ De uiterlijke aanmelddatum was dit jaar op 19 maart.

Servicedesk van ELK laten registreren.¹⁷ Na het voltooien van de registratie ontvingen de ouders van de leerling een email met daarin de persoonlijke inloggegevens voor het ouderportaal in ELK. De resterende aanmeldingsprocedure was hetzelfde als de procedure voor leerlingen van basisscholen uit Amsterdam. Naar eigen inschatting van OSVO deden er dit jaar ruim 300 zogenoemde 'buitenleerlingen' mee aan de loting¹⁸.

Stap 4: Plaatsing

Voor de daadwerkelijke centrale loting en matching plaatsvindt, wordt er een proefmatching uitgevoerd. Het doel hiervan is om te controleren of het (computer)systeem naar behoren werkt, om te zien of er mogelijk sprake is van administratieve fouten en om inzicht te krijgen hoe het resultaat van de loting en matching eruit zou kunnen komen te zien. Op basis hiervan wordt ook bekeken of het mogelijk is om door middel van herverdeling binnen limieten van de maximale capaciteit per school een verbeterd resultaat te bewerkstelligen. De proefmatching is dit jaar uitgevoerd op 29 maart.¹⁹ Uit deze proefmatching bleek dat op 12 scholen mogelijkheid tot interne herverdeling van capaciteit bestond. Een aantal scholen heeft dit advies opgevolgd, waardoor het totale resultaat van de eerste ronde is verbeterd.

Na de proefmatching vindt de daadwerkelijke centrale loting en matching plaats. Sinds 2016 wordt voor de loting en matching (zowel de proefmatching als de daadwerkelijke loting en matching) de DA-STB systematiek gebruikt. Deze systematiek wordt hieronder kort toegelicht.

Sinds 2016 wordt het **deferred acceptance** systeem met **één lotnummer voor alle scholen** (DA-STB) gebruikt. Bij dit systeem krijgt elke leerling één lotnummer dat voor de loting op alle VO-scholen hetzelfde is. Op volgorde van het lotnummer wordt eerst nagegaan of de VO-school die als eerste voorkeur is aangedragen nog plaats heeft. Wanneer deze VO-school geen plaats heeft, wordt er gekeken naar de tweede voorkeur, enzovoort. Wanneer de betreffende leerling geplaatst is, gaat het systeem door met het volgende lotnummer totdat elke leerling een VO-school toegewezen heeft gekregen. Het uitgangspunt van dit systeem is dat meer leerlingen op hun eerste voorkeur worden geplaatst (het opgeven van de echte voorkeuren loont) en de allocatie van leerlingen stabiel is (de kans dat een leerling op een school terecht komt die hij lager waardeert dan school A waar hij voorrang heeft, terwijl er leerlingen zonder voorrang op school A zijn geplaatst, is klein).

De uitkomst van de centrale loting en matching wordt centraal bekend gemaakt via het ouderportaal.²⁰ Op het ouderportaal kunnen alle leerlingen tegelijkertijd zien van welke VO-school ze een plaatsingsaanbod kregen alsook het lotnummer en eventueel de posities op de reservelijst bekijken. PO-scholen kunnen eveneens vanaf dat moment de uitkomst van de centrale loting en matching in ELK vinden.

Op de reservelijst staan alle leerlingen die, omwille van de capaciteit, geen plaatsingsaanbod konden ontvangen voor een school van hogere voorkeur. Leerlingen die een school als eerste voorkeur op hun voorkeurslijst hebben opgenomen worden bovenaan de voorkeurslijst gezet

¹⁷ De registratiemail bevat gegevens over de leerling, inclusief het basisschooladvies. Wanneer een buitenleerling geen basisschooladvies heeft dienen zij zich aan te melden bij de VO-school van hun eerste keuze. De VO school van eerste keuze beoordeelt het niveau en registreert de leerling vervolgens met dit niveau in ELK.

¹⁸ Dit aantal is exclusief leerlingen uit de periferie als Zaanstad en Amstelland.

¹⁹ OSVO (8 april 2021). Centrale Loting & Matching voor plaatsing van basisschoolleerlingen in het voortgezet onderwijs uitgevoerd.

²⁰ Dit jaar werd de uitkomst van de centrale loting en matching bekend gemaakt op 8 april.

en onderling gerangschikt op basis van hun lotnummer, waarbij een ongunstiger lotnummer een hogere positie op de reservelijst betekent.

Na de eerste ronde krijgt elke leerling, mits de voorkeurslijst op tijd en volledig is ingeleverd, een plaatsingsaanbod op één van de scholen van de voorkeurslijst.²¹ Het kan voorkomen dat leerlingen die niet in aanmerking komen voor de plaatsingsgarantie²² geen plaatsingsaanbod krijgen in de eerste centrale loting en matching. Deze leerlingen kunnen deelnemen aan de tweede centrale loting en matching (samen met de leerlingen die afstand doen van het plaatsingsaanbod aan de eerste ronde)²³ door digitaal een nieuwe voorkeurslijst in te dienen met VO-scholen die nog plek hebben.²⁴ Leerlingen krijgen in de tweede ronde een nieuw lotnummer. Verder verloopt de centrale loting en matching hetzelfde als de eerste ronde.

Staartverbetering

Om het aantal leerlingen dat laag op hun voorkeurslijst wordt geplaatst te verminderen, is dit jaar voor het eerst de procedure van staartverbetering toegepast. De 4% extra capaciteit die VO-scholen vrijmaken om de plaatsingsgarantie te realiseren wordt na het realiseren van deze plaatsingsgarantie ingezet voor de staartverbetering (het gaat dus om de resterende extra capaciteit na de plaatsingsgarantie). Voor de staartverbetering komen de leerlingen in aanmerking die in eerste instantie geplaatst waren op plek 3-4 voor vmbo-basis, vmbo-kader of vmbo-basis/kader, plek 5-6 voor vmbo-tl of vmbo-tl/havo en plek 9-12 voor havo, havo/vwo of vwo. Hierbij wordt eerst gekeken naar de leerlingen die op plek 12 geplaatst zijn en binnen die groep worden leerlingen met een ongunstig (hoog) lotnummer als eerste geplaatst om te voorkomen dat zij twee keer nadeel ervaren van een ongunstig lotnummer. Dan wordt er verdergegaan met plek 11, 10, etc. De staartverbetering verloopt via het computersysteem.

Bezwaarprocedure

Een klacht of bezwaar over het (niet) plaatsen van een leerling wordt door de gericht aan het bevoegd gezag van de school van eerste voorkeur (schoolbestuur), maar wordt sinds 2019 aan het adres van OSVO verzonden. Op deze manier is er invulling gegeven aan de wens om de afhandeling van klachten centraal te coördineren. Nieuw dit jaar is dat bezwaarschriften na ontvangst behandeld worden door een toetsingscommissie. Deze toetsingscommissie brengt advies uit over de passendheid van het ontvangen plaatsingsaanbod aan het betreffende schoolbestuur. Bezwaarschriften over andersoortige kwesties worden doorgezet naar en behandeld door OSVO.

Stap 5: Eindtoets

Na afname van de centrale eindtoets die in april (en eventueel mei afhankelijk van het type eindtoets)²⁵ plaatsvindt, kunnen er heroverwegingen plaatsvinden. Heroverweging vindt uitsluitend plaats wanneer het resultaat op de eindtoets hoger uitvalt dan verwacht. Als de

²¹ Na automatische plaatsing door het loting- en matchingsysteem, of indien noodzakelijk middels handmatige plaatsing (beide methoden zijn onderdeel van de eerste ronde).

²² In principe was het vanwege de digitale aanmelding niet mogelijk om geen gebruik te maken van de plaatsingsgarantie (leerlingen moesten een volledige lijst in te dienen). Toch zijn er twee leerlingen die een te korte lijst hebben ingediend, waardoor zij niet in aanmerking kwamen voor de plaatsingsgarantie.

²³ In 2021 hebben in totaal 78 leerlingen meegedaan met de tweede centrale loting en matching.

²⁴ Dit jaar was dat mogelijk tot 13 april. Op 15 april konden de ouders wederom in het ouderportaal zien op welke VO-school de leerling alsnog geplaatst is.

²⁵ De digitale eindtoets vond plaats tussen 15 april en 15 mei. De fysieke eindtoets vond plaats op 20 en 21 april (en eventueel 22 april voor het onderdeel wereldoriëntatie).

uitslag van de centrale eindtoets hoger uitvalt dan het eerder door de PO-school gegeven advies, is de PO-school verplicht dit advies te heroverwegen en eventueel bij te stellen.

Met een bijgesteld basisschooladvies wordt eerst onderzocht of de leerling onderwijs van een hoger niveau kan volgen op dezelfde school waar de leerling geplaatst is. Indien dit mogelijk is, krijgt de leerling voorrang op de reservelijst van deze VO-school. Kan dit niet, dan moet de leerling zich aanmelden bij een VO-school die het passende onderwijsniveau aanbiedt en nog plek heeft. In het laatste geval krijgt de leerling geen voorrang op basis van de heroverweging. Soms kiezen ouders en leerlingen ervoor een bijgesteld advies niet op te volgen (bijvoorbeeld omdat ze niet naar een andere VO-school willen of kunnen).

2.2 Uitkomsten centrale loting en matching 2021

De centrale loting en matching heeft dit jaar plaatsgevonden met 7.978 leerlingen waarvoor in totaal 9.881 plaatsen op 63 scholen beschikbaar waren. 7.976 leerlingen (99,97%, zie Tabel 1) kwamen in aanmerking voor de plaatsingsgarantie doordat zij een voorkeurslijst van de vereiste lengte hebben ingediend. Bij twee leerlingen was dit, ondanks dat leerlingen in het digitale aanmeldingssysteem een volledige lijst in moesten leveren, niet het geval. Het aandeel leerlingen dat in aanmerking kwam voor de plaatsingsgarantie ligt door de digitale aanmeldingsprocedure waarbij een volledige lijst ingediend moest worden aanzienlijk hoger dan vorig jaar (84,45% in 2020). De plaatsingsgarantie is gerealiseerd via het lotingssysteem (DA-STB systematiek), m.a.w. er was dit jaar geen handmatige plaatsing nodig om de plaatsingsgarantie waar te kunnen maken.

Plaatsingsuitkomsten

De uitkomst van de eerste ronde van de centrale loting en matching is dit jaar als volgt:

Tabel 1. Plaatsingsaanbod leerlingen naar voorkeur.

Voorkeur	Aantal leerlingen	Deel van deelnemers centrale loting en matching	Cumulatief percentage
Eerste	6.128	76,81%	76,81%
Tweede	813	10,19%	87,00%
Derde	369	4,63%	91,63%
Vierde	250	3,13%	94,76%
Vijfde	162	2,03%	96,79%
Zesde	81	1,02%	97,81%
Zevende	64	0,80%	98,61%
Achtste	57	0,71%	99,32%
Negende	27	0,34%	99,66%
Tiende	20	0,25%	99,91%
Elfde	5	0,06%	99,97%
Twaalfde	0	0,00%	99,97%
Ongeplaatst	2	0,03%	100%

In de eerste centrale loting en matching is 96,79% van de leerlingen geplaatst op een school in de top 5 van zijn of haar keuze. 6.128 leerlingen (76,81%) hebben een plaatsingsaanbod gekregen van de school van eerste voorkeur. 2 leerlingen zijn zoals genoemd niet geplaatst vanwege een onvolledige voorkeurslijst.

Leerlingen zonder plaatsingsaanbod en leerlingen die afstand hebben gedaan van hun plaatsingsaanbod hebben mee kunnen doen met de tweede centrale loting en matching (de

zogenaamde afrondingsfase). In totaal hebben 78 leerlingen hieraan deelgenomen.²⁶ Al deze leerlingen hebben een plaatsingsaanbod ontvangen van de school van hun (nieuwe) eerste voorkeur.

Staartverbetering

Door de toepassing van de staartverbetering hebben zijn sommige leerlingen hoger op hun voorkeurslijst geplaatst. Het gaat om de volgende aantallen²⁷:

- 66 leerlingen die in eerste instantie op plek 9-12 waren geplaatst
- 14 leerlingen die in eerste instantie op plek 5-6 waren geplaatst
- 7 leerlingen die in eerste instantie op plek 3-4 waren geplaatst

Door de staartverbeteringsprocedure is het dit jaar voor het eerst dat geen leerling op de school op plek 12 van de voorkeurslijst is geplaatst.

In een persbericht van 1 juni 2021²⁸ maakt OSVO bekend dat er een fout is ontdekt in de uitvoering van de staartverbetering. De leerlingen met een gunstiger lotnummer zijn eerst behandeld (volgorde laag naar hoog) in plaats van de leerlingen met een ongunstig lotnummer (volgorde hoog naar laag). OSVO heeft de fout hersteld, waardoor 20 kinderen alsnog op een school hoger op hun voorkeurslijst zijn geplaatst. Enkele leerlingen zijn hoger geplaatst dan zij zonder deze fout zouden zijn; dit is zo gelaten. Voor de rest van de leerlingen die in aanmerking kwamen voor de plaatsingsgarantie heeft de fout geen effect gehad.

²⁶ OSVO (15 april 2021). Persbericht Afrondingsfase Loting en Matching.

²⁷ Tabel 1 toont de resultaten van de centrale loting en matching na uitvoering van de staartverbetering.

²⁸ OSVO (1 juni 2021). Persbericht Loting en Matching 2021. Zie [www.verenigingosvo.nl]

3 Resultaten tevredenheidsonderzoek

In dit hoofdstuk staan we stil bij de resultaten op de bevraging van leerlingen, ouders en scholen (PO en VO) over de Kernprocedure. Hierbij zijn zowel de resultaten van de online enquête als de interviews meegenomen. De resultaten zijn geclusterd rondom de volgende onderwerpen:

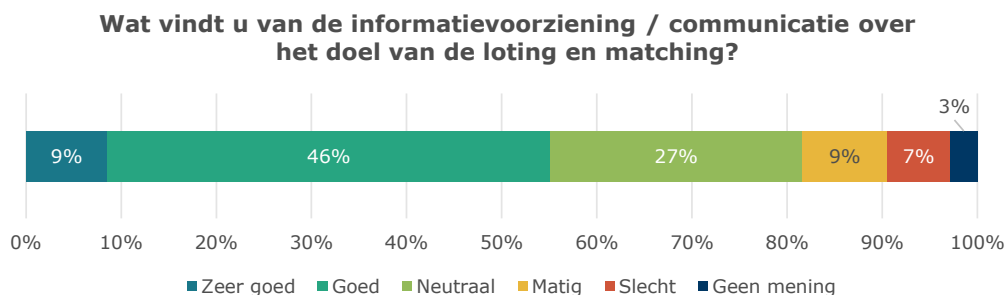
1. De voorlichting over de Kernprocedure
2. Oriëntatie op aanbod van scholen
3. Voorkeurslijst en aanmelding
4. Plaatsing
5. Afsluitende fases van de Kernprocedure
6. Vragen, klachten en bezwaren

3.1 Voorlichting over de Kernprocedure

3.1.1 Doel loting en matching

Oordeel ouders

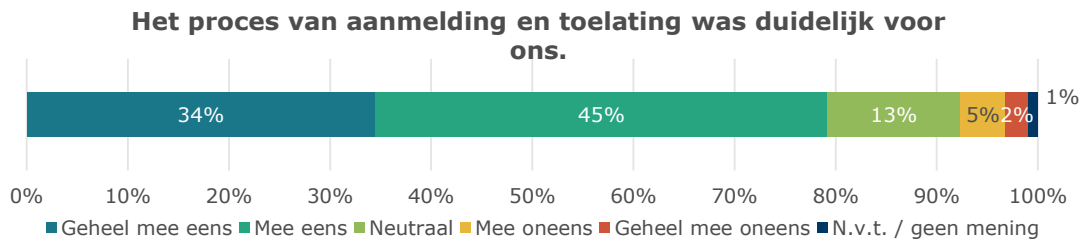
Een kleine meerderheid (55%) van de ouders vindt de informatievoorziening/communicatie over het doel van de loting en matching (zeer) goed. Ruim een kwart van de ouders is hier neutraal over en 9% vindt de communicatie matig en 7% ervaart dit als slecht (zie Figuur 2).

Figuur 2: Oordeel ouders (n=2292) over informatievoorziening / communicatie van het doel van de centrale loting en matching.

Uit de open toelichting en interviews blijkt dat ouders het nut en de noodzaak over het algemeen inzien. Een deel van de ouders vindt loten een eerlijke en transparante oplossing omdat het kinderen gelijke kansen biedt, gegeven dat vraag en aanbod niet goed op elkaar aansluiten. Tegelijkertijd blijven er ouders die niet snappen waarom dit systeem is opgezet of het überhaupt geen goed systeem vinden omdat het de keuzevrijheid beperkt en het systeem emotioneel belastend en stressvol is voor kinderen.

Aan ouders is ook gevraagd in hoeverre het proces van aanmelding en toelating duidelijk was. 79% van de ouders geeft aan het proces van aanmelding en toelating inderdaad duidelijk te vinden (zie Figuur 3). Zoals hierboven toegelicht bestaat er bij een deel van de ouders wel behoefte aan meer inzicht in hoe de daadwerkelijke loting plaats vindt.

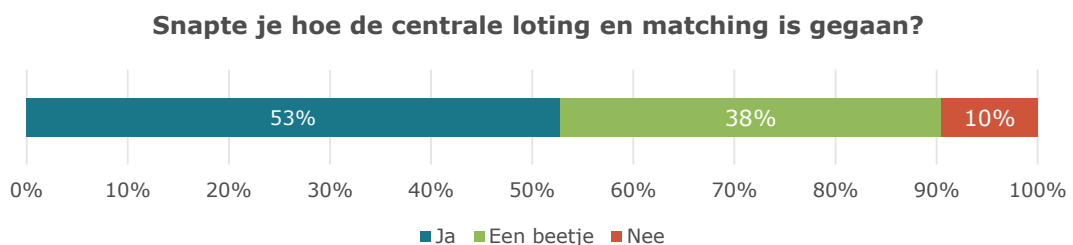

Figuur 3. Oordeel over duidelijkheid over het proces van aanmelding en toelating ouders (n=2041).

In de interviews en open antwoorden komt naar voren dat er een groep ouders is die de eerlijkheid en de transparantie van het systeem ter discussie stelt. Vooral het gehanteerde algoritme wordt gezien als black box. Zo vinden sommige ouders het moeilijk te begrijpen dat leerlingen met een school als eerste voorkeur daar niet geplaatst kunnen worden (vanwege ongunstig lotnummer), terwijl er wel kinderen geplaatst worden die de school op een lagere plek hadden (dat voelt oneerlijk). Er wordt daarnaast genoemd dat ouders onvoldoende weten waar ze precies voor tekenen bij de aanmelding. Door gesprekspartners wordt verder genoemd dat door de optimalisatieslagen (plaatsingsgarantie en staartverbetering) het systeem steeds complexer wordt en daarmee ook ogenschijnlijk minder eerlijk en transparant. Men kan niet meer spreken van een zuiver lotingssysteem met een plaatsingsgarantie en staartverbetering (en zeker wanneer er handmatige plaatsing plaatsvindt).

Oordeel leerlingen

Ook aan leerlingen is gevraagd of ze snapten hoe het proces van de loting en matching is gegaan. Iets meer dan de helft van de leerlingen geeft aan het proces te begrijpen (53%, zie Figuur 4) en 38% zegt het 'een beetje' te begrijpen. 10% van de leerlingen geeft aan niet te snappen hoe de centrale loting en matching is gegaan.

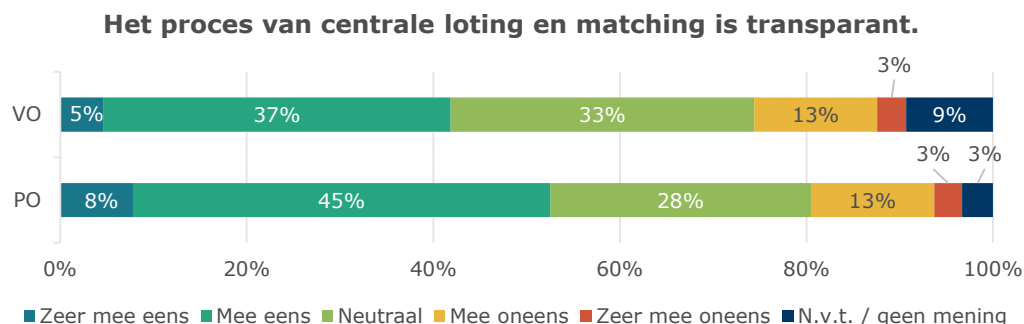
Figuur 4: Snappen van de procedure door leerlingen (n=1796).

Oordeel scholen

Respondenten vanuit zowel PO en VO zijn over het algemeen van mening dat de centrale loting en matching transparant is. Bij het PO ligt dit percentage iets hoger (53%) dan bij het VO (42%). Echter, 16% van de respondenten uit zowel het PO als VO vindt het proces van centrale loting en matching niet transparant. Dit percentage ligt iets hoger dan in 2019²⁹ (respectievelijk 9% en 14%). Uit de toelichtingen blijkt vooral onduidelijkheid over het

²⁹ Vergelijking met 2020 is voor de vragenlijsten voor het PO en VO niet mogelijk. In 2020 heeft het tevredenheidsonderzoek in beknopte vorm plaatsgevonden en zijn er geen vragenlijsten onder het PO en VO uitgezet.

kansrijk plaatsen (informatievoorziening kwam laat op gang), de hardheidsclausule en een onduidelijke procedure rondom LWOO.

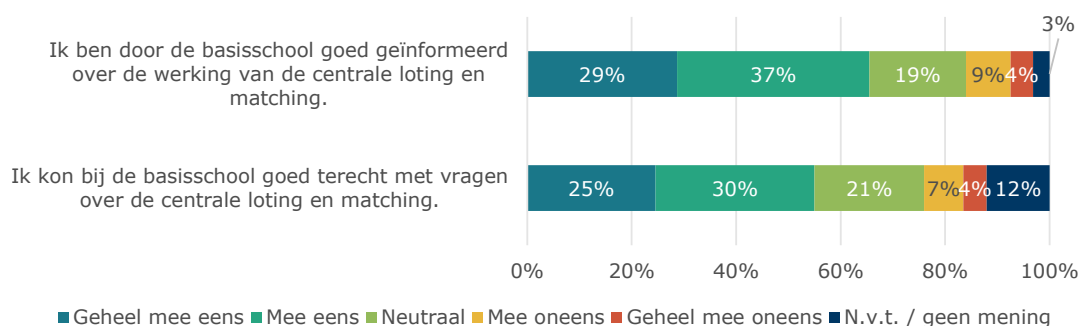

Figuur 5: Oordeel PO-scholen (n=333) en VO-scholen (n=129) over de transparantie van de centrale loting en matching.

3.1.2 Informatievoorziening

Oordeel ouders

De PO-school is erg belangrijk in de informatievoorziening aan ouders over het verloop van de Kernprocedure. Een ruime meerderheid (66%) van de ouders geeft aan door de basisschool goed geïnformeerd te zijn over de werking van de centrale loting en matching, en 55% kon bij de basisschool ook goed terecht met vragen hierover.

Figuur 6: Oordeel ouders (n=2041) informatievoorziening door basisschool.

Vanuit het PO werd aangegeven dat het persoonlijk contact ten aanzien van het informeren van ouders dit jaar duidelijk werd gemist. Het belang van fysieke informatievoorziening wordt onderstreept door de scholen (niet alle ouders willen/kunnen alles lezen). Het kostte PO-scholen extra inspanning om ouders goed te kunnen informeren. We hebben de antwoorden van ouders dit jaar vergeleken met die van ouders in 2019 en 2020 (zie Tabel 2). Hieruit blijken echter geen significante verschillen: de extra inspanning vanuit het PO lijkt de informatievoorziening richting de ouders dus op peil gehouden te hebben.

Tabel 2. Oordeel ouders informatievoorziening door basisschool, vergelijking 2019-2020-2021.

Stelling	% ouders dat het (geheel) eens is met de stelling		
	2019 (n=2409)	2020 (n=2309)	2021 (n=2041)

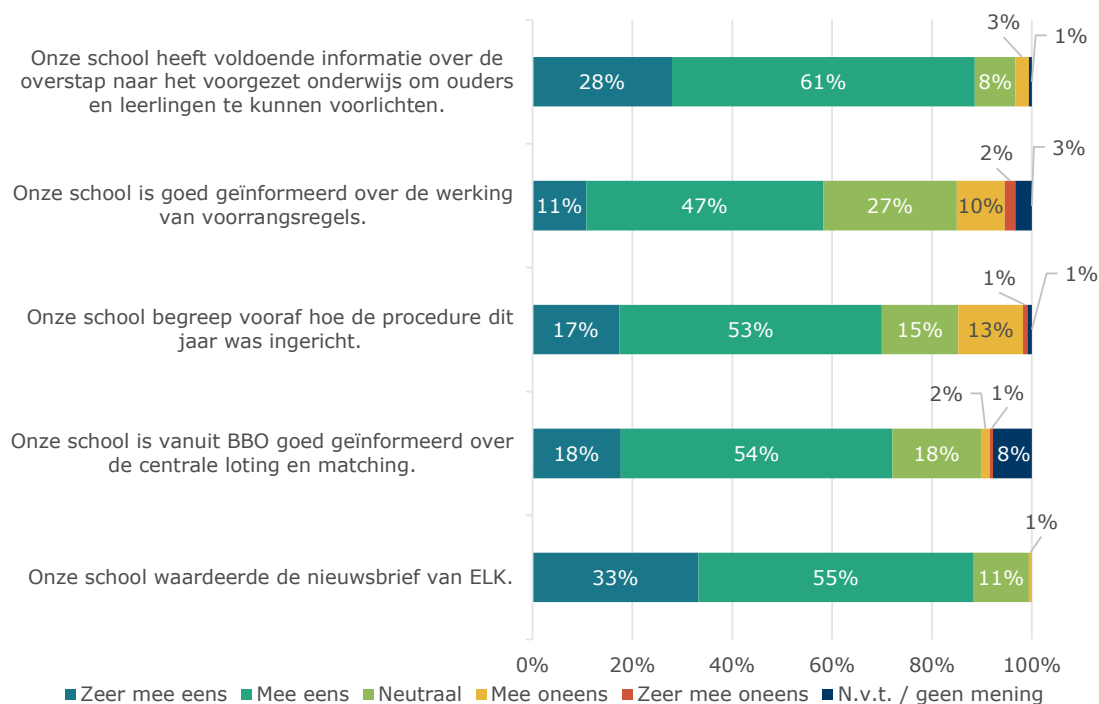
Stelling	% ouders dat het (geheel) eens is met de stelling)		
Ik ben door de basisschool goed geïnformeerd over de werking van de centrale loting en matching	64%	68%	66%
Ik kon bij de basisschool goed terecht met vragen over de centrale loting en matching	54%	56%	55%

Oordeel scholen over informatievoorziening

Als we kijken naar het oordeel van de respondenten uit het PO over de informatievoorziening (Figuur 7), zien we over het algemeen een positief beeld. Met name de nieuwsbrief wordt erg gewaardeerd en ook vanuit het BBO (Breed Bestuurlijk Overleg)³⁰ wordt over het algemeen voldoende informatie verstrekt. Scholen geven bovendien aan dat ze over het algemeen voldoende informatie over de overstap hebben om ouders en leerlingen te kunnen voorlichten. Ook uit de open toelichting blijkt dat de betrokkenen uit het PO de informatievoorziening helder vinden.

Over de informatievoorziening over de werking van voorrangregels wordt iets minder positief geoordeeld (10% vindt dit niet goed en 27% is neutraal). Uit de open toelichting blijkt dat de voorrangregeling voor leerlingen uit het speciaal basisonderwijs (SBO) die naar regulier VO kunnen onduidelijk zijn. Ook geeft een deel (13%) van de respondenten uit het PO aan dat het vooraf niet goed begreep hoe de procedure dit jaar was ingericht. De 'pijn' lijkt hem hiermee vooral te zitten in het woordje 'vooraf'. Door Covid-19 hebben er een aantal wijzigingen plaatsgevonden waarover de informatievoorziening laat op gang kwam. Met name over het kansrijk adviseren en plaatsen bestond bij het PO onduidelijkheid. Ook de informatievoorziening over het digitaal aanmelden kwam laat. Een knelpunt hierbij is dat ouders eerder zijn geïnformeerd dan het PO waardoor het PO de vragen van ouders niet gelijk kon beantwoorden.

³⁰ In het BBO is een deel van de besturen van de PO-scholen verenigd.

Figuur 7: Oordeel PO-scholen over de informatievoorziening omtrent de kernprocedure (n=333).

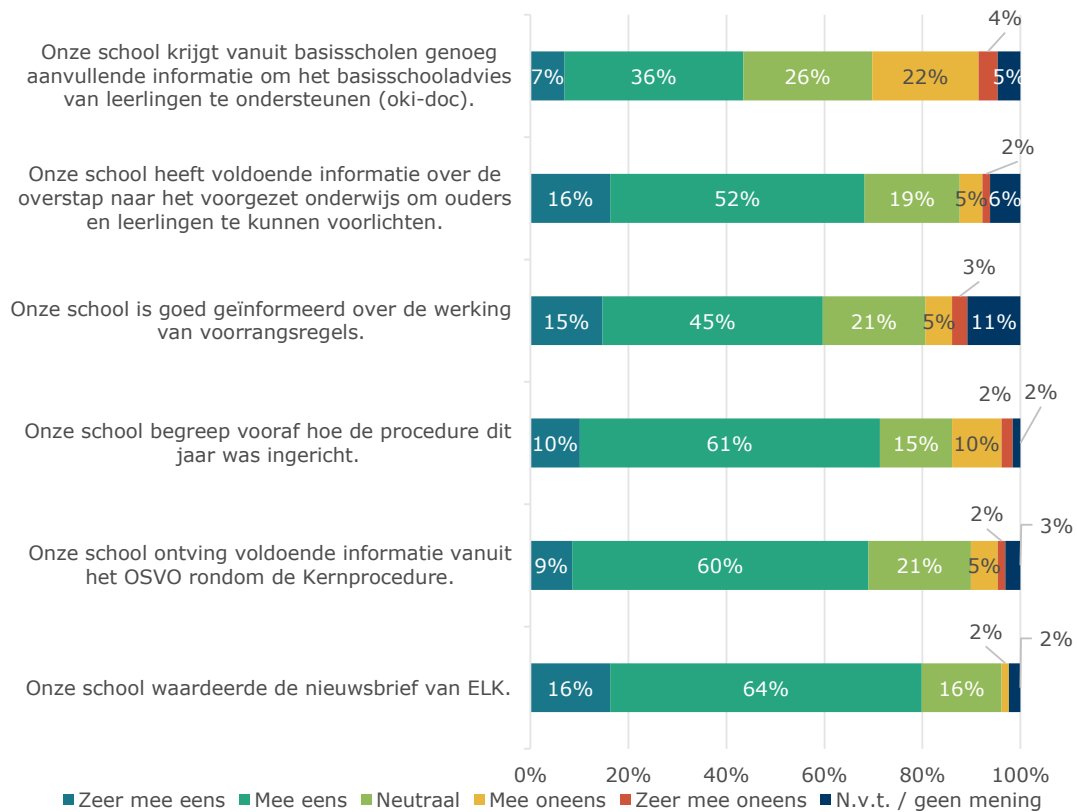
Vanuit het PO wordt aangegeven dat de digitale voorlichtingsbijeenkomsten prettig waren. De meeste betrokkenen hebben de loting en matching nu al een aantal jaar meegemaakt; voor hen is alles duidelijk, maar de procedure is voor nieuwe leerkrachten of IB'ers lastig te begrijpen. De informatievoorziening is veelal gericht op wijzigingen ten opzichte van voorgaande jaren. Tot slot wordt in de open antwoorden aangegeven door respondenten uit het PO dat de informatievoorziening over de hardheidsclausule niet geheel duidelijk was. In het tijdspad staat niet vermeld dat sommige scholen een andere deadline aanhouden. Bovendien verschilt het per school wat wel of niet onder de hardheidsclausule valt.

Ook door de respondenten uit het VO wordt over het algemeen positief geoordeeld over de informatievoorziening (zie Figuur 7). Met name de nieuwsbrief (80%) en de informatie vanuit het OSVO (69%) worden gewaardeerd. De VO-scholen geven dan ook over het algemeen aan over voldoende informatie te beschikken om ouders en leerlingen te kunnen voorlichten (68%).

Net als in het PO, geeft een deel van de respondenten uit VO (12%) aan dat vooraf niet goed begrepen was hoe de procedure dit jaar was ingericht. Uit open toelichting blijkt dat dit vooral te maken heeft met de wijzigingen die later in de procedure zijn doorgevoerd als gevolg van Covid-19. In het bijzonder wordt hierbij gewezen op late beschikbaarheid en onduidelijke informatie over het kansrijk plaatsen. Ook de digitale aanmeldingsprocedure werd pas laat bekend gemaakt.

Opvallend is dat ruim een kwart (26%) van de respondenten uit het VO van mening is dat de basisscholen niet genoeg aanvullende informatie aanleveren in het oki-doc op het basisschooladvies van leerlingen te ondersteunen. Dit was ook in voorgaande jaren een knelpunt. Hoewel de informatieoverdracht via oki-docs over het algemeen steeds beter gaat (problemen doen zich met name nog voor bij leerlingen met een ondersteuningsbehoefte), wordt vanuit het VO aangegeven dat de oki-docs niet altijd goed/volledig zijn ingevuld. De aanvullende informatie om een advies mee te onderbouwen is bovendien wisselend. Vanuit het PO

wordt daarentegen aangegeven dat de rol van VO-scholen i.h.k.v. de onderbouwing van het advies soms voor spanning zorgt: er ligt een dunne lijn tussen het vragen van onderbouwingen bij een advies en het ter discussie stellen van een advies.

Figuur 8: Oordeel VO-scholen over de informatievoorziening omtrent de Kernprocedure. (n=129)

3.2 Oriëntatie op aanbod van scholen

Alle leerlingen die de overstap maken naar het voortgezet onderwijs ontvangen vanuit het OSVO de Keuzegids voortgezet onderwijs Amsterdam 2021 (in het kort: Amsterdamse Keuzegids). Daarnaast zijn er vele andere informatiemiddelen beschikbaar voor leerlingen en ouders om zich te oriënteren op het aanbod van scholen, zoals bijvoorbeeld de websites en scholengidsen van de individuele scholen, verschillende voorlichtingswebsites (zoals voschoolkeuze020.nl).

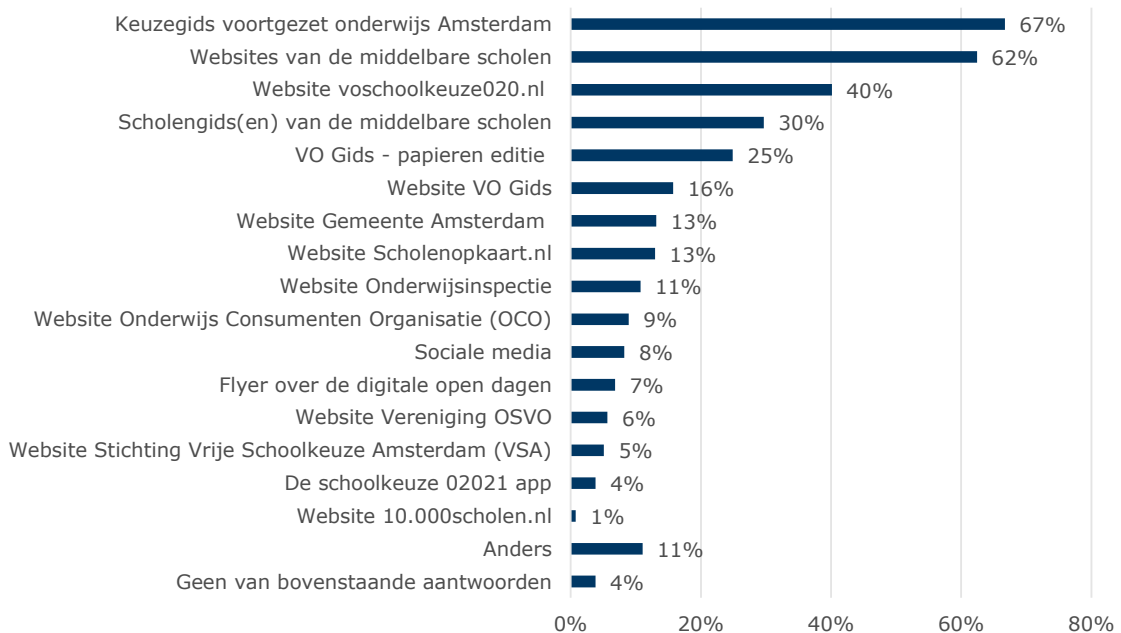
3.2.1 Gebruik van informatiemiddelen door ouders en leerlingen

Gebruik door ouders

De Amsterdamse Keuzegids en de websites van middelbare scholen worden het meest gebruikt door ouders om samen met hun kind informatie te zoeken voor de schoolkeuze (zie Figuur 9). Respectievelijk 67% en 62% van de ouders geeft aan van deze middelen gebruik te hebben gemaakt. In 2020 en in 2019 lagen deze percentages aanmerkelijk lager met tussen de 42% en 48% van de ouders die deze informatiemiddelen heeft gebruikt.

Nieuw dit jaar was de schoolkeuze 02021 app en de flyer over de digitale open dagen. De flyer over de digitale open dagen is door 7% van de ouders gebruikt en de schoolkeuze 02021 app door slechts 4%. Vorig jaar werd er voor het eerst een ScholenArenA (een informatiemarkt in de Johan Cruijff ArenA waar leerlingen zich konden oriënteren op hun

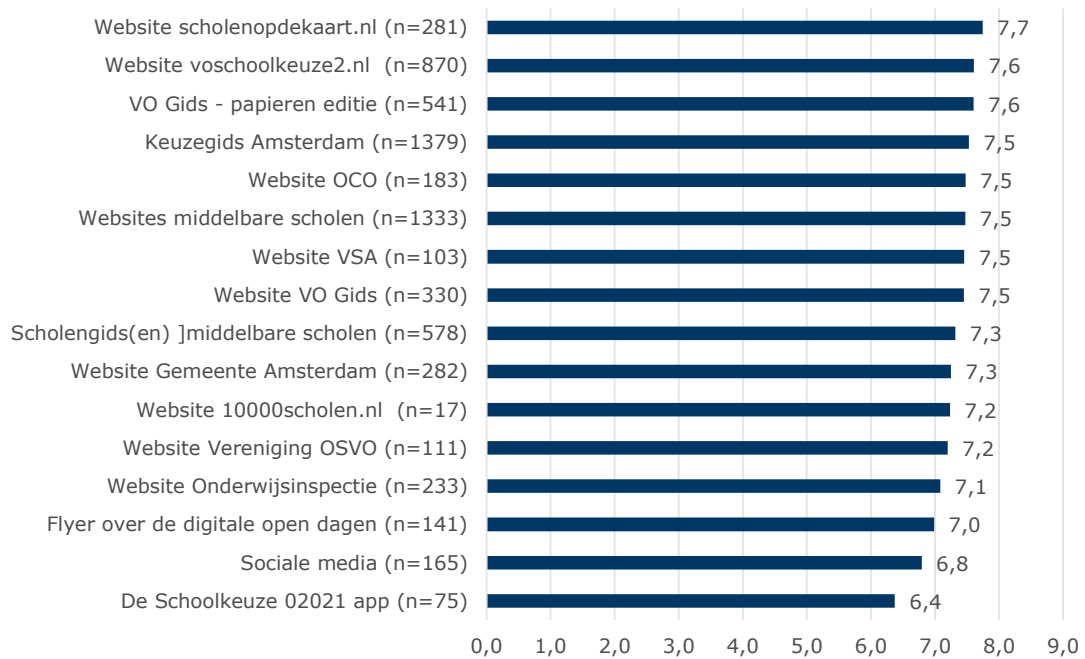
schoolkeuze) georganiseerd. Dit jaar was dat vanwege corona niet mogelijk. Interviewrespondenten geven aan dat de ScholenArenA dit jaar duidelijk werd gemist, deze informatiemarkt is met name nuttig bij het invullen van de lagere plekken op de voorkeurslijst. Andere informatiemiddelen die zijn gebruikt zijn eerdere ervaringen met scholen (bijv. door broers/zussen of doordat in groep 7 al scholen bezocht zijn) en ervaringen van bekenden.

Figuur 9: Gebruik van informatiemiddelen ouders (n=2292).

Oordeel ouders over de kwaliteit en bruikbaarheid van informatiemiddelen

Aan de ouders is vervolgens gevraagd welk rapportcijfer zij de gebruikte informatiemiddelen geven. De verschillende informatiemiddelen krijgen een goede beoordeling van ouders met gemiddelde cijfers tussen de 6,4 en de 7,7 (zie Figuur 10). Na de Website scholenopkaart.nl scoren de website Voschookeuze.nl en de VO Gids het hoogst, de Schoolkeuze 2021 app scoort het laagst.

Figuur 10: Rapportcijfer ouders per gebruikt informatiemiddel (het aantal respondenten dat een cijfer heeft gegeven verschilt per informatiemiddel).

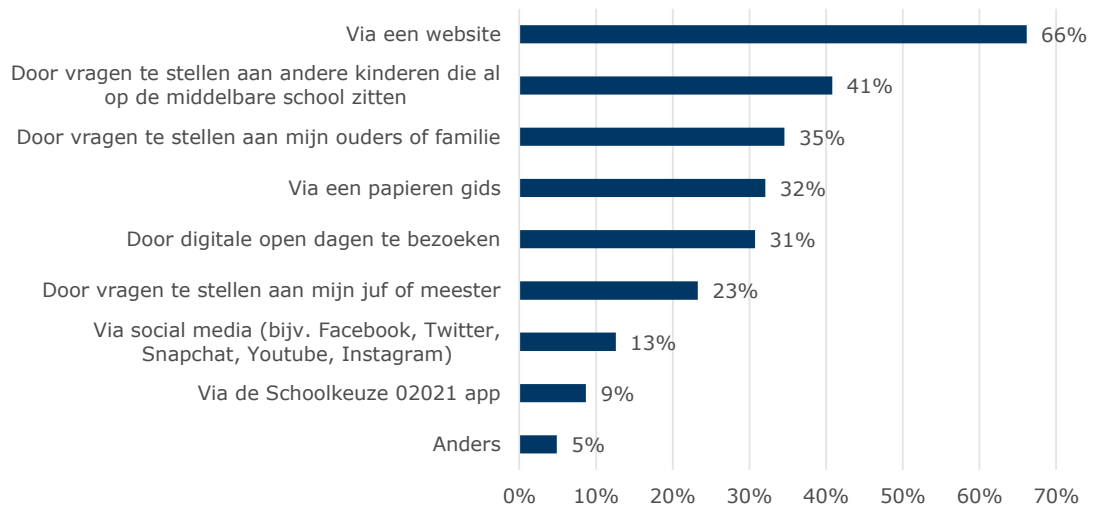
Sommige ouders geven aan dat er heel veel informatie is waardoor het lastig is om overzicht te houden. De kans bestaat bovendien dat ouders die de vragenlijst invullen typisch een groep betreft die online vaardig is en de Nederlandse taal beheerst. Het overwegend positieve beeld is daarom wellicht niet representatief voor de totale populatie deelnemers aan de loting aan matching. Uit interviews blijkt dan ook dat voor minder taalvaardige ouders de beschikbare informatie veelal complex is. Gelieerd aan dit punt wordt in interviews genoemd dat fysieke informatiebijeenkomsten duidelijk werden gemist dit jaar.

Gebruik informatiemiddelen door leerlingen

Aan de leerlingen is gevraagd hoe zij het liefst informatie opzoeken over de VO-scholen (Figuur 11). Het grootste deel van de kinderen geeft aan het liefst informatie te verkrijgen door het bezoeken van websites (66%). Ter vergelijking: vorig jaar zocht nog slechts 30% het liefst informatie op via een website. Uit de interviews blijkt dat met name de filmpjes die op de websites van scholen staan door de leerlingen als informatief worden ervaren. Ook de ervaringen van andere kinderen die al op het VO zitten is voor leerlingen van belang (41% geeft aan daar een voorkeur voor te hebben), net als het stellen van vragen aan ouders of familie (35%). Dit is vergelijkbaar met voorgaande jaren.

Opvallend is het verschil met voorgaande jaren voor wat betreft de (digitale) open dagen. Dit jaar gaf 31% van de leerlingen aan het liefst informatie te zoeken door middel van het bekijken van digitale open dagen. In 2019 en in 2020 bedroeg dit 79% van de leerlingen en waren de open dagen het meest populaire middel om informatie te zoeken over scholen. De digitale open dagen zijn dus beduidend minder populair onder leerlingen als informatie-middel dan de fysieke open dagen.

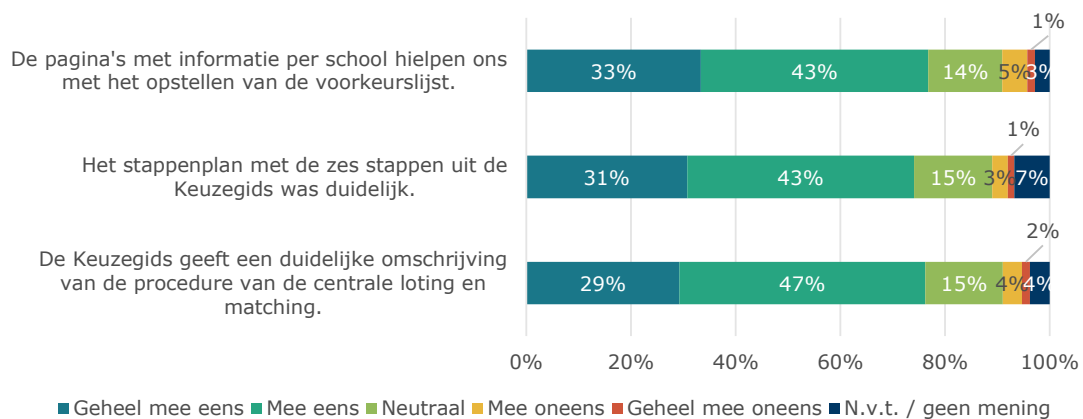
Hoe zoek jij het liefst informatie over een middelbare school?

Figuur 11: Voorkeur leerlingen voor opzoeken informatie over middelbare scholen (n=1796), meerdere antwoorden mogelijk.

Ervaringen met de Keuzegids

Over de Keuzegids zijn een aantal specifieke vragen voorgelegd aan ouders en leerlingen. Zoals te zien in Figuur 10 krijgt de Keuzegids gemiddeld een 7,5 van ouders. De ouders die gebruik hebben gemaakt van de Keuzegids vinden over het algemeen dat het stappenplan uit de Keuzegids duidelijk is en dat de Keuzegids een duidelijke omschrijving geeft van de centrale loting en matching. Ook hebben de pagina's met informatie per school een ruime meerderheid (76%) geholpen met het opstellen van de voorkeurslijst.

Figuur 12: Oordeel ouders (n=1408) over Keuzegids.

Het gebruik van de Keuzegids onder leerlingen ligt net wat hoger dan onder ouders: 80% van de leerlingen geeft aan de Keuzegids te hebben gebruikt om informatie op te zoeken t.o.v. 67% van de ouders. Aan leerlingen die gebruik hebben gemaakt van de Keuzegids (n=1430) is gevraagd of men alles snapte wat in de keuzegids stond: 65% geeft aan van wel, 32% geeft aan dit een beetje te snappen en 2% geeft aan van niet (de resterende 2% weet het niet).

In zowel de vragenlijst onder ouders en leerlingen als in interviews is aandacht besteed aan de ervaringen met de Keuzegids. De meningen over de compactheid en overzichtelijkheid

van de gids verschillen enigszins tussen ouders. Aan de ene kant worden door ouders in interviews en de open toelichting in de vragenlijst als pluspunt van de Keuzegids de overzichtelijkheid, compactheid en concrete informatie genoemd. Aan de andere kant is er een groep ouders die de gids juist niet overzichtelijk vindt omdat hij zo uitgebreid is; deze ouders pleiten voor meer overzicht. Tot slot geeft ook een deel van de ouders aan dat de Keuzegids te beperkte informatie biedt om de keuze op te baseren. Zo ervaren zij de schoolbeschrijvingen vaak hetzelfde en weinig onderscheidend. Echt specifieke informatie om de keuze op te baseren ontbreekt (bijv. slagingspercentages per niveau, lestijden, of de school werkt met laptops/tablet/boeken, begeleiding bij dyslexie) en informatie is soms niet up-to-date. Hiervoor moeten ouders vaak alsnog naar de website zelf. Deze opvatting is wat in strijd met de gewaardeerde compactheid en overzichtelijkheid van de Keuzegids. In de kern komt het neer op de vraag of de Keuzegids gezien wordt als eerste oriëntatiemiddel of dat de Keuzegids gezien wordt als hét middel om de uiteindelijke keuze op te baseren. Voor het laatste biedt de gids waarschijnlijk onvoldoende informatie. Het toevoegen van meer informatie komt de overzichtelijkheid en compactheid van de gids onszins echter niet ten goede. In één van de interviews is de suggestie gedaan om de Keuzegids nog wat compacter te maken door het stappenplan naar drie hoofdstappen terug te brengen: 1) het schooladvies, 2) de schoolkeuze en 3) de loting.

Verder zijn genoemde pluspunten t.a.v. de Keuzegids:

- Het feit dat het een papieren gids is; dit maakt het makkelijker om de informatie op te nemen, de gids samen met hun kind door te kunnen nemen en bovendien is bladeren en 'bijschrijven' mogelijk. Een nadeel dit jaar van een papieren gids is dat de noodgedwongen latere wijzigingen in de procedure als gevolg van corona uiteraard niet zijn opgenomen in dit document (de Keuzegids is in november uitgedeeld aan leerlingen). Zo was de informatie over de open dagen achterhaald. Wel wordt er in de Keuzegids veelvuldig gelinkt naar andere website die wel de up-to-date informatie bevatten.
- De invullijst is een goed hulpmiddel.

Verder zijn door ouders een aantal punten aangedragen die zouden ontbreken in de Keuzegids, maar waar de Keuzegids wel in voorziet. Blijkbaar is deze informatie voor ouders dus niet goed vindbaar. Het gaat om:

- Overzicht met lijst van alle scholen. Nota bene: de gids bevat een lijst met alle scholen per niveau, maar deze lijst staat ergens halverwege op pagina 40. De suggestie zou zijn om deze lijst een prominentere plek te geven in de Keuzegids. Verder wordt als minpunt door ouders en leerlingen genoemd dat een overzichtstabel met alle scholen op een rij met belangrijkste kenmerken ontbreekt
- Plattegrond van de ligging van alle scholen in Amsterdam. Nota bene: op de laatste pagina's van de gids staat een (uitneembare) plattegrond. Ook hier speelt vindbaarheid mogelijk een rol; deze plattegrond wordt niet in de inhoudsopgave vermeld noch eerder in de gids aangekondigd.

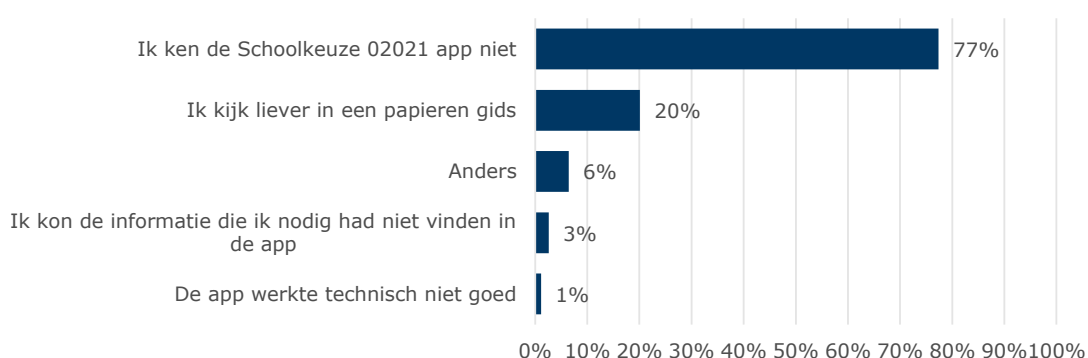
Ook is in enkele interviews genoemd dat de informatie in de Keuzegids over de scholen niet objectief zou zijn. Tegelijkertijd vinden ouders en leerlingen ook juist de minder objectieve informatie van belang; namelijk de ervaringen van leerlingen. Een verbeteringsuggestie die in de interviews gegeven wordt, is het opnemen van een onafhankelijk oordeel over de school (bijv. het oordeel van de onderwijsinspectie).

Aan leerlingen is specifiek gevraagd welke informatie zij misten in de Keuzegids. Bij leerlingen bestaat duidelijk behoefte aan meer onderscheidende informatie over de scholen zoals welke vakken worden gegeven, informatie over profielen (bijv. technisch profiel, sportklas

of cultuurklas), extra activiteiten, informatie over het rooster en hoeveel huiswerk er is. Sommige leerlingen geven daarbij aan dat alle informatie op elkaar leek en dat iedere school 'hetzelfde zegt'. Leerlingen vinden daarnaast o.m. ook ervaringen van kinderen op de school (reviews/filmpjes) en foto's van de school belang.

Schoolkeuze 02021 app

Nieuw dit jaar was de schoolkeuze 02021 app. Zoals al eerder gezegd is het gebruik van de app nog vrij beperkt (4% van de respondenten heeft gebruik gemaakt van de app). Aan de ouders die hebben aangegeven de app niet te hebben gebruikt is gevraagd naar de reden. De belangrijkste reden is de onbekendheid met de app: 77% van de niet-gebruikers geeft aan de app niet te kennen (zie Figuur 13). Daarnaast geeft 20% aan voorkeur te hebben voor een papieren gids. Andere verklaringen die zijn genoemd zijn: geen behoefte aan / niet nodig (bijv. voldoende andere informatiemiddelen, of wist al naar welke school het kind zou gaan) en geen ruimte op telefoon.

Figuur 13: Waarom ouders (n=2204) geen gebruik gemaakt hebben van de Schoolkeuze 02021 app.

De gebruikers van de app geven de app een gemiddeld cijfers van een 6,4. Genoemde positieve punten van de app zijn dat de app overzichtelijk en uitgebreid is. Een minpunt is dat het niet mogelijk is om informatie (bijv. favorieten) op te slaan. Verder is in interviews genoemd dat de app minder geschikt is om als leraar of ouders samen met een leerling de informatie door te nemen. Ook vragen enkele gesprekspartners zich af wat de meerwaarde is t.o.v. de website schoolkeuze020.

3.2.2 Digitale open dagen

Zoals aangegeven in paragraaf 2.1 hebben dit jaar in verband met de maatregelen rondom Covid-19 geen fysieke open dagen plaatsgevonden. In plaats daarvan hebben VO-scholen verschillende digitale kennismakingsmogelijkheden georganiseerd.

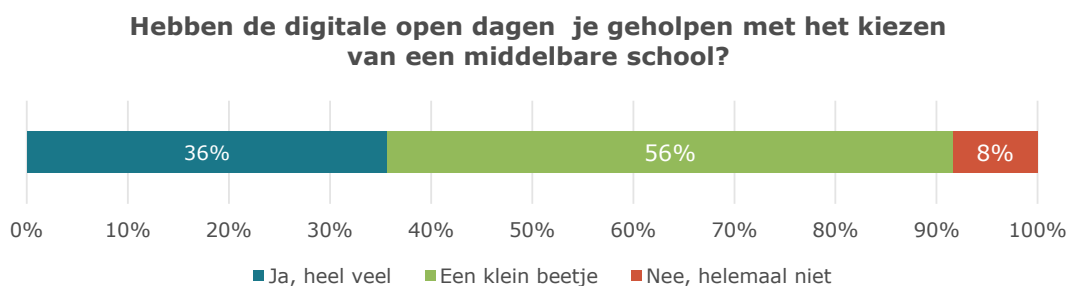
Dit jaar blijkt dan ook dat de digitale open dagen minder 'bezoekt' zijn dan in andere jaren de fysieke open dagen. 85% van de ouders (n=2292) en 86% van de kinderen (n=1796) geven aan minstens één digitale open dag te hebben bekeken. In 2019 en 2020 lag dit percentage tussen de 97% en 99%.

Net als in voorgaande jaren worden over het algemeen meer open dagen bekeken als een leerling een hoger schooladvies heeft (zie Tabel 15 en Tabel 16 in Bijlage 3). Dit is het gevolg van de minimumlengte van de voorkeurslijst bij een hoger schooladvies. Ongeveer een derde van de leerlingen met een vmbo-b, vmbo-b/k of vmbo-k heeft geen open dagen bekeken, de resterende groep heeft tussen de één en vier digitale open dagen bekeken. Het aantal open dagen dat leerlingen met een vmbo-t advies en vmbo-t/havo advies heeft bekeken,

varieert sterker. Door leerlingen met een vmbo-t advies heeft een kwart geen open dagen bekeken, de resterende groep heeft tussen de één en zes digitale open dagen bekeken. Door leerlingen met een vmbo-t/havo advies wordt door 16% geen open dagen bekeken door de rest tussen één en acht open dagen. Van de leerlingen met een vereiste minimumlengte van 12 scholen op de voorkeurslijst heeft het grootste deel ook daadwerkelijk 12 of meer open dagen bekeken. Dit aandeel neemt toe met de hoogte van het advies: van de leerlingen met een havo, havo/vwo, of vwo-advies hebben gekregen, heeft respectievelijk 12%, 15% en 23% meer dan 12 open dagen bekeken. Deze percentages liggen wel aanzienlijk lager dan in 2020: van de leerlingen met een havo, havo/vwo, of vwo-advies hebben gekregen, bezocht in 2020 respectievelijk 30%, 39% en 49% meer dan 12 open dagen. Mogelijk heeft de beperktere toegevoegde waarde van de *digitale* open dagen ten opzichte van fysieke open dagen hierin een rol gespeeld (zie de volgende paragraaf).

Oordeel open dagen ouders en leerlingen

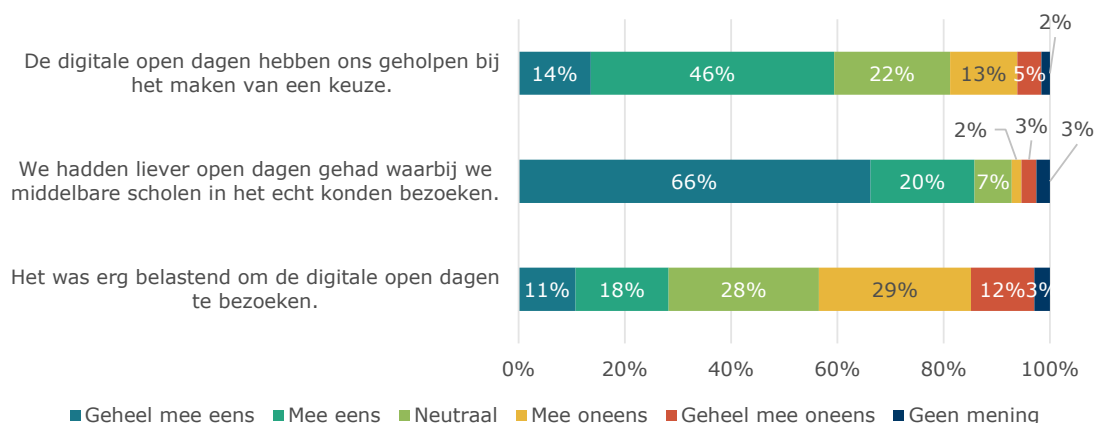
Van de kinderen geeft 36% aan dat de open dagen "heel veel" hebben geholpen bij het maken van de keuze en geeft 56% aan dat deze "een beetje" geholpen hebben (zie Figuur 14). We zien hier een duidelijk verschil met vorig jaar: toen gaf nog 71% van de leerlingen aan dat de open dagen heel veel geholpen hebben bij het maken van een keuze en 26% een klein beetje. Van de leerlingen die digitale open dagen hebben bekeken geeft 92% aan liever fysieke open dagen te hebben gehad (n=1514). De digitale open dagen maken het weliswaar makkelijker om veel informatie te krijgen, maar het bezoeken van de school zelf (sfeer proeven) en interactie werden duidelijk gemist.

Figuur 14: Oordeel leerlingen (n=1516) in hoeverre de digitale open dagen geholpen hebben bij het kiezen van een middelbare school.

Van de ouders die digitale open dagen hebben bekeken, geeft 60% aan dat de open dagen geholpen hebben bij het maken van een keuze. Dit gold niet voor 18% van de ouders. Ter vergelijking: in 2020 gaf het overgrote deel van de ouders (84%) aan dat de open dagen geholpen hebben bij het maken van een keuze en slechts 7% gaf aan van niet.

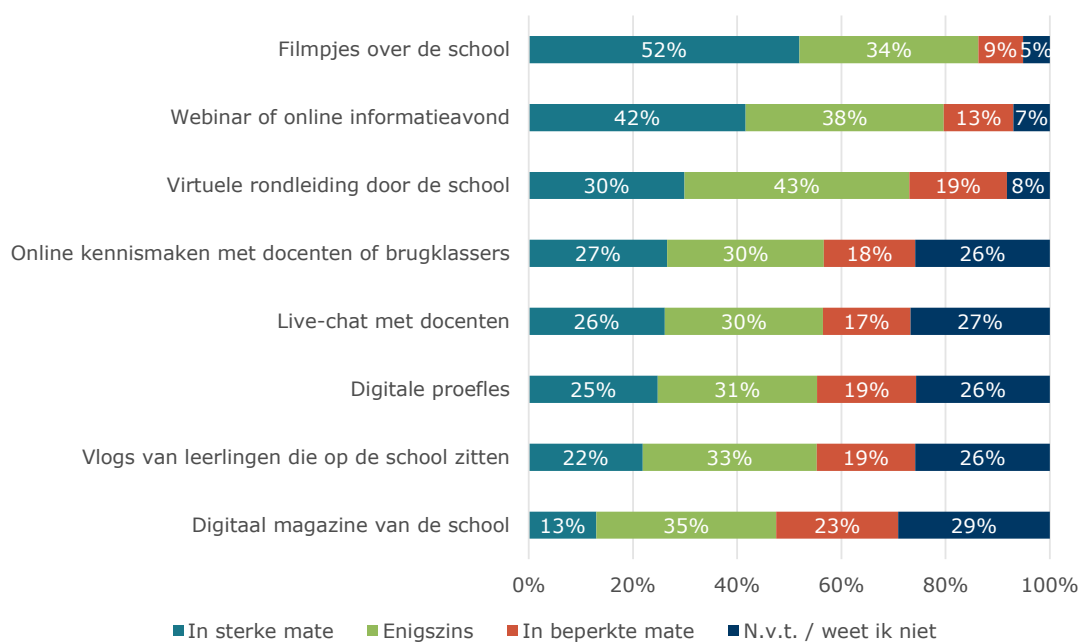
Een positief punt is dat over het algemeen het bekijken van open dagen wel als minder belastend wordt ervaren: 29% heeft het bezoeken van de digitale open dagen als belastend ervaren t.o.v. 48% in 2020. Toch hebben ouders, net als leerlingen, een overduidelijke voorkeur voor fysieke open dagen: 86% geeft aan liever de open dagen in het echt te bezoeken, 10% is neutraal en slechts 5% geeft aan van niet.

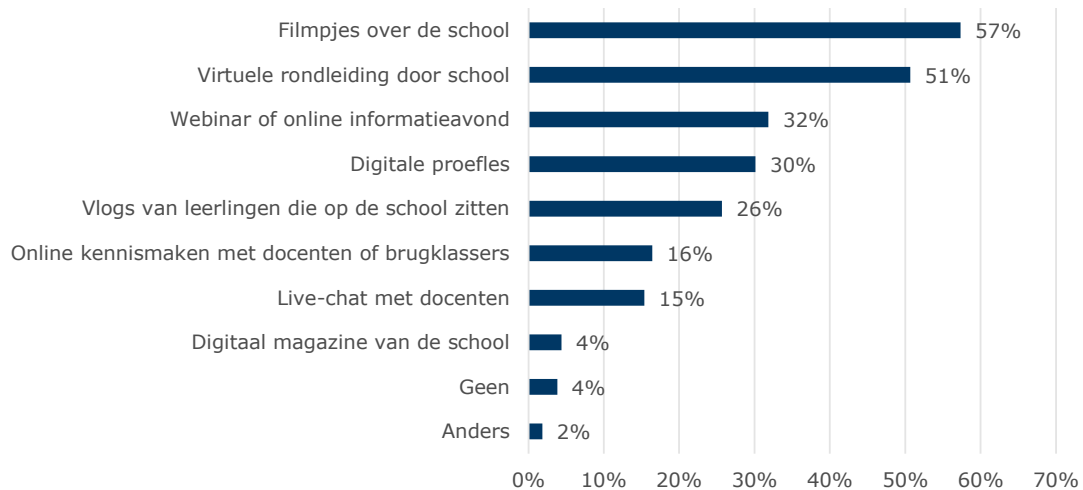
Figuur 15: Oordeel ouders (n=1824) over digitale open dagen.

Voorkeur type aanbod digitale open dagen

Leerlingen en ouders zijn ook gevraagd naar hun voorkeuren voor verschillende digitale mogelijkheden die zijn ingezet ten behoeve van de digitale open dagen. Ouders geven hierbij aan dat met name filmpjes over de school, webinars/online informatieavonden en virtuele rondleidingen geholpen hebben bij het maken van een keuze (zie Figuur 16). Leerlingen vonden de filmpjes over de VO-scholen en de virtuele rondleidingen het fijnst.

Figuur 16: In hoeverre digitale mogelijkheden geholpen hebben bij het maken van een keuze, volgens ouders (n=1824).

Figuur 17: Voorkeur leerlingen voor verschillende vormen van digitale open dagen (n=1796).

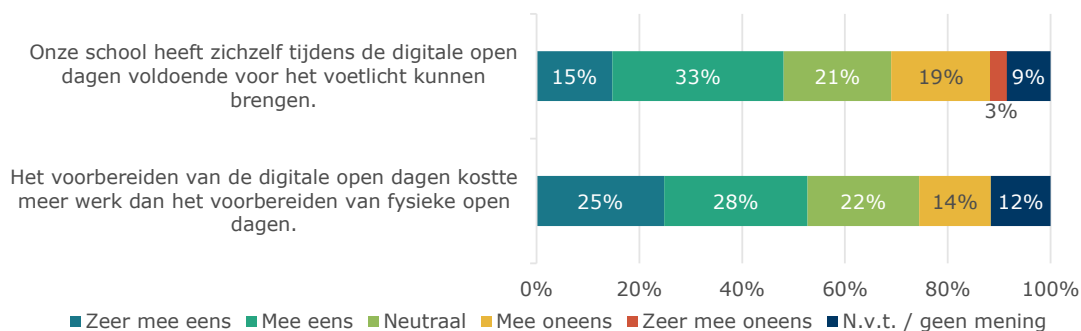
Uit de interviews en de open toelichtingen blijkt tot slot dat het aanbod van VO-scholen enorm divers is geweest in type aanbod maar ook in kwaliteit. Het goed kunnen beoordelen van scholen was daardoor lastiger: sommige scholen zijn beter in het vormgeven van digitale open dagen dan anderen, maar dat hoeft niets te zeggen over de kwaliteit/kenmerken van de school.

Oordeel VO-scholen

Over het algemeen zijn de digitale open dagen goed verlopen, zo blijkt uit de interviews en open toelichting. Bijna de helft van de respondenten uit het VO is van mening dat hun school zich tijdens de digitale open dagen voldoende voor het voetlicht heeft weten te brengen (zie Figuur 18). Toch geeft ook 22% aan dat dit niet het geval is. Betrokkenen uit het VO geven aan dat het maar beperkt lukt de sfeer op school goed mee te vten. Dit wordt wel als gemis gezien (zoals ook door ouders en leerlingen aangegeven). Voordeel is dat het wat van de druk(te) wegneemt volgens de scholen.

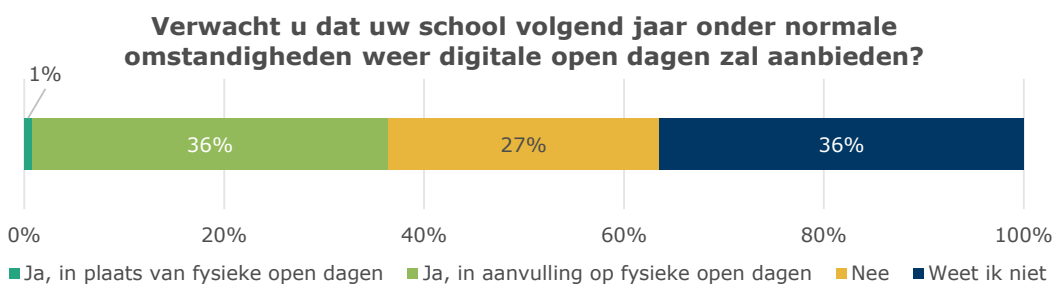
Het voorbereiden van de digitale open dagen kostte ook meer werk dan het voorbereiden van fysieke open dagen, zo geeft ruim de helft van de respondenten aan (zie Figuur 18). Dit heeft er ook mee te maken dat het de eerste keer was; naar verwachting kan veel van het digitaal materiaal ook volgend schooljaar weer gebruikt worden. Daarnaast heeft de lange onduidelijkheid over de mogelijkheden van een eventuele hybride vorm van open dagen 'extra werk' gekost omdat lange tijd ingezet is op verschillende scenario's (digitaal/fysiek/hybride). Ook een klein deel van de respondenten (14%) is het oneens met de stelling; zij geven aan dat het organiseren van fysieke dagen ook veel tijd kost.

Een verbeterpunt dat is aangedragen in de interviews is het overgaan tot één systeem met een centrale kalender die overzicht biedt over het totale aanbod aan digitale activiteiten/open dagen en een centraal reserveringssysteem. VO-scholen hanteerden hun eigen aanmeldingssysteem voor digitale activiteiten wat het aanbod soms wat onoverzichtelijk maakte. Ouders moesten telkens zich weer in een ander systeem aanmelden en inloggen.

Figuur 18: Oordeel VO-scholen over digitale open dagen. (n=129)

In Figuur 19 is te zien dat 36% van de respondenten uit het VO verwacht ook volgend jaar digitale open dagen te organiseren maar wel als aanvulling op fysieke open dagen. Ruim een kwart (27%) geeft aan volgend jaar naar verwachting géén digitale open dagen meer te organiseren en wederom 36% geeft aan dit nog niet te weten. Duidelijk wordt dat de digitale open dagen de fysieke open dagen niet kunnen vervangen, maar tegen een combinatie wordt positief aangekeken (bereik vergroten, mogelijkheid tot meer scholen bekijken, drukte op de fysieke open dagen verminderen).

Figuur 19: Verwachting VO-scholen over het vervolg van digitale open dagen. (n=129)

3.3 Voorkeurlijst en aanmelding

3.3.1 Opstellen voorkeurlijst

Na de oriëntatiefase stellen de ouders en leerlingen een voorkeurlijst op. Voor deze voorkeurlijst geldt, zoals eerder vermeld, een minimale lengte om in aanmerking te komen voor de plaatsingsgarantie. Deze minimale lengte is afhankelijk van het schooladvies (zie paragraaf 2.1). Dit jaar was het door het digitale aanmeldingssysteem niet mogelijk om een kortere lijst dan de minimale lijstlengte in te dienen.³¹

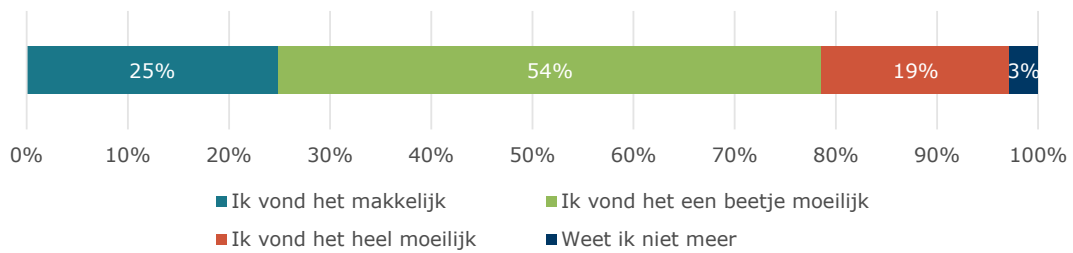
Oordeel leerlingen

Moeilijkheid opstellen lijst

Bijna alle leerlingen geven aan op de hoogte te zijn geweest van de vereiste lengte voor hun voorkeurlijst (94%). Figuur 18 laat zien dat ruim de helft van de leerlingen het 'een beetje moeilijk' vonden om hun voorkeurlijst op te stellen. 19% vond dat 'heel moeilijk'.

³¹ Twee leerlingen hebben ondanks de validatie t.a.v. de lijstlengte in het aanmeldingssysteem toch een te korte lijst in kunnen leveren.

Hoe vond je het om een voorkeurslijst met scholen te maken?

Figuur 20: Oordeel leerlingen over het opstellen van een voorkeurslijst (n=1796).

Leerlingen vonden het dit jaar niet moeilijker dan vorig jaar om een voorkeurslijst op te stellen. De verdeling van de antwoorden op de vraag uit Figuur 18 is nagenoeg gelijk (25% vond het makkelijk, 54% vond het moeilijk en 17% vond het heel moeilijk).

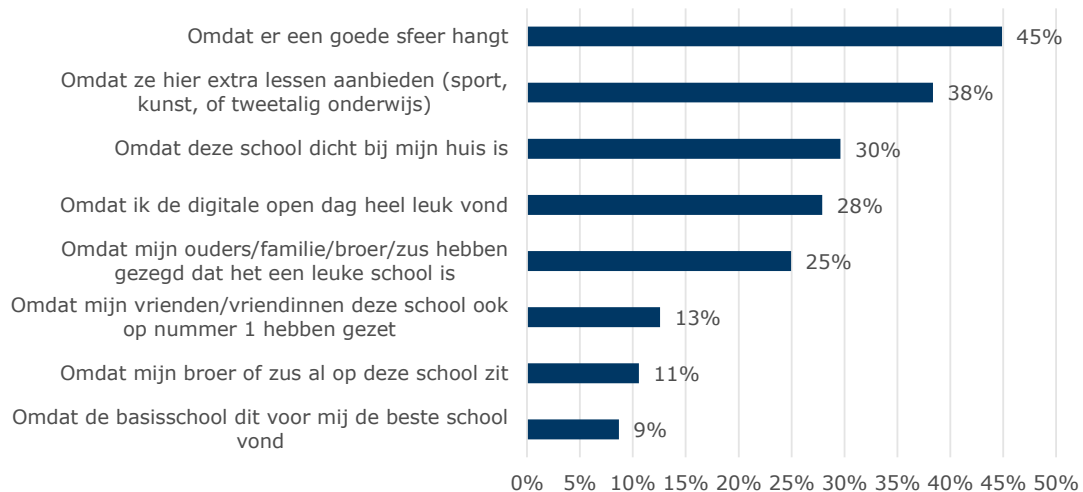
Tabel 3 laat zien dat leerlingen met een havo, havo/vwo of vwo advies het over het algemeen lastiger vinden om de voorkeurslijst op te stellen. Dit heeft te maken met het hogere aantal scholen op de voorkeurslijst dat vereist is voor het in aanmerking komen van de plaatsingsgarantie. Van de leerlingen die aan hebben gegeven het een beetje of heel moeilijk te vinden om hun voorkeurslijst op te stellen, geeft 47% aan dat dat komt omdat ze minder scholen leuk vonden dan er op de lijst moesten. Voor 40% geldt als reden dat ze te weinig informatie hadden om een goed beeld over de scholen te krijgen. 8% zegt juist dat ze meer scholen leuk vonden dan er op de lijst mochten en 10% geeft aan niet te weten waarom ze het (een beetje) moeilijk vonden om een voorkeurslijst op te stellen. In het groepsgesprek met enkele leerlingen kwam naar voren dat het voor leerlingen dit jaar met de digitale open dagen lastig was om te onthouden welke informatie bij welke school hoorde. Mogelijkerwijs is dit alsook de beperktere toegevoegde waarde van de digitale open dagen ten opzichte van de fysieke open dagen (zie paragraaf 3.2.2) ook voor sommigen een reden waarom het opstellen van de voorkeurslijst (een beetje) moeilijk was.

Tabel 3: Moeite opstellen voorkeurslijst per schooladvies (n=1796).

Minimale lengte voorkeurslijst	vmbo-b, vmbo-b/k, vmbo-k	vmbo-t, vmbo-t/havo	havo, havo/vwo, vwo	
	4 scholen	6 scholen	12 scholen	
Ik vond het makkelijk		46%	31%	18%
Ik vond het een beetje moeilijk		37%	53%	58%
Ik vond het heel moeilijk		11%	12%	23%
Weet ik niet meer		6%	5%	2%
Totaal		267	400	1129

Voorkeur voor scholen

Voor kinderen blijken een goede sfeer het belangrijkste criterium te zijn om een school op de eerste plek op de voorkeurslijst te zetten (45%, zie Figuur 19). Ook let een deel van de kinderen (38%) op het al dan niet aanbieden van extra lessen zoals sport, kunst of lesvormen zoals tweetalig onderwijs. Voor 30% heeft de afstand van de school meegespeeld in de keuze. 28% van de leerlingen geeft aan dat een leuke digitale open dag een reden is geweest om een school op de eerste plek op de voorkeurslijst te zetten. In vergelijking met vorig jaar zien we dat de fysieke open dagen die toen hebben plaatsgevonden een stuk doorslaggevend zijn geweest: 60% gaf aan dat een leuke (fysieke) open dag een reden is geweest om een school op de voorkeurslijst te zetten. Ook het ervaren van een goede sfeer is vorig jaar vaker als reden genoemd (60%).

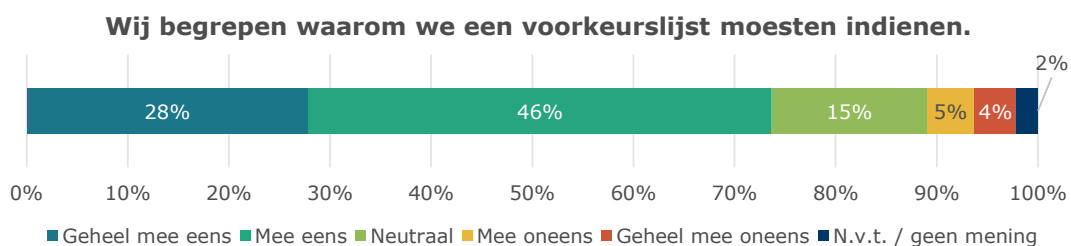

Figuur 21: Redenen voor leerlingen om een school op plek 1 op de voorkeurslijst te zetten (n=1796).

In het groepsgesprek met leerlingen kwam naar voren dat er vaak een duidelijke voorkeur is voor de eerste paar scholen op de lijst (ca. plek 1-3) en dat de rest van de plekken redelijk arbitrair wordt opgevuld.

Oordeel ouders

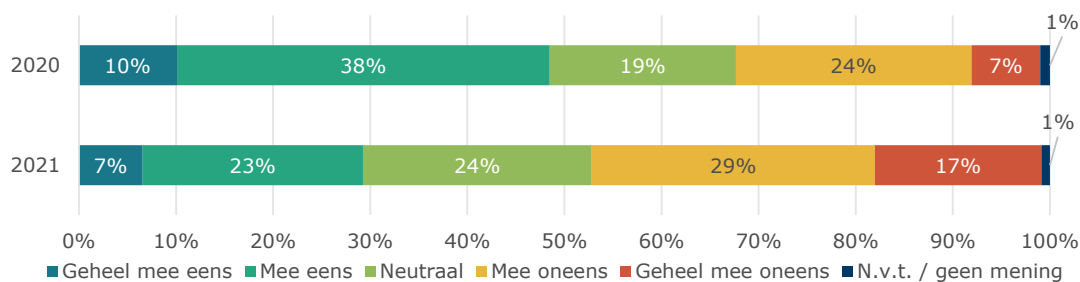
Over het algemeen begrepen ouders waarom er een voorkeurslijst ingediend moest worden (74%). Voor 9% van de ouders geldt dit niet en 15% staat hier neutraal tegenover.

Figuur 22: Mate waarin ouders begrijpen waarom er een voorkeurslijst ingediend moet worden (n=2041).

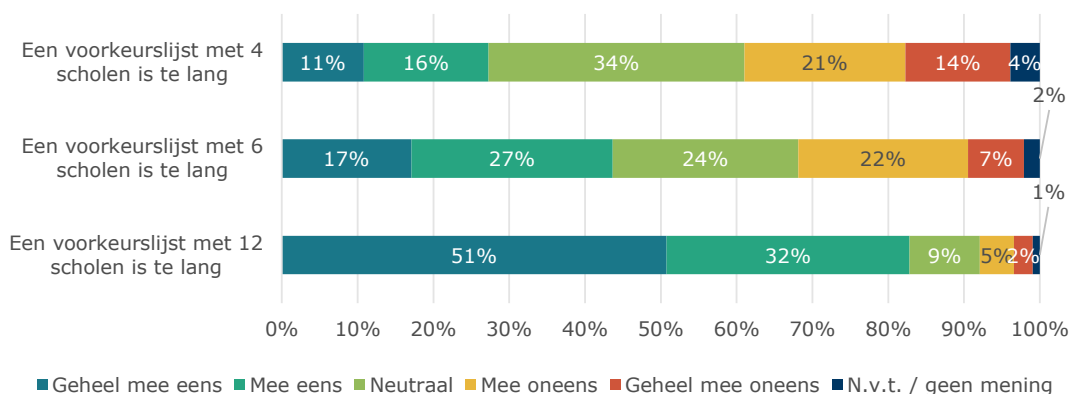
Figuur 23 laat zien dat 30% van de ouders het makkelijk vond om een voorkeurslijst op te stellen. Voor 46% is dat niet het geval en 24% staat hier neutraal tegenover. In vergelijking met vorig jaar vinden ouders het beduidend lastiger om de voorkeurslijst op te stellen; in 2020 vond ongeveer de helft van de ouders het op stellen van de voorkeurslijst makkelijk (48%) en vond 31% dat niet. Naar verwachting heeft dit te maken met het feit dat de fysieke open dagen in verband met de maatregelen rondom Covid-19 niet door zijn gegaan. Eerder zagen we namelijk al dat de digitale open dagen dit jaar minder hebben geholpen bij het maken van de keuze in vergelijking met de fysieke open dagen vorig jaar (zie paragraaf 3.2.2).

Uit de interviews blijkt dat het niet voor iedereen duidelijk was wat de invloed van het kiezen voor kansrijke klassen op de lijstlengte was. Omdat het inleveren van een te korte lijst door toepassing van het digitale aanmeldingssysteem niet mogelijk was, kwamen ouders hier uiteindelijk achter, maar op voorhand was dit niet helder.

Figuur 23: Vergelijking antwoorden omtrent moeite opstellen voorkeurslijst in 2020 (n=2309) en 2021 (n=2041).

We hebben ouders gevraagd hoe zij aankijken tegen de lengte van de voorkeurslijst die voor hen geldt (op basis van het basisschooladvies van hun kind). Figuur 24 laat zien dat ouders die een langere lijst hebben moeten indienen logischerwijs vaker aangeven dat deze betreffende lijstlengte te lang is. De ouders van kinderen met een havo, havo/vwo of vwo-advies hebben een lijst met 12 scholen in moeten dienen; 83% van deze ouders geeft dat een lijst met 12 scholen te lang is. In de open toelichtingen wordt aangegeven dat je bij 12 scholen simpelweg niet meer over voorkeuren kan spreken. Bij de ouders van kinderen met een vmbo-t of vmbo-t/havo advies (6 scholen) vindt 44% de lijst te lang en bij de ouders van kinderen met een vmbo-basis, vmbo-basis/kader of vmbo-kader (4 scholen) is dat 27%.

Figuur 24: Oordeel ouders over het opstellen van de voorkeurslijst (stelling is voorgelegd aan de ouders waarvoor de betreffende lijstlengte geldt, respectievelijk n=231, n=433 en n=1377).

Oordeel scholen en overige betrokkenen

In de gesprekken met scholen en overige betrokkenen wordt net als door de ouders aangekaart dat een lijstlengte van 12 scholen te lang is om nog te kunnen spreken van voorkeuren; de staart van de lijst wordt ingevuld met scholen als opvulling. Sommigen geven aan positief tegenover een lijst van ca. 6 scholen te staan. Eén van de gesprekspartners haalt aan dat het vergroten van de capaciteit op de populaire VO-scholen de enige manier is om met de huidige opzet van de loting en matching (incl. plaatsingsgarantie) een kortere lijst toe te staan.

Het feit dat het inleveren van een te korte lijst dit jaar niet mogelijk was door het digitale aanmeldingssysteem wordt over het algemeen als positief ervaren. Echter wordt wel genoemd dat deelname aan de plaatsingsgarantie op deze manier verplicht wordt gemaakt doordat het niet mogelijk was een te korte lijst in te dienen, terwijl het in feite niet verplicht

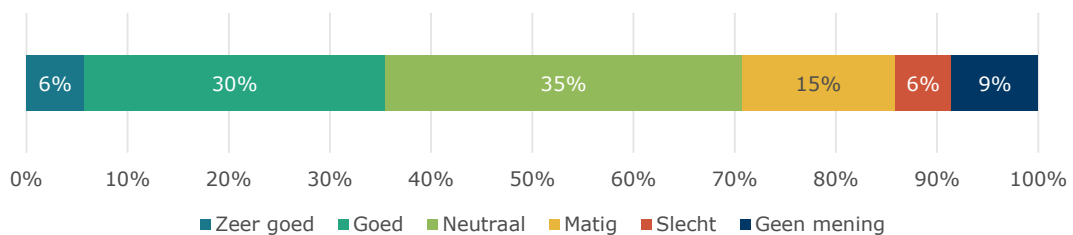
is om mee te doen met de plaatsingsgarantie. Ouders en leerlingen zouden alsnog de keuze moeten hebben om wel of niet mee te doen met de plaatsingsgarantie.

3.3.2 Kansrijke klassen

Oordeel ouders

Ongeveer de helft van de ouders zegt niet bekend te zijn met de mogelijkheid tot kansrijk plaatsen (48%). 26% geeft aan daar wel bekend mee te zijn en ook 26% is 'een beetje' bekend met het kansrijk plaatsen. Aan de ouders die hebben aangegeven wel of een beetje bekend te zijn met het kansrijk plaatsen, hebben we gevraagd wat hun oordeel is ten aanzien van de communicatie over het kansrijk plaatsen. Volgens 36% van de ouders was de communicatie (zeer) goed, 35% staat daar neutraal tegenover en 21% van de ouders vond de communicatie matig tot slecht.

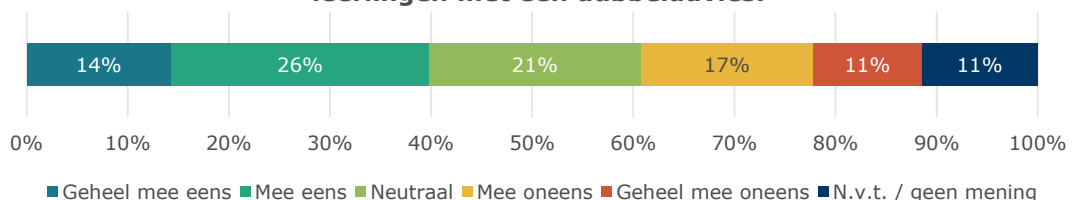
In de interviews en open antwoorden in de vragenlijst komt naar voren dat er veel onduidelijkheid heeft bestaan over het kansrijk plaatsen. Dit had onder meer te maken met het feit dat informatie hierover pas laat verstrekt werd. Ouders werden hier op 2 maart over geïnformeerd; een kleine week voor de start van de aanmeldingsperiode. Sommige ouders kwamen er pas achter dat het mogelijk was om voor een kansrijke klas te kiezen bij het invullen van de voorkeurslijst en vonden het op voorhand niet helder wat de invloed van het kiezen van een kansrijke klas op de voorkeurslijstlengte was. Enkele ouders geven in de open toelichting in de vragenlijst aan dat het niet duidelijk was wat de kansrijke klassen precies inhielden en hoe VO-scholen hiermee omgaan. Ook uiten enkele ouders onbegrip geuit over het feit dat het aanbieden van een kansrijke klas niet de garantie biedt dat deze klas ook daadwerkelijk gevormd wordt.

Figuur 25: Oordeel ouders over de communicatie over het kansrijk plaatsen (n=1063).

Van de ouders waarvan het kind een dubbeladvies ontvangen heeft (vmbo-basis/kader, vmbo-t/havo en havo/vwo) geeft 40% aan rekening te hebben gehouden met scholen die kansrijke klassen aanboden. 28% van deze ouders heeft daar geen rekening mee gehouden.

Bij het opstellen van de voorkeurslijst hebben we rekening gehouden met de scholen die kansrijke klassen aanboden voor leerlingen met een dubbeladvies.

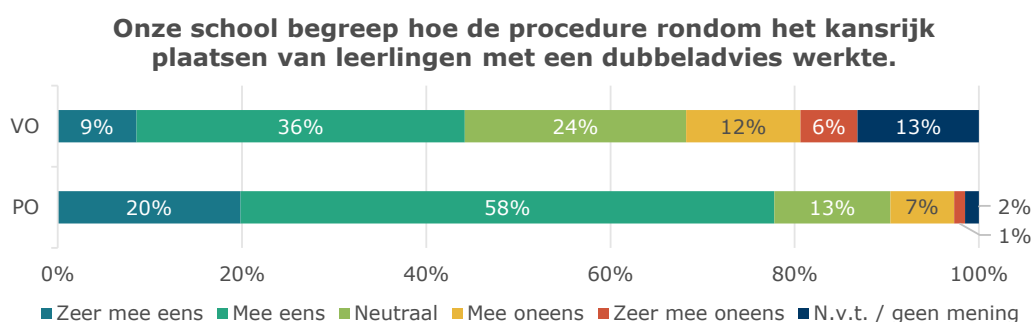

Figuur 26: Mate waarin ouders rekening hebben gehouden met het aanbod van kansrijke klassen (n=698).

Oordeel scholen

Figuur 27 laat zien dat het PO en VO verschillend hebben gereageerd op de stelling over het begrijpen van de procedure rondom het kansrijk plaatsen. Waar vanuit het VO 45% van de respondenten heeft aangegeven dat hun school deze procedure begreep, is dat bij het PO 78%.

Door het PO en VO wordt herkend dat er bij ouders veel onduidelijkheid heeft bestaan omtrent de kansrijke klassen. Gesprekspartners geven aan dat VO-scholen wisselend omgaan met deze mogelijkheid (bijv. wel/geen les op het hoogste niveau, extra ondersteuning, andere becijfering/normering) en ouders zijn hier onvoldoende van op de hoogte gesteld. Sommige scholen hebben al brede brugklassen, waardoor kansrijk plaatsen daar al minder relevant is. Ook zien VO-scholen de teleurstelling bij ouders als er onvoldoende animo voor een kansrijke klas blijkt te zijn en de klas niet gevormd wordt. Er wordt in de interviews aangeraden om richting ouders en leerlingen transparantie te bieden over de omgang van VO-scholen met kansrijke klassen. Wat daarnaast nog werd opgemerkt is dat er geen kansrijke klassen op het niveau vmbo-kader/vmbo-tl waren.

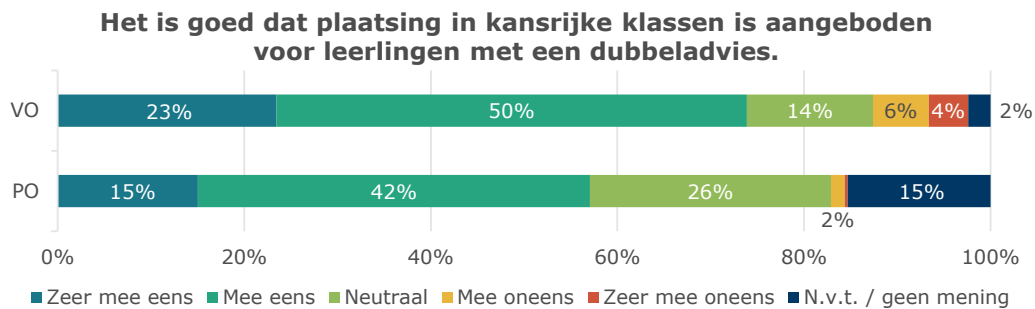
Figuur 27: Oordeel PO-scholen (n=333) en VO-scholen (n=129) over de informatievoorziening omtrent het kansrijk plaatsen van leerlingen met een dubbeladvies.

Aan betrokkenen uit het PO en VO is ook gevraagd hoe zij in algemene zin aankijken tegen het aanbieden van kansrijke klassen. Vanuit het PO vindt 57% het goed dat dit wordt aangeboden en 2% niet. Van de betrokkenen uit het VO geeft een groter deel aan deze mogelijkheid goed te vinden (73%), maar tegelijkertijd geeft ook een groter deel aan hier negatief tegenover te staan (10%).

Uit de interviews en de open antwoorden in de vragenlijsten blijkt dat er wisselend wordt aangekeken tegen de mogelijkheid tot kansrijk plaatsen. Sommigen zien het als een positieve ontwikkeling ten aanzien van de spelende discussie over de leeftijd waarop leerlingen een niveauadvies ontvangen.³² Anderen geven aan de toegevoegde waarde niet te zien als er vanuit het PO ook al kansrijk wordt geadviseerd. Er wordt door het PO aangegeven dat het op voorhand niet bekend was dat er naast het kansrijk adviseren ook kansrijk plaatsen toegepast zou worden. Vanuit de interviews en de open toelichtingen merken we op dat er zowel onder betrokkenen uit het PO als het VO in dit kader zorgen zijn omtrent over-adviseering. Er wordt genoemd dat kansrijk adviseren in combinatie met de mogelijkheid tot kansrijk plaatsen dubbelop is. Daarnaast is de normering van de eindtoets aangepast vanwege

³² Zie bijvoorbeeld [\[poraad.nl\]](http://poraad.nl).

leerachterstanden door corona. Dit maakt dat sommigen bezorgd zijn of leerlingen het niveau aankunnen.

Figuur 28: Oordeel PO-scholen (n=333) en VO-scholen (n=129) over de mogelijkheid tot kansrijk plaatsen van leerlingen met een dubbeladvies.

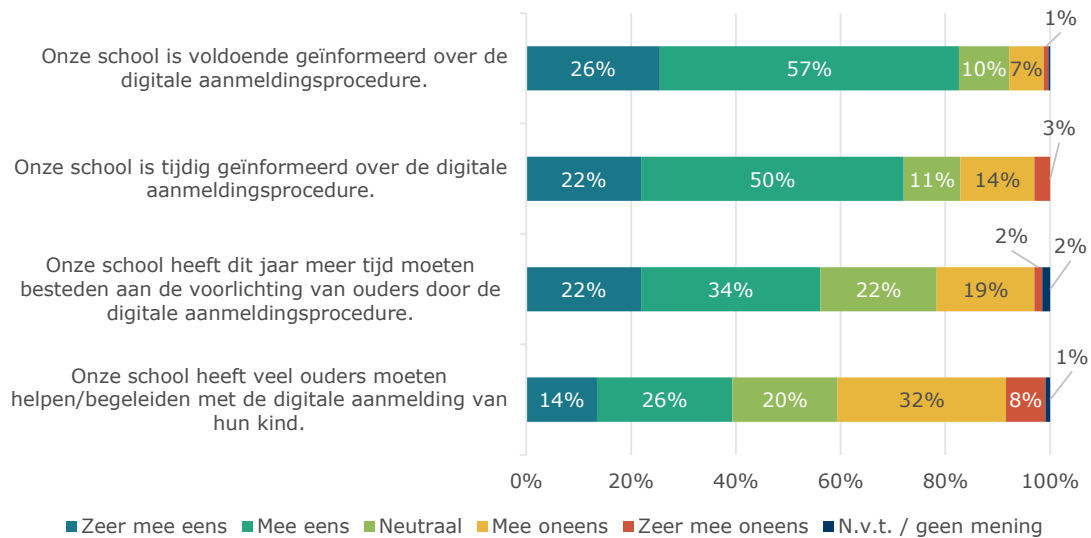
3.3.3 Digitale aanmelding

De aanmeldingsprocedure heeft dit jaar volledig digitaal plaatsgevonden om het aantal contacten en verplaatsingen te verminderen in verband met de maatregelen rondom Covid-19. Ouders ontvingen van de basisschool een email van ELK met daarin de inloggegevens voor het ouderportaal waar zij op een persoonlijk aanmeldingsformulier de voorkeurslijst konden invullen om deze vervolgens in te dienen. Hiermee gaan zij akkoord met de voorwaarden voor deelname aan de centrale loting en matching.

Vorig jaar moesten ouders de leerling fysiek aanmelden bij de VO-school van eerste voorkeur. Ouders dienden allereerst het aanmeldingsformulier te laten ondertekenen door de basisschool, om deze vervolgens in te leveren bij de VO-school van eerste voorkeur.

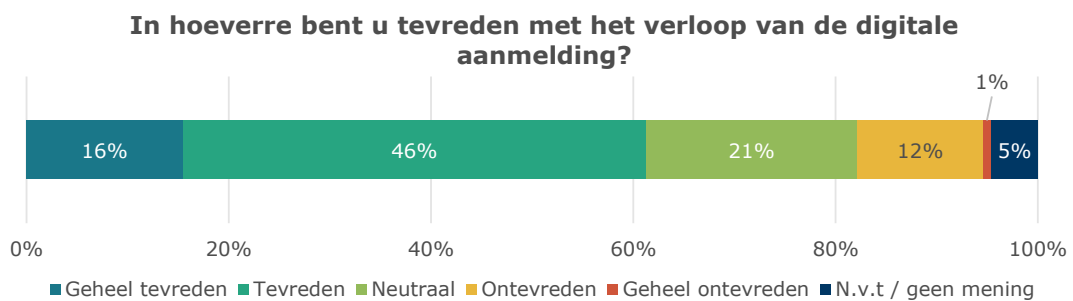
Oordeel scholen

Betrokkenen vanuit het PO geven aan over het algemeen voldoende geïnformeerd te zijn over de digitale aanmeldingsprocedure (83%). 8% geeft aan dat zij niet voldoende zijn geïnformeerd. Ouders, het PO en het VO hebben op 2 maart een brief ontvangen waarin zij geïnformeerd zijn over de overstap naar een digitaal aanmeldingssysteem, waarmee ouders hun kinderen in de periode van 8 t/m 19 maart konden aanmelden. Ondanks dat er slechts een kleine week heeft gezeten tussen deze brief en de daadwerkelijke aanmeldingsperiode, geeft 72% van de betrokkenen uit het PO aan tijdig geïnformeerd te zijn over de digitale aanmeldingsprocedure. Ruim de helft van respondenten uit het PO geeft aan dat hun school heeft dit jaar wel meer tijd moeten besteden aan de voorlichting van ouders door de overstap naar een digitaal systeem (56%). Daarnaast geeft 40% van dat hun school veel ouders heeft moeten helpen of begeleiden met de aanmelding, voor eveneens 40% geldt dit daarentegen niet. Dit zal naar verwachting vooral een rol hebben gespeeld op scholen die meer te maken hebben met ouders die minder digitaal vaardig zijn.

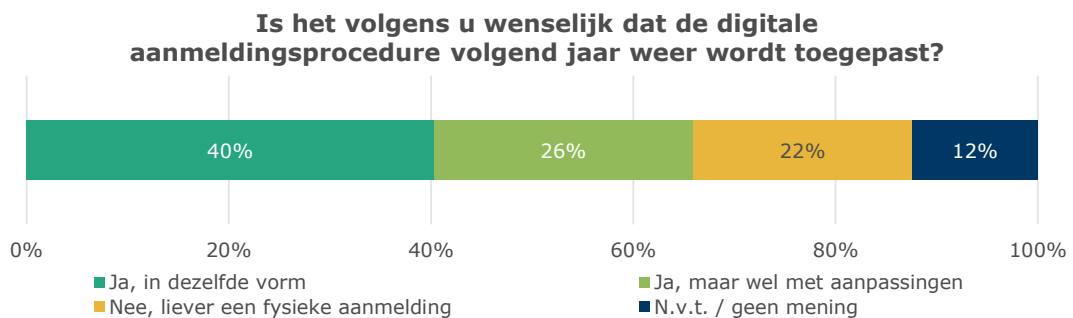

Figuur 29: Oordeel PO-scholen over de digitale aanmeldingsprocedure. (n=333)

Vanuit het VO is de meerderheid van de respondenten tevreden met het verloop van de digitale aanmelding (62%, zie Figuur 30). 13% zegt hier niet tevreden mee te zijn en 21% staat hier neutraal tegenover. Figuur 33 laat zien dat tweederde van de respondenten uit het VO het wenselijk vindt dat de digitale aanmeldingsprocedure volgend jaar weer wordt toegepast. Een deel van deze respondenten vindt daarbij echter wel dat er aanpassingen doorgevoerd moeten worden (26% van het totaal). 22% van de respondenten ziet liever niet dat de digitale aanmeldingsprocedure volgend jaar herhaald wordt.

Figuur 30: Tevredenheid VO-scholen over de digitale aanmelding. (n=129)

Figuur 31: Oordeel VO-scholen over het vervolg van de digitale aanmeldingsprocedure. (n=129)

Ook vanuit de interviews met betrokkenen uit het PO, VO en overige betrokkenen horen we terug dat de digitale aanmelding over het algemeen goed is verlopen. De meeste gesprekspartners zijn voorstander voortzetting van de digitale aanmelding. Er worden enkele voor- en nadelen genoemd. Sommige punten kunnen als voordeel en als nadeel gezien worden.

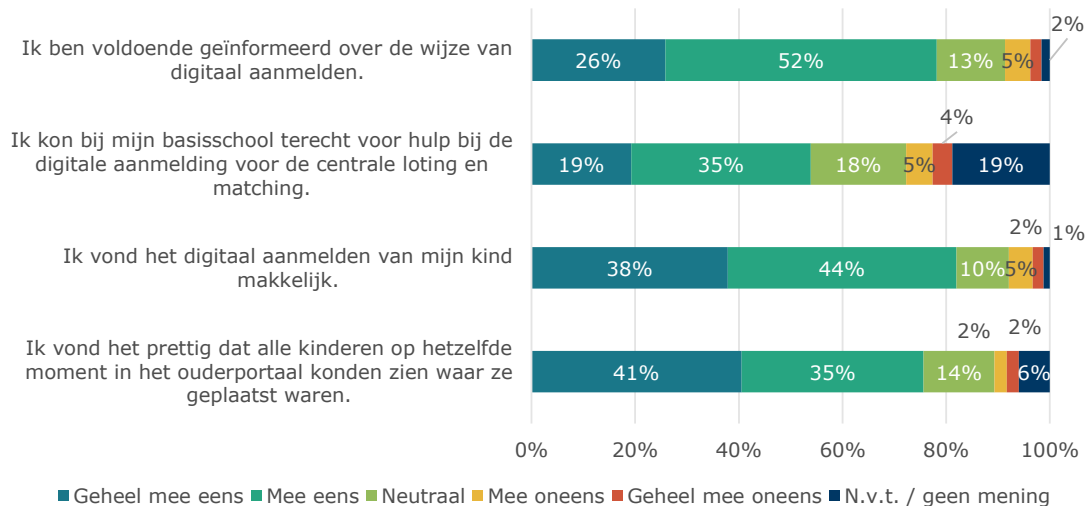
Tabel 4: Voor- en nadelen uit de interviews van de digitale aanmeldingsprocedure t.o.v. de fysieke aanmelding die tot vorig jaar plaatsvond.

Voordelen	Nadelen
Efficiënter aanmeldingsproces	Lastiger voor ouders die minder digitaal vaardig zijn
Geen fysieke kennismaking (het voorkomt teleurstellingen als een leerling niet op de school van eerste voorkeur geplaatst werd)	Geen fysieke kennismaking (het persoonlijke contactmoment ontbreekt)
Te korte lijst indienen was niet mogelijk (voorkomt fouten)	Te korte lijst indienen was niet mogelijk (ouders en leerlingen konden hierdoor niet de keuze maken om <i>niet</i> mee te doen met de plaatsingsgarantie)
PO-scholen kunnen direct zien wanneer inlogcodes geactiveerd zijn en leerlingen zijn aangemeld (om te monitoren welke ouders eventueel nog aangejaagd of ondersteund moeten worden)	PO-scholen hadden geen check meer op de voorkeurslijst (ingrijpen/adviseren bij onlogische keuzes was daardoor lastiger) en kunnen niet monitoren op welke plek op de voorkeurslijst de leerlingen uiteindelijk geplaatst zijn (nazorg: wie is er teleurgesteld?)

Oordeel ouders

De meerderheid van de ouders geeft aan voldoende geïnformeerd te zijn over de wijze van digitaal aanmelden (78%, zie Figuur 32). Ruim de helft van de ouders zegt daarnaast dat zij bij hun basisschool terecht konden voor hulp bij de digitale aanmelding (54%). 82% van de ouders vond het digitaal aanmelden van hun kind makkelijk. Het feit dat alle kinderen op hetzelfde moment zien van welke school zij een plaatsingsaanbod ontvangen, wordt als prettig ervaren door 76% van de ouders.

Een aantal ouders met ervaring met de overstap door een ouder kind licht in de vragenlijst toe hoe ze de digitale aanmelding t.o.v. de fysieke aanmelding in eerdere jaren vonden. De meesten geven aan de digitale aanmelding een verbetering te vinden ten opzichte van het fysiek aanmelden. Zij vonden de fysieke aanmelding inefficiënt en de persoonlijke interactie niet van toegevoegde waarde. Een enkeling noemt dat het wel een gemis is dat de aanmelding niet meer fysiek plaatsvindt, omdat er geen mogelijkheid is tot persoonlijk contact en het stellen van vragen. Uit de gesprekken met ouders kwam naar voren dat de email over het digitaal aanmelden bij veel ouders in de spam-box terecht is gekomen. Daarnaast wordt door één van de ouders als voordeel genoemd dat je bij het digitaal aanmelden de aanmelding meer zelf in de hand hebt; er is meer ruimte om er nog rustig over na te denken en op het laatste moment nog wijzigingen door te voeren. Ook noemde één ouder dat het niet helemaal duidelijk was hoe er bij de aanmelding gebruik kon worden gemaakt van geldende voorrangregels.

Figuur 32: Oordeel ouders (n=2041) over het digitaal aanmelden.

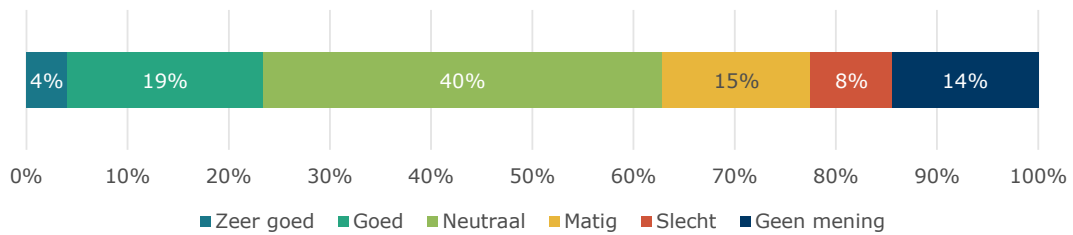
3.3.4 Hardheidsclausule

Ouders kunnen een beroep doen op de hardheidsclausule wanneer zij van mening zijn dat voor hun kind een plaatsing op een specifieke VO-school noodzakelijk is. Dit moet op grond van een combinatie van individuele persoonlijke kenmerken, een gezondheids- en/of thuis-situatie zijn die een specifiek aanbod geëigend maakt. Indien het beroep op de hardheidsclausule gegrond wordt verklaard, hoeft de betreffende leerling logischerwijs niet mee te doen met de loting en matching. Ouders en leerlingen moeten zich dan ook voorafgaand aan de sluiting van de aanmeldingsprocedure verzekeren van een plek op de VO-school middels de hardheidsclausule. Vanwege het digitale aanmelden moesten ouders en leerlingen die een beroep wilden doen op de hardheidsclausule dit jaar wél een volledige voorkeurslijst invullen. Dit had geen gevolgen voor de toepassing van de hardheidsclausule. Als een beroep niet wordt toegekend, dient de leerling alsnog mee te doen met de loting en matching.³³ Elke VO-school kan maximaal 2% van het aantal beschikbare plekken in de eerste klas inzetten voor leerlingen die een beroep op de hardheidsclausule doen.

Oordeel ouders

De meerderheid van de ouders geeft aan niet bekend te zijn met de hardheidsclausule (57%). De rest is daar wel (19%) of 'een beetje' bekend mee (24%). In de interviews met betrokkenen vanuit het PO, VO en overige betrokkenen wordt eveneens aangegeven dat de hardheidsclausule voor ouders slecht vindbaar is. Aan de ouders die (een beetje) bekend zijn met de hardheidsclausule is gevraagd hoe zij over de communicatie inzake de hardheidsclausule oordelen (zie Figuur 33). 23% geeft aan de communicatie (zeer) goed te vinden. Echter geeft ook 23% van de ouders aan de communicatie matig of slecht te vinden.

³³ Zie Kernprocedure overstap PO-VO, Amsterdam 2021 (p. 26).

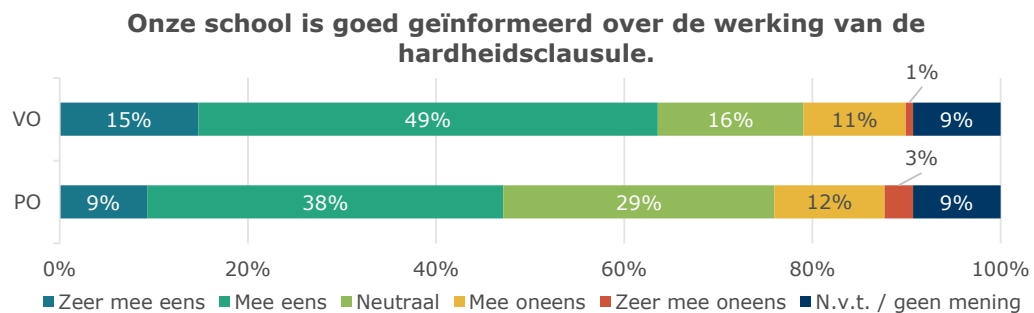

Figuur 33: Oordeel ouders over de communicatie omtrent de hardheidsclausule (n=881).

In de vragenlijst lichten enkele ouders toe dat er onduidelijkheid rondom de hardheidsclausule heeft bestaan in relatie tot het gebrek aan eenduidige richtlijnen (wat valt er wel en niet onder?) en de deadline voor de hardheidsclausule (zie ook hieronder).

Oordeel scholen

Figuur 34 laat zien dat 64% van de betrokkenen uit het VO goed geïnformeerd is over de werking van de hardheidsclausule. 12% van de respondenten zegt dat dat voor hun school niet het geval is. Bij het PO is men in vergelijking met het VO iets minder goed op de hoogte van de werking van de hardheidsclausule. 48% zegt goed geïnformeerd te zijn, waar dit voor 15% niet geldt. Veel van de gesprekspartners wijzen op het belang van de rol van het PO in het herkennen van leerlingen die een beroep zouden kunnen doen op de hardheidsclausule. Hiertoe is het essentieel dat het PO zich bewust is van deze rol. Een suggestie die hiertoe wordt gedaan is het opnemen van de hardheidsclausule in het oki-doc. Daarnaast is het van belang dat het PO goed op de hoogte is van wat de hardheidsclausule inhoudt en welke situaties daar onder zouden kunnen vallen. In de interviews en open antwoorden van de vragenlijsten komt echter naar voren het niet altijd duidelijk is wanneer er beroep kan worden gedaan op de hardheidsclausule, mede omdat VO-scholen hier verschillend mee omgaan.

Figuur 34: Oordeel PO-scholen (n=333) en VO-scholen (n=129) over de informatievoorziening omtrent de hardheidsclausule.

Het ontbreken van een eenduidige deadline voor de hardheidsclausule wordt ook door de betrokkenen vanuit het PO en VO en de overige betrokkenen aangehaald. In het tijdpad van de Kernprocedure is als deadline de sluitingsdatum van de aanmeldingsprocedure genoemd. Echter hebben VO-scholen verschillende deadlines gehanteerd. In de gesprekken wordt dan ook aangeraden om één deadline te stellen. Vanuit het VO wordt daarbij aangegeven dat er na de deadline van de hardheidsclausule voldoende tijd moet zijn voor VO-scholen om alle aanvragen zorgvuldig te kunnen beoordelen en dat ouders en leerlingen in het geval van een afwijzing vervolgens nog voldoende tijd moeten hebben om een voorkeurslijst in te dienen.

In de interviews wordt door enkele gesprekspartners gepleit om beroepen op de hardheidsclausule ook nog toe te staan na het uitvoeren van de loting en matching, mochten er bijvoorbeeld onvoorziene situaties optreden tussen de aanmelding de loting en matching of daarna. Ook wordt de begrenzing van 2% (VO-scholen kunnen maximaal 2% van de capaciteit inzetten voor de hardheidsclausule) ter discussie gesteld: de (on)billijkheid van individuele situaties moet leidend zijn. Door de deelnemers aan de validatiesessie is aangegeven dat VO-scholen in de praktijk verschillend omgaan met de genoemde 2%: sommige scholen 'vullen' de 2% op met minder schrijnende gevallen wanneer de 2% nog niet bereikt is, waar dit voor andere scholen niet geldt.

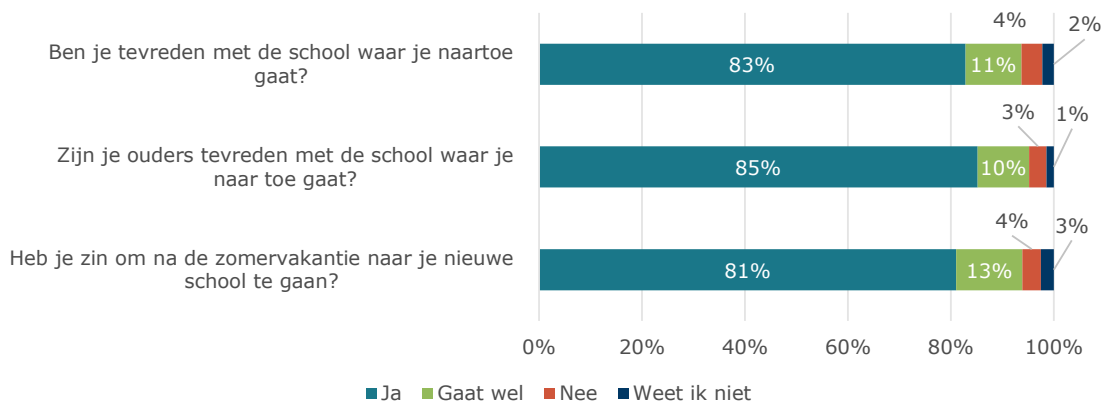
3.4 Plaatsing

Na de uitvoering van de centrale loting en matching hebben bijna alle leerlingen op 8 april en plaatsingsaanbod ontvangen op een VO-school van hun voorkeurslijst. De uitkomst wordt centraal bekend gemaakt via het ouderportaal, waarin leerlingen eventueel ook hun positie op de reservelijst in kunnen zien (indien zij niet op de school van eerste voorkeur geplaatst zijn).

3.4.1 Tevredenheid met plaatsing

Tevredenheid leerlingen

Aan de leerlingen is gevraagd in hoeverre zij tevreden zijn met de school waarop ze geplaatst zijn. 83% van de leerlingen geeft aan dat dat het geval is (zie Figuur 35). Dit is gelijk aan vorig jaar. Het overgrote deel van de leerlingen heeft dan ook zin om na de zomervakantie naar hun nieuwe school te gaan (81%). De leerlingen hebben over het algemeen ook de indruk dat hun ouders tevreden zijn met het plaatsingsaanbod dat ze hebben gekregen (85%).

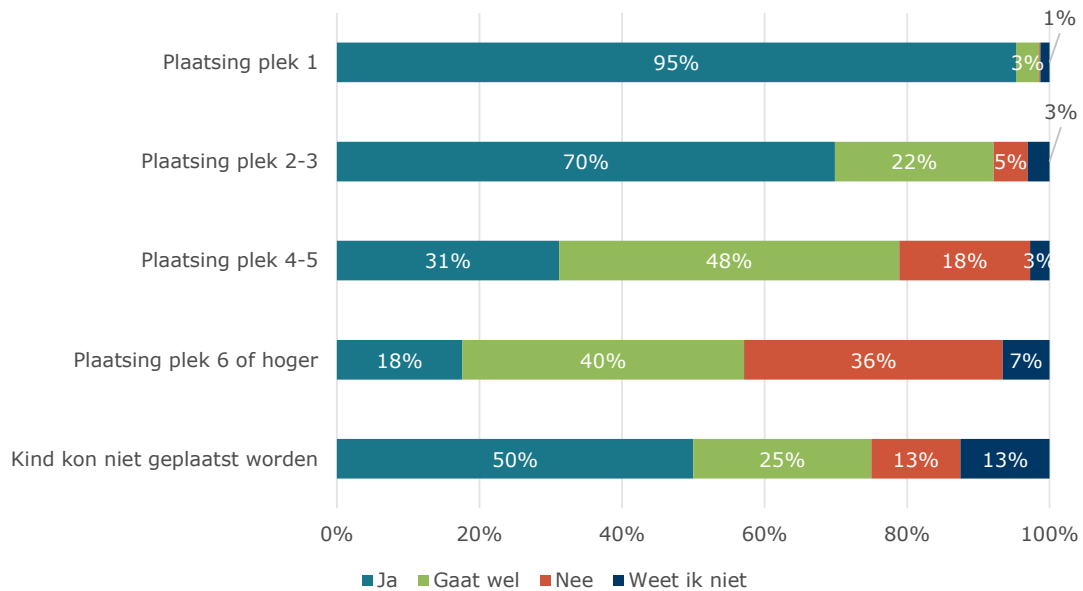

Figuur 35: Tevredenheid leerlingen uitslag loting en matching (n = 1976).

Als we kijken naar de tevredenheid van leerlingen uitgesplitst naar het aanbod dat de leerlingen ontvangen hebben, zien we dat de leerlingen die op plek 1 geplaatst zijn bijna allemaal aangeven dat ze tevreden zijn met het aanbod (95%, zie Figuur 37). De tevredenheid neemt logischerwijs af naarmate leerlingen lager op de voorkeurslijst geplaatst zijn. De percentages zijn grotendeels vergelijkbaar met vorig jaar; wel zien we dat dat bij een plaatsing op 4-5 en plek 6 of hoger de leerlingen dit jaar iets tevredener zijn. In 2020 gaf 32% van de leerlingen die op plek 4-5 geplaatst waren aan tevreden te zijn, 35% 'gaaf wel' en 29% was niet tevreden. Bij een plaatsing op plek 6 of hoger was in 2020 11% van de leerlingen tevreden, 30% zei 'gaaf wel' en 58% was ontevreden. Dit kan voor de laatstgenoemde groep (plaatsing

op plek 6 of hoger) mogelijk verklaard worden doordat er dit binnen deze categorieën in de steekproef relatief meer kinderen dan vorig jaar op de hogere plekken zijn geplaatst (zie Bijlage 3, Tabel 18). Bij de categorie 'plaatsing op plek 4-5' is dat echter niet het geval; hier komt de verdeling over de plekken 4 en 5 overeen met vorig jaar (zie Bijlage 3, Tabel 17).

Figuur 36: Tevredenheid leerlingen met plaatsingsaanbod (n=1796).

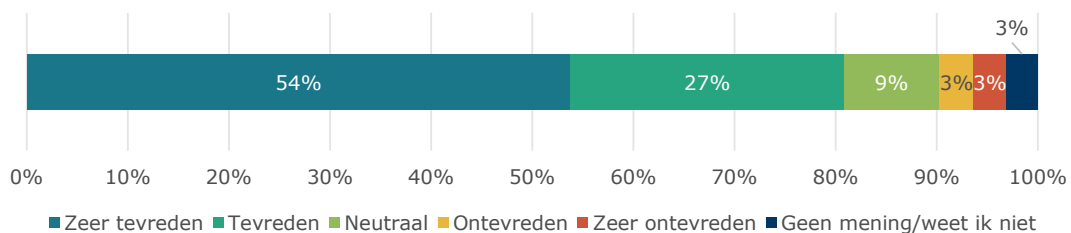

Figuur 37: Tevredenheid leerlingen naar plaatsingsaanbod (n=1724; exclusief de leerlingen waarvan de ouders niet meer wisten op welke plek de leerling geplaatst is).

Tevredenheid ouders

Ruim de helft van de ouders is zeer tevreden met de school waar hun kind naartoe gaat (54%) en 27% is tevreden (zie Figuur 38). 6% van de ouders geeft aan niet tevreden te zijn.

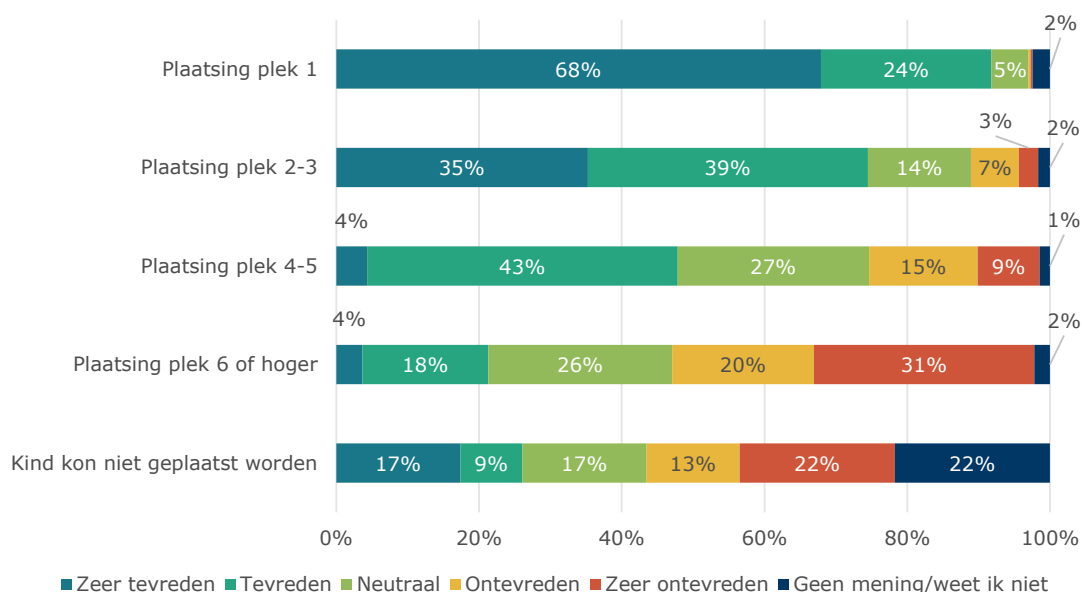
Hoe tevreden bent u met de school waar uw kind na de zomervakantie naartoe gaat?

Figuur 38: Tevredenheid ouders met plaatsingsaanbod (n=2292).

Ook de tevredenheid van de ouders hangt samen met de plek waarop hun kind geplaatst is (zie Figuur 39). 92% van de ouders waarvan het kind een plaatsingsaanbod op de school van eerste voorkeur heeft ontvangen, is tevreden of zeer tevreden. Ook bij de ouders zien we dat er ten opzichte van 2020 een toename in de tevredenheid als we kijken naar de ouders waarvan het kind op plek 4-5 of plek 6 over hoger geplaatst is. In 2020 gaf 34% van de ouders bij een plaatsing op plek 4-5 aan (zeer) tevreden te zijn, 31% stond hier neutraal tegenover en 35% was (zeer) ontevreden. Bij een plaatsing op plek 6 of hoger was dit

respectievelijk 16%, 23% en 42%. Zoals genoemd heeft dit voor de laatste groep (plaatsing plek 6 of hoger) mogelijk te maken met het feit dat er in de steekproef binnen deze groepen meer leerlingen op de hogere plekken zijn geplaatst (zie Bijlage 3, Tabel 18). Bij de verdeling over de plekken 4 en 5 geldt dat niet (Bijlage 3, Tabel 17).

Figuur 39: Tevredenheid ouders naar plaatsingsaanbod (n=2196; exclusief de ouders die niet meer wisten op welke plek hun kind geplaatst was).

De afnemende tevredenheid onder ouders en leerlingen bij plaatsing op een school die lager op de voorkeurslijst was opgenomen sluit aan bij de meningen van ouders en leerlingen omtrent welke plaats op de voorkeurslijst nog acceptabel gevonden wordt (zie Tabel 5). 63% van de ouders zou een plaatsingsaanbod binnen de top 3 nog acceptabel vinden. Van de leerlingen vindt 55% dit acceptabel (zie ook Tabel 19 en 20 in Bijlage 3). De acceptatie neemt daarna snel af. De percentages liggen iets lager in vergelijking met het voorgaande jaar.

Tabel 5: Oordeel over de plek op de voorkeurslijst die nog acceptabel was geweest van ouders (n=2292) en leerlingen (n=1796).

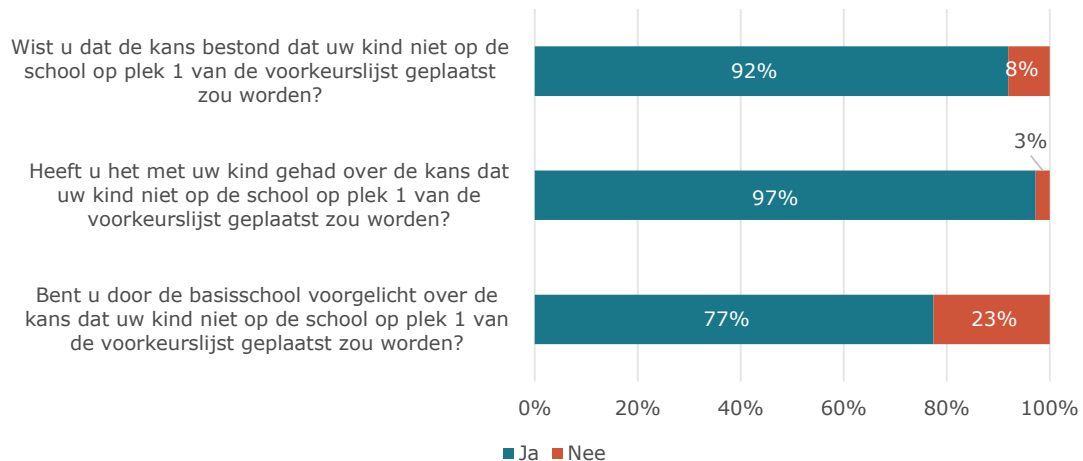
Plek op de voorkeurslijst	% ouders dat dit nog acceptabel vindt	% leerlingen nog blij bij plaatsing
Alleen de eerste keuze	100%	100%
Een school in de top 2	82%	79%
Een school in de top 3	63%	55%
Een school in de top 4	39%	32%
Een school in de top 5	29%	23%
Een school in de top 6	15%	12%
Een school in de top 7	10%	7%
Een school in de top 8	8%	6%
Een school in de top 9	6%	4%
Een school in de top 10	6%	4%
Een school in de top 11	5%	3%
Alle scholen op de lijst	5%	3%

Verwachtingen ten aanzien van de plaatsingsuitkomst

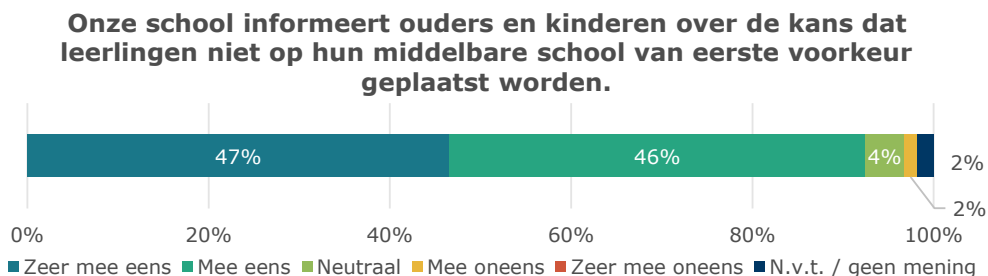
Ouders zijn over het algemeen op de hoogte van het feit dat er een kans bestaat dat hun kind niet op de school van eerste voorkeur geplaatst wordt (92%, zie Figuur 40). De ouders

die aangeven zich hier bewust van te zijn, zeggen bijna allemaal dat ze het ook met hun kind over deze kans gehad hebben (97%). Om teleurstellingen te voorkomen wordt er daarnaast door sommige ouders geprobeerd om bij alle scholen op de lijst de positieve punten te benadrukken richting hun kind, zo blijkt uit de interviews.

77% van de ouders geeft aan dat ze door de basisschool voorgelicht zijn over de kans op een plaatsingsaanbod lager op de voorkeurslijst; voor 23% van de ouders is dat niet het geval geweest. Aan de betrokkenen uit het PO is eveneens gevraagd of ouders vanuit hun basisschool voorgelicht worden over deze kans. 93% van de respondenten zegt dat dat op hun basisschool het geval is (zie Figuur 41).

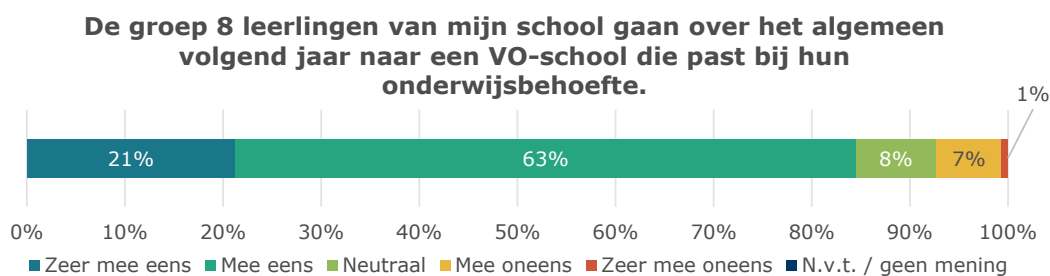
Figuur 40: Oordeel ouders (n=2292, tweede stelling is enkel gevraagd aan de ouders die bij de eerste stelling 'Ja' geantwoord hebben (n=2108)) over de kans dat hun kind niet op de voorkeurschool geplaatst zou kunnen worden.

Figuur 41: Informatieverstrekking door het PO over de kans dat leerlingen niet op de school van eerste voorkeur geplaatst worden (n=333).

Oordeel PO-scholen

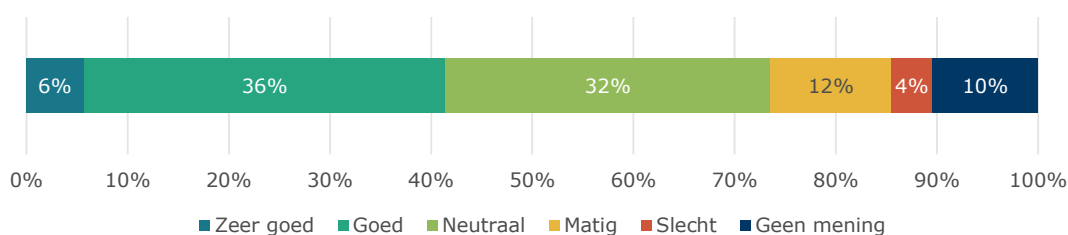
Aan betrokkenen uit het PO is gevraagd in hoeverre zij vinden dat de groep 8 leerlingen van hun school volgend jaar over het algemeen naar VO-scholen gaan die past bij hun onderwijsbehoefte. Het overgrote deel geeft aan dat dat op hun school het geval is: 21% is het hier zeer mee eens en 63% is het hier mee eens. Echter, 8% van de betrokkenen uit het PO schat in dat er een minder goede aansluiting is tussen de onderwijsbehoefte van hun groep 8 leerlingen en de VO-scholen waar zij geplaatst zijn.

Figuur 42: Oordeel PO-scholen over de uitkomst van de centrale loting en matching (n=333).

3.4.2 Plaatsingsgarantie op basis van de voorkeurslijst

Zoals genoemd geldt er bij een voldoende lange voorkeurslijst een plaatsingsgarantie, d.w.z. dat een leerling gegarandeerd een plek krijgt op één van de scholen op de voorkeurslijst (zie paragraaf 2.1). 34% van de ouders zegt niet te weten wat de plaatsingsgarantie inhoudt. 39% is er wel bekend mee en 26% zegt een beetje bekend te zijn met de plaatsingsgarantie. Aan de ouders die (een beetje) bekend zijn met de plaatsingsgarantie, is gevraagd hoe zij oordelen over de communicatie hieromtrent. 42% zegt de communicatie (zeer) goed te vinden; 16% geeft aan dat de communicatie matig of slecht is. Ongeveer een derde van de ouders staat hier neutraal tegenover.

Figuur 43: Oordeel ouders over de communicatie omtrent de plaatsingsgarantie (n=1338).

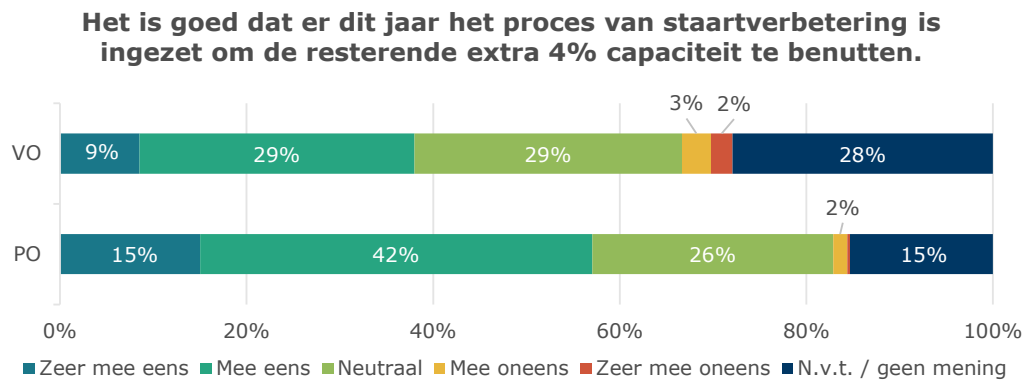
Zoals eerder genoemd wordt er in de interviews en de open antwoorden de vraag gesteld wat een plaatsingsgarantie bij een lijst van 12 scholen nog waard is, omdat je niet meer kan spreken van voorkeuren. Doordat het dit jaar niet mogelijk was om een te korte voorkeurslijst in te leveren, is het in feite verplicht gesteld om mee te doen met de plaatsingsgarantie. Enkele gesprekspartners noemen dat er nog steeds de mogelijkheid zou moeten zijn voor ouders en leerlingen om hier *niet* aan mee te doen.

In de interviews en open antwoorden van betrokkenen uit het PO hebben we signalen opgevangen dat sommige ouders strategisch kiezen: de staart van de lijst wordt bewust met scholen gevuld die heel populair zijn, om bij een ongunstig lotnummer meer kans te maken op plaatsing op een school die hoger op de lijst staat door de plaatsingsgarantie (4% extra capaciteit en het garantieoverleg) en de staartverbetering (resterende 4% extra capaciteit). Gezien de gehanteerde lotingssystematiek juist is ingevoerd om strategisch kiezen tegen te gaan, beveelt één van de gesprekspartners aan om te onderzoeken of de huidige systematiek nog optimaal werkt.

3.4.3 Staartverbetering

Dit jaar is zoals toegelicht in paragraaf 2.1 voor het eerst de procedure van staartverbetering toegepast om het aantal leerlingen dat in de 'staart' van de voorkeurslijst³⁴ geplaatst wordt te verminderen. Door toepassing van deze procedure is het dit jaar voor het eerst dat er geen leerlingen op plek 12 geplaatst zijn.

Vanuit het PO staat ruim de helft van de bevroegde betrokkenen positief tegenover het inzetten van de procedure van staartverbetering (57%). Slechts 2% is het hier niet mee eens, en 26% staat er neutraal tegenover. Ook geeft 15% aan geen mening te hebben. Bij het VO kijkt men iets minder positief aan tegen de staartverbetering. 38% vindt het goed dat dit is doorgevoerd, maar 5% is het daar niet mee eens. 29% zegt hier neutraal tegenover te staan. Het aandeel respondenten dat geen mening heeft is relatief groot (28%).

Figuur 44: Oordeel PO-scholen (n=333) en VO-scholen (n=129) over de staartverbetering.

De meeste gesprekspartners die bekend zijn met de staartverbetering vinden het idee erachter positief, namelijk het minimaliseren van plaatsingen in de staart. Er wordt door één van de respondenten aangeraden om te onderzoeken hoe ver gegaan kan worden met het uitbreiden van de staart (dus bijv. naast plek 12 t/m 9 ook de procedure voor plek 8, 7, etc. uitvoeren). Wat we opmerken uit de interviews en de open antwoorden in de vragenlijsten is dat niet iedereen bekend is met wat de procedure inhoudt.

Bij de procedurele uitvoering van de staartverbetering zijn fouten ontdekt.³⁵ De leerlingen met een gunstiger lotnummer zijn eerst behandeld in plaats van de leerlingen met een ongunstig lotnummer. OSVO heeft de fout kunnen herstellen en heeft de gedupeerde leerlingen een nieuw plaatsingsaanbod kunnen doen; wel horen we terug in één van de interviews dat het lang heeft geduurd voordat OSVO met een reactie kwam op de fout. Deze fout heeft bij een groep ouders tot veel onbegrip en vergroot de roep om controleerbaarheid van het systeem. Zoals eerder genoemd maken de optimaliseringsslagen (plaatsingsgarantie en de staartverbetering) de procedure lastiger uitlegbaar en ogenschijnlijk minder eerlijk en transparant. Ook horen we in één van de gesprekken terug dat na de uitvoering van de plaatsingsgarantie en staartverbetering bleek dat onderling ruilen in sommige gevallen voor

³⁴ Plek 3-4 bij een lijstlengte van 4 scholen, plek 5-6 bij een lijstlengte van 6 scholen en plek 9-12 bij een lijstlengte van 12 scholen.

³⁵ OSVO (1 juni 2021). Persbericht loting en matching 2021.

beide leerlingen tot een plaatsing hoger op de voorkeurslijst betekende. Dit wordt bevestigd in de cijfermatige analyse van de loting en matching van dit jaar.³⁶

3.4.4 Voorrangsregels

Ten aanzien van voorrangsregels halen wij enkele zaken op:

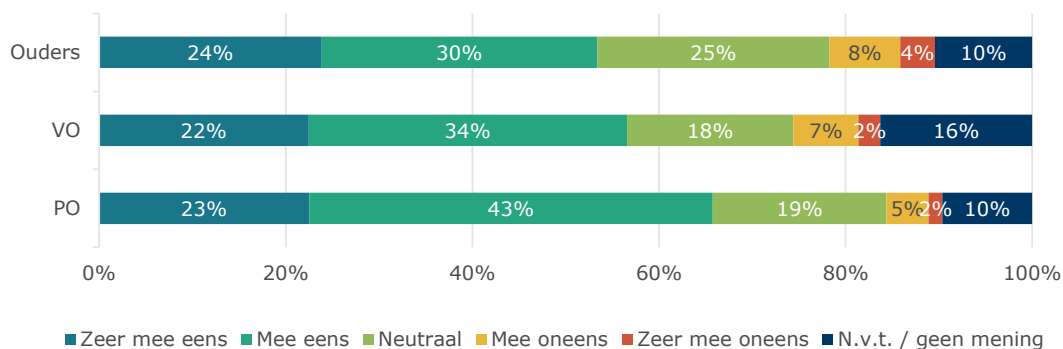
- Tegen de voorrangsregel voor onderwijsconcepten (Montessori, Dalton, vrije school) wordt wisselend aangekeken. In enkele interviews en open antwoorden komt naar voren dat er enerzijds wordt gevonden dat het oneerlijk is dat leerlingen die een bepaald onderwijsconcept *niet* gevolgd hebben hierop achtergesteld worden terwijl een dergelijk onderwijsconcept wel passend kan blijken. Leerlingen die voor een bepaald onderwijsconcept bij de basisschool zijn uitgeloot ervaren hier dan tweemaal hinder van. Ook geven sommige ouders aan zich bij de keuze voor de basisschool niet bewust te zijn geweest van het feit dat dit nu invloed blijkt te hebben op de plaatsing op een VO-school. Anderzijds geven enkelen aan het van belang te vinden dat de leerlingen die via een bepaald onderwijsconcept geschoold zijn de leerlijn ook af kunnen maken. Sommige ouders noemen dat het verwarrend en zeer teleurstellend is geweest dat VO-scholen wisselend omgaan met de voorrangsregels. Enkele ouders waren bijv. in de veronderstelling dat hun kind dat op een montessoribasis-school heeft gezeten voorrang kon krijgen op het Metis Montessori Lyceum, terwijl dat niet het geval bleek.
- Net als eerdere jaren geven sommige ouders aan het oneerlijk te vinden dat leerlingen uit Amsterdam geen voorrang krijgen ten opzichte van leerlingen uit randgemeenten. Ook noemen enkelen dat het wenselijk zou zijn als de afstand tot de school wordt meegewogen in de plaatsing.
- Een paar ouders halen voorrang voor broertjes en zusjes aan (een voorrangsregel die sinds 2016 wordt afgebouwd). Hier wordt wisselend tegenaan gekeken: enkelen vinden dit het systeem minder eerlijk maken, anderen wensen juist dat dat een dergelijke voorrangsregel weer wordt ingevoerd.
- In de open antwoorden van de vragenlijst voor het PO wordt daarnaast nog aangegeven dat de voorrangsregels voor leerlingen die vanuit het SBO doorstromen naar het VO niet helemaal duidelijk zijn.

3.4.5 Reservelijsten

Figuur 45 laat zien hoe ouders en betrokkenen uit het PO en VO aankijken tegen de opbouw van de reservelijsten. Ruim de helft van de ouders vindt het rechtvaardig dat leerlingen die een school als eerste voorkeur hebben opgegeven, met een hoog (ongunstig) lotnummer bovenaan de reservelijst komen (54%). 12% is het daar niet mee eens. Bij de betrokkenen vanuit het PO vindt 66% de opbouw van de reservelijsten rechtvaardig en bij de betrokkenen vanuit het VO is dat 56%. De meerderheid van de betrokkenen vanuit het VO geeft daarnaast aan goed geïnformeerd te zijn over de afhandeling van de reservelijsten (54%, zie Figuur 46).

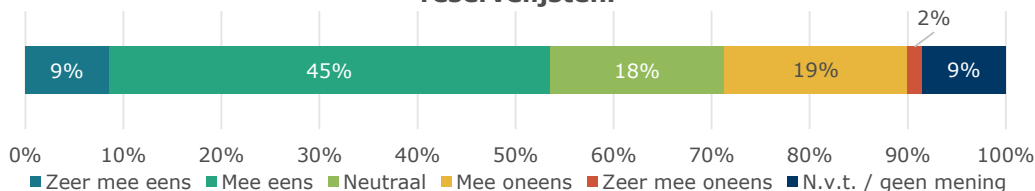
³⁶ Van der Klaauw & Oosterbeek (mei 2021). Beschrijvende analyse matching en loting voortgezet onderwijs Amsterdam 2021.

Het is rechtvaardig dat leerlingen die een school als eerste voorkeur hebben opgegeven, met een (ongunstig) hoog lotnummer boven aan de reservelijst komen.

Figuur 45: Oordeel Ouders (n=2041), PO-scholen (n=333) en VO-scholen (n=129) over de rechtvaardigheid van de opbouw van reservelijsten.

Onze school is goed geïnformeerd over de afhandeling van de reservelijsten.

Figuur 46: Oordeel VO-scholen over informatievoorziening omtrent de reservelijsten. (n=129)

In de interviews komt eveneens naar voren dat de opbouw van de reservelijsten over het algemeen goed wordt gevonden. De verwachting leeft dat dit voor de meeste ouders duidelijk is. Wel wordt genoemd dat er bij ouders soms onduidelijkheid bestaat over waarom er bij sommige scholen veel leerlingen via de reservelijsten geplaatst worden en bij andere scholen minder. Een aanbeveling die gedaan wordt door één van de gesprekspartners is om het voor ouders en leerlingen inzichtelijk te maken wat de actuele plek op de reservelijst van de leerling is. Ook is de suggestie gedaan enkel leerlingen die buiten hun top 5 zijn geplaatst in aanmerking te laten komen voor een plek op de reservelijst.

In één van de interviews wordt aangegeven dat er geprioriteerd zou moeten worden welke leerlingen als eerst recht hebben op vrijgevallen plekken. Nu worden vrijgevallen plekken direct opgevuld vanuit de reservelijst. Er wordt gesuggereerd om de vrijgevallen eerst in te zetten voor bezwaarschriften en de heroverwegers alvorens leerlingen vanaf de reservelijst te plaatsen. Tijdens de validatiesessie is door de deelnemers aangegeven dat leerlingen met een gehonoreerd bezwaarschrift of een heroverwogen advies in de praktijk vaak alsnog geplaatst worden.

3.5 Afsluitende fases Kernprocedure

3.5.1 Afrondingsfase

De leerlingen die af wilden zien van het ontvangen plaatsingsaanbod of geen plaatsingsaanbod kon worden gedaan, kregen de mogelijkheid om opnieuw een voorkeurslijst op te stellen met hierop VO-scholen die nog plek hadden na de eerste ronde van de centrale loting en

matching. Binnen één week na de uitslag van de eerste ronden gaven de VO-scholen met beschikbare plekken extra voorlichting en konden de ouders de leerlingen zich opnieuw aanmelden met een voorkeurslijst bij de VO-school van (nieuwe) eerste voorkeur. Deze leerling hebben in de afrondingsfase nogmaals aan de centrale loting en matching deelgenomen. In de afrondingsfase krijgen de leerlingen een nieuw lotnummer.

Dit jaar hebben in totaal 78 leerlingen die nog geen plek hadden op een school van hun voorkeur óf die afstand hadden gedaan van het plaatsingsaanbod in de eerste ronde, deelgenomen aan de afrondingsfase. Dat waren er een stuk minder dan vorig jaar (131 leerlingen), omdat het door de digitale aanmelding dit jaar niet mogelijk was een te korte lijst in te vullen (zie paragraaf 3.3.3). Er waren uiteindelijk voldoende plekken om deze leerlingen te kunnen plaatsen op de school van hun (nieuwe) eerste voorkeur.

Uit de gesprekken blijkt dat, net als voorgaande jaren, dit traject erg gehaast wordt ervaren. De periode om een nieuwe lijst op te stellen wordt is heel kort (vijf dagen). Daarnaast bestaat er bij sommige ouders verwarring over het aanbod in de afrondingsfase. Niet alle ouders waren er van op de hoogte dat in de afrondingsfase alleen de scholen die nog plek hebben op de nieuwe voorkeurslijst geplaatst kunnen worden.

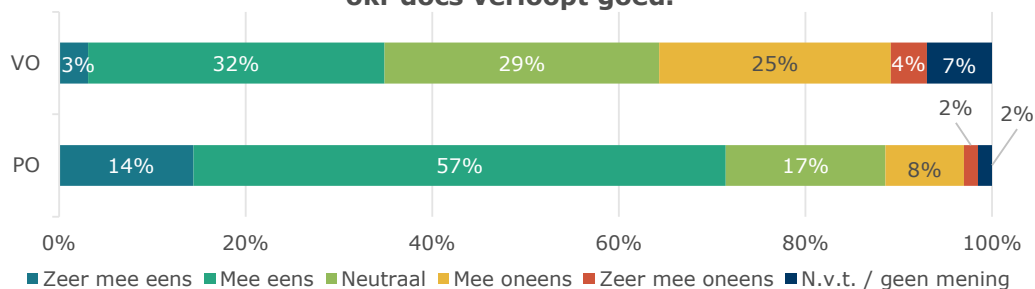
3.5.2 Behandelfase

Informatieoverdracht oki-docs

In de behandelfase wordt de ondersteuningsbehoefte van de gematchte leerlingen in kaart gebracht. Naast de behandelfase vindt er al eerder in het proces (tussen aanmelding en loting) een procedurele check plaats van het VO op compleetheid oki-doc en onderbouwing basisschooladvies. In de praktijk wordt er in die fase (dus vóór de loting) vaak al contact opgenomen met ouders over de passendheid van de school van eerste voorkeur voor hun kind indien dit niet in orde lijkt te zijn. Het PO heeft een belangrijke taak in het adviseren van ouders over welke school passend is bij het kind. Doordat dit jaar de aanmelding digitaal plaats vond, hadden PO-scholen geen mogelijkheid voor een check op de voorkeurslijst.

Zowel betrokkenen uit het PO als VO is gevraagd naar hun ervaringen bij de informatieoverdracht in de oki-docs m.b.t. ondersteuningsbehoeften (Figuur 47). Hieruit blijkt dat Het PO dit over het algemeen goed vindt verlopen (71%), terwijl het VO hier minder tevreden over is: 35% van de respondenten uit het VO vindt dat dit goed verloopt, maar 29% vindt van niet. Zoals aangegeven in paragraaf 3.1 blijkt uit de open toelichtingen dat volgens het VO de oki-docs niet altijd goed of volledig worden ingevuld. Verder wordt opgemerkt dat in het vernieuwde oki-doc het moeilijker is om op goede manier de ondersteuningsbehoefte van leerlingen te beschrijven. Ook zijn toelichtingen niet verplicht, wat het voor het VO lastiger maakt om te achterhalen wat er precies aan ondersteuning nodig is. Enkele respondenten uit het PO geven daarentegen aan dat de informatieoverdracht ook mede afhankelijk is van hoe de oki-docs gelezen worden door het VO en dat het idee leeft dat dit niet altijd goed gebeurt.

De informatieoverdracht van het primair naar het voortgezet onderwijs over de ondersteuningsbehoefte van leerlingen in oki-docs verloopt goed.

Figuur 47: Oordeel PO-scholen (n=333) en VO-scholen (n=129) over de onderlinge informatieoverdracht middels oki-docs.

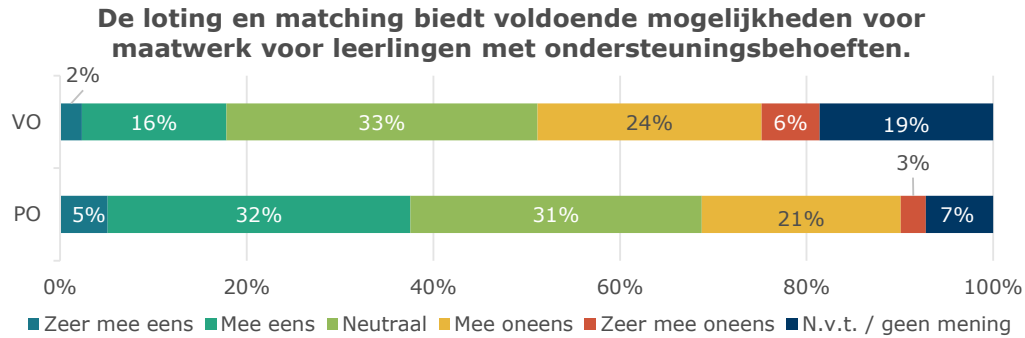
Behandeling gematchte leerlingen op hun ondersteuningsvraag

Na de centrale loting en matching brengen de VO-scholen de ondersteuningsbehoefte van de gematchte leerlingen in kaart. In veel gevallen gaan de VO-scholen hierover in gesprek met de basisschool en indien gewenst met de ouders en de leerling zelf. Dit met als belangrijkste doel om de leerlingen passend onderwijs te kunnen bieden op hun nieuwe school.

Alle VO-scholen hebben een reguliere zorgplicht wat inhoudt dat ze basisondersteuning aanbieden. In generieke zin bestaat er onduidelijkheid over de afbakening van deze ondersteuning zo blijkt uit de gesprekken: wat valt precies onder basisondersteuning, wat valt onder de extra ondersteuningsbehoefte en wat behoort tot de hardheidsclausule?

In de vragenlijst onder het VO en PO is gevraagd naar de mogelijkheden voor maatwerk voor leerlingen met ondersteuningsbehoeften die de loting en matching biedt. Hieruit blijkt dat 30% van de respondenten uit het VO en 24% van de respondenten uit het PO van mening is dat de loting en matching onvoldoende mogelijkheden voor maatwerk biedt (zie Figuur 48). Daarentegen geeft 18% van de respondenten uit het VO aan dat hier wel voldoende mogelijkheden toe zijn tegenover 37% van de respondenten uit het PO.

Uit gesprekken en open antwoorden blijkt dat het voor leerlingen met specifieke behoeften onzeker blijft of ze goed geplaatst worden. Specifiek wordt hier door enkele respondenten de situatie van hoogbegaafde kinderen aangehaald. Hoogbegaafdheid valt onder de basisondersteuning en deze leerlingen maken ook geen aanspraak op de hardheidsclausule. Kinderen met hoogbegaafdheid volgen daarom de reguliere procedure omtrent loting en matching waarmee het risico bestaat dat zij niet op een voor hen passende school terecht komen. Kortom, de lotingsprocedure geeft veel onzekerheden en de hardheidsclausule biedt ook maar beperkte mogelijkheden tot maatwerk (alleen voor de meest schrijnende gevallen). Daarnaast wordt aangegeven dat het zeer onwenselijk is om leerlingen na de loting en matching alsnog niet te plaatsen omdat de school de gevraagde ondersteuning niet kan leveren. Veel scholen zitten dan al vol en dan is het lastig om een school te vinden die passend onderwijs kan bieden. In één van de interviews is opgemerkt dat in feite leerlingen zonder extra ondersteuning in het PO (dus met basisondersteuning) niet geweigerd zouden mogen worden door het VO. Dat betekent dat iedereen zonder extra ondersteuning in het PO automatisch plaatsbaar is op de school waar die op ingeloot is.

Figuur 48: Oordeel PO-scholen (n=333) en VO-scholen (n=129) over de mogelijkheden tot maatwerk voor leerlingen met ondersteuningsbehoeften.

Tot slot wordt de nieuwe procedure rondom LWOO door sommigen onduidelijk gevonden c.q. niet als verbetering gezien. Scholen bieden het nog wel aan maar kinderen met LWOO kunnen zich ook op andere scholen inschrijven die die ondersteuning niet kunnen bieden. Andersom zijn leerlingen achteraf alsnog afgewezen op de school waar ze geplaatst zijn omdat de ondersteuning niet geboden kon worden.

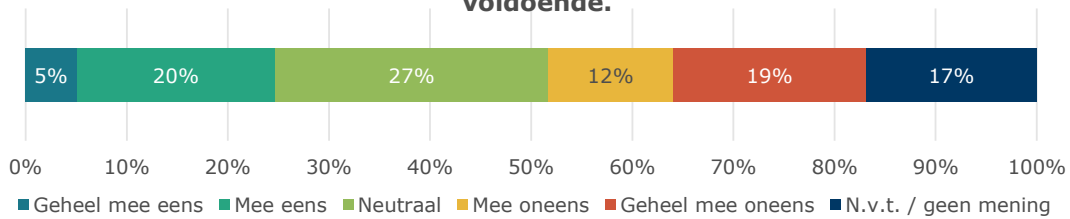
3.5.3 Heroverwegingsfase

Wanneer een leerling een hogere score haalt op de eindtoets dan het basisschooladvies luidde, dan kunnen de ouders en de leerling in gesprek gaan met de basisschool om het basisschooladvies te heroverwegen. Het advies kan worden opgehoogd, tenzij de basisschool een onderbouwing geeft waarom dit onwenselijk is (of wanneer ouders en/of de leerling dit niet willen). Ouders en leerlingen moeten in dat geval in gesprek met de school van eerste voorkeur om te kijken of er plek is op de school. Kan dit niet, dan zullen de ouders en de leerling, indien nodig in overleg met de basisschool, de leerling aanmelden bij een VO-school die het passende onderwijsniveau aanbiedt en nog een plek heeft.

Omdat al een aantal jaar blijkt dat het aanbod voor leerlingen met een bijgesteld advies beperkt is doordat de heroverwegingsfase plaats vindt na de loting en matching en de afrondingsfase, is ook dit jaar aan ouders met een kind waarvan het advies is bijgesteld hoe zij dit ervaren. In Figuur 49 is te zien dat 31% van de ouders vindt dat het aanbod niet voldoende is, 25% vindt van wel en 27% is neutraal.

Ook in interviews is gevraagd naar het aanbod voor leerlingen met bijgesteld advies. Hierbij wordt wederom genoemd dat een nadeel van het huidige tijdspad is dat leerlingen met een bijgesteld advies vaak geen plek meer kunnen krijgen op de school waar de leerling oorspronkelijk geplaatst is. Suggesties die worden aangedragen om het aanbod voor de heroverweegers te vergroten zijn het samenvoegen van de afrondingsfase en de heroverwegingsfase of het verlaten van de loting en matching tot na de adviezen. Ook wordt gesuggereerd om heroverweegers voorrang te geven ten opzichte van de afhandeling van de reservelijst. Dit probleem zal zich vanaf het schooljaar 2022-2023 niet meer voordoen, omdat vanaf dat schooljaar de eindtoets vervroegd naar maart.

Voor leerlingen met een bijgesteld advies naar aanleiding van hun eindtoetscore is het aanbod van middelbare scholen voldoende.

Figuur 49: Oordeel ouders met kind met bijgesteld advies over aanbod scholen na heroverweging (n=178).

Tot slot wordt in gesprekken genoemd dat dit jaar mogelijk minder heroverwegingen hebben plaats gevonden omdat er kansrijk is geadviseerd. Dit blijkt echter niet direct uit de cijfers: dit schooljaar kreeg 12% een bijgesteld advies, in 2019 bedroeg dit 13%.

3.6 Vragen, klachten en bezwaren

3.6.1 Vraagloketten

Ouders kunnen, indien zij vragen hebben over het proces en de uitslag van de centrale loting en matching, terecht bij verschillende vraagloketten. ELK heeft een servicedesk ingericht voor algemene vragen over loting en matching (hetzelfde telefoonnummer als de helpdesk digitaal aanmelden) die beschikbaar was in de periode 6 april t/m 23 april. Vorig jaar was de servicedesk in verband met Covid-19 enkel bereikbaar per mail. Nieuw dit jaar was de servicedesk ELK digitaal aanmelden die bedoeld is vragen van ouders te beantwoorden over de digitale aanmelding. Deze helpdesk was beschikbaar van 4 maart t/m 19 maart.

Het gebruik van de vraagloketten is in algemene zin gestegen ten opzichte van vorig jaar, maar toch blijft de bekendheid van de vraagloketten een aandachtspunt (Dit jaar heeft 78% van de ouders geen gebruik gemaakt van een vraagloket, ten opzichte van 91% in 2019 en in 2020). Daarnaast heeft 16% van de ouders aangegeven naar de basisschool te hebben gebeld met vragen en 22% naar de middelbare school.

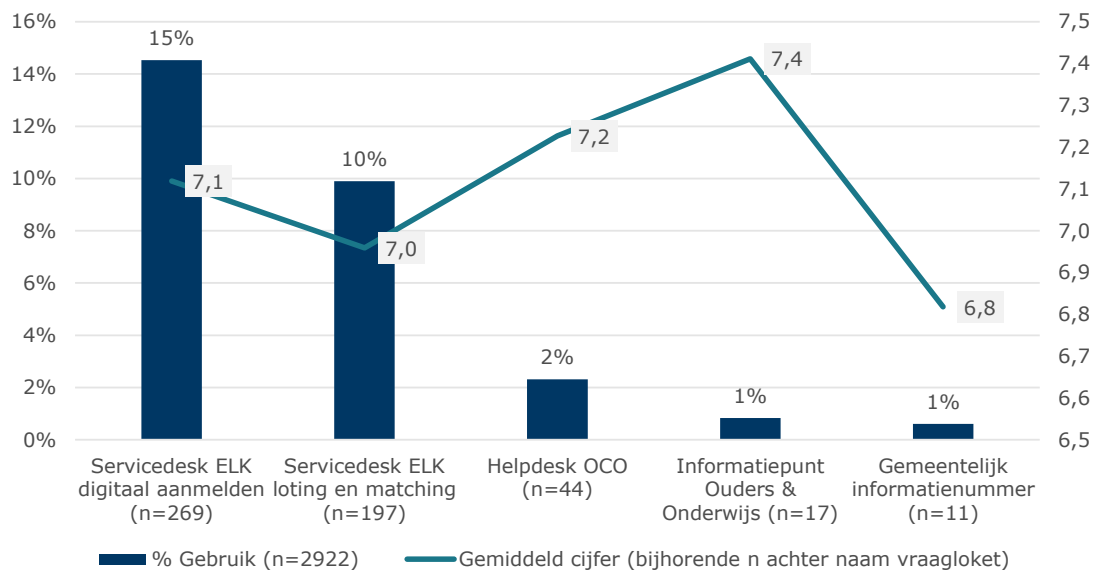
10% van de ouders heeft gebruik gemaakt van de servicedesk van ELK (zie Figuur 50). In 2019 en 2020 werd de servicedesk respectievelijk door 6% en 7% van de ouders gebruikt (destijds servicedesk OSVO genoemd). Mogelijk is Covid-19 een aanleiding voor deze verandering, omdat digitale informatievoorziening wellicht niet toereikend was voor sommige ouders. De servicedesk ELK digitaal aanmelden is door 15% van de ouders gebruikt.

De verschillende vraagloketten worden door de ouders die er gebruik van hebben gemaakt als voldoende tot ruim voldoende beoordeeld. De servicedesks digitaal aanmelden en centrale loting en matching worden beiden beoordeeld met respectievelijk een 7 en een 7,1. De servicedesk werd in 2019 en 2020 beoordeeld met een score van 6,6 en een 6,4.

Uit de interviews blijkt dat de servicedesk van ELK over het algemeen goed bereikbaar was, hoewel ze in de meivakantie onaangekondigd gesloten waren. Hierdoor moesten ouders lang wachten op een reactie. De uitleg van de servicedesks van ELK en het doorverwijzen naar andere partijen wordt over het algemeen positief gewaardeerd.

De Helpdesk van OCO, het informatiepunt Ouders & Onderwijs en het gemeentelijk informatienummer 14020 scoren alle drie hoger dan vorig jaar en gaan er respectievelijk 0,7; 0,6 en 0,7 punten op vooruit. Ouders zijn het meest tevreden met het Informatiepunt Ouders &

Onderwijs, dat een score van 7,4 toebedeeld kreeg. De Helpdesk van OCO is beoordeeld met een score van 7,2 en het gemeentelijk informatienummer 14020 met een score van 6,8.

Figuur 50: Gebruik en oordeel vraagloketten.

3.6.2 Klacht- en bezwaarprocedure

Dit jaar is voor het eerst gebruik gemaakt van een onafhankelijke toetsingscommissie voor het behandelen van bezwaren over het plaatsingsaanbod. De toetsingscommissie adviseert over bezwaren tegen een aanbod tot plaatsing respectievelijk weigering toelating tot de VO-school van eerste voorkeur³⁷. De bezwaarprocedure is beperkt tot bezwaren tegen de uitkomst van de matching en geldt niet voor klachten over de Kernprocedure. De toetsingscommissie heeft niet de bevoegdheid om het plaatsingsaanbod van leerling te wijzigen, het heeft enkel de bevoegdheid tot adviseren. In de praktijk blijkt dat het advies van de toetsingscommissie een sterk effect heeft en in de meeste gevallen wordt opgevolgd. Verantwoording hierover vanuit OSVO moet nog plaatsvinden.

Aan ouders is in de vragenlijst gevraagd of men wist waar ze terecht konden met klachten en bezwaren. Hieruit blijkt dat 35% van de ouders wist waar ze terecht konden met bezwaren en een vergelijkbaar deel (34%) van de ouders wist waar ze terecht konden met klachten (n=2292).

Uit interviews blijkt dat er verschillen zijn in de snelheid waarmee ouders een reactie krijgen op hun bezwaar. Eén van de gesprekspartners geeft daarnaast als knelpunt aan dat bezwaren momenteel behandeld op volgorde van indienen. Als de 4% extra capaciteit op een betreffende school al is gevuld, hebben de overige leerlingen met een bezwaar mogelijk pech. Enkele gesprekspartners pleiten er daarom voor om de bezwaren gelijktijdig te beoordelen en de reactietermijn gelijk te trekken. Nadeel hiervan indieners die gelijk een bezwaar indienen zes weken moeten wachten op de uitslag door de wettelijke bezwaartermijn van

³⁷ Wanneer een leerling als gevolg van de Matching is geplaatst/een aanbod tot toelating krijgt van een VO-school van tweede of lagere voorkeur, kan dit worden aangemerkt als besluit van het VO-bestuur van de school van eerste voorkeur tot weigering van de toelating.

zes weken. Tijdens de validatiesessie is door leden van de regiegroep echter aangegeven dat in de praktijk indieners met een gehonoreerd bezwaar vaak alsnog worden toegelaten op de school van voorkeur, ook al is de 4% extra capaciteit al gevuld.

Een overig aandachtspunt dat benoemd wordt in de interviews betreft de beperkte bezwaargronden. Eén van de respondenten noemt als voorbeeld dat de commissie bezwaarschriften inzake hoogbegaafdheid afwijst omdat dit binnen de basisondersteuning valt, terwijl het zo kan zijn dat bepaalde scholen passender zijn dan anderen. Men vindt het belangrijk dat per geval gekeken wordt of een school passend is.

Klachten en bezwaarschriften over kwesties die niet te maken hebben met het plaatsingsaanbod maar de uitvoering van de loting en matching worden doorgezet naar en behandeld door OSVO. Enkele interviewrespondenten plaatsen vraagtekens bij het feit dat OSVO klachten over haar eigen procedure afhandelt. Het ontbreekt hierbij aan externe controle. Enkele interviewrespondenten wensen meer ingebouwde onafhankelijkheid voor het afhandelen van de klachten en bezwaren tegen de procedure, maar ook in relatie tot de procedure als geheel. Suggesties die daarbij gedaan worden zijn het aanstellen van een toezichthouder die toeziet op de stappen richting de loting (bijv. i.r.t. de capaciteit van de scholen) en de inrichting van medezeggenschap voor ouders vanuit het PO en VO.

Over het algemeen is meer openheid over de klacht- en bezwaarprocedure wenselijk, blijkt uit de interviews. Een verantwoordingsrapportage vanuit OSVO over het aantal vragen, klachten en bezwaren dat is ingediend zou hieraan bijdragen. Hierbij is het belangrijk dat de werkwijze van de toetsingscommissie en de gehanteerde procedure en criteria omtrent de toekenning van bezwaren verantwoord wordt.

4 Conclusies een aanbevelingen

Op basis van de resultaten, zoals gepresenteerd in het voorgaande hoofdstuk, vatten we in dit hoofdstuk de belangrijkste conclusies samen (paragraaf 4.1). Vervolgens presenteren we enkele aanbevelingen (paragraaf 4.2).

4.1 Conclusies

Voorlichting over doel en opzet Kernprocedure

1. Een kleine meerderheid (55%) van de ouders vindt de informatievoorziening/comunicatie over *het doel* van de loting en matching goed tot zeer goed. 79% van de ouders geeft daarnaast aan het proces van aanmelding en toelating duidelijk te vinden. De meeste ouders vinden loten en matching dan ook een eerlijke en transparante oplossing. Tegelijkertijd is er een groep ouders die niet snapt waarom dit systeem is opgezet en/of de eerlijkheid en de transparantie van het systeem (o.m. het algoritme) ter discussie stelt. Zo blijft het voor ouders moeilijk te begrijpen dat leerlingen met een school als eerste voorkeur daar niet geplaatst kunnen worden (vanwege ongunstig lotnummer), terwijl er wel kinderen geplaatst worden die de school op een lagere plek hadden (dat voelt oneerlijk).
2. Van de leerlingen geeft iets meer dan de helft (53%) aan het proces van de centrale loting en matching te begrijpen en 38% zegt het 'een beetje' te begrijpen. 10% van de leerlingen geeft aan niet te snappen hoe de centrale loting en matching is gegaan.
3. Respondenten vanuit zowel PO en VO zijn over het algemeen van mening dat de centrale loting en matching transparant is. Bij het PO ligt dit percentage iets hoger (53%) dan bij het VO (42%).

Algemene informatievoorziening over Kernprocedure

4. Een ruime meerderheid (66%) van de ouders geeft aan door de basisschool goed geïnformeerd te zijn over de werking van de centrale loting en matching en 55% kon bij de basisschool ook goed terecht met vragen hierover. Het persoonlijk contact ten aanzien van het informeren van ouders werd dit jaar duidelijk gemist. Het belang van fysieke informatievoorziening wordt onderstreept door de respondenten.
5. Respondenten uit het PO zijn over het algemeen tevreden over de informatievoorziening. Scholen geven aan dat ze over het algemeen voldoende informatie over de overstap hebben om ouders en leerlingen te kunnen voorlichten (89%). De informatievoorziening over de werking van voorrangregels wordt iets minder positief beoordeeld (10% vindt dit niet goed en 27% is neutraal). Ook geeft een deel (13%) van de respondenten uit het PO aan dat het vooraf niet goed begreep hoe de procedure dit jaar was ingericht. Door corona hebben er een aantal wijzigingen plaatsgevonden waarover de informatievoorziening laat op gang kwam met name als het gaat over het kansrijk adviseren en plaatsen en de digitale aanmelding.
6. Ook door de respondenten uit het VO wordt over het algemeen positief geoordeeld over de informatievoorziening. De VO-scholen hebben eveneens over het algemeen aan over voldoende informatie te beschikken om ouders en leerlingen te kunnen voorlichten (68%). Net als in het PO, geeft een deel van de respondenten uit VO (12%) aan dat vooraf niet goed begrepen was hoe de procedure dit jaar was

ingericht, de verklaring ligt in de onzekerheden omtrent de procedure als gevolg van corona. Ruim een kwart (26%) van de respondenten uit het VO is van mening dat de basisscholen niet genoeg aanvullende informatie aanleveren in het oki-doc op het basisschooladvies van leerlingen te ondersteunen. De oki-docs worden niet altijd goed/volledig ingevuld.

Gebruik en waardering informatiemiddelen ouders en leerlingen

7. De Amsterdamse Keuzegids en de websites van middelbare scholen worden het meest gebruikt door ouders om samen met hun kind informatie te zoeken voor de schoolkeuze (respectievelijk 67% en 62%), gevolgd door de website voschoolkeuze020.nl (40%). Nieuw dit jaar was de Schoolkeuze 02021 app en de flyer over de digitale open dagen, respectievelijk door 4% en 7% van de ouders gebruikt. De ScholenArenA werd dit jaar gemist als informatiemiddel. Sommige ouders geven aan dat door de veelvoud aan informatie lastig is om overzicht te houden.
8. Leerlingen geven aan het liefst informatie te verkrijgen door het bezoeken van websites van scholen (66%). Dit percentage ligt aanzienlijk hoger dan vorig jaar (30%) en er lijkt sprake van een substitutie-effect ten aanzien van de open dagen. Vorig jaar stonden de open dagen namelijk met stip op nummer 1 als informatiemiddel voor leerlingen (79%), nu zoekt 'slechts' 31% van de leerlingen het liefst informatie door middel van het bekijken van de *digitale* open dagen.
9. De verschillende informatiemiddelen krijgen een goede beoordeling van ouders met gemiddelde cijfers tussen de 6,4 en de 7,7. Na de Website scholenopdekaart.nl (7,7) scoren de VO Gids (7,6), de website voschookeuze020.nl (7,6) het hoogst, de Schoolkeuze 02021 app scoort het laagst. De Keuzegids scoort een 7,5. Met name voor minder taalvaardige ouders is de beschikbare informatie te complex.
10. De Keuzegids krijgt gemiddeld een 7,5 van ouders. Over het algemeen worden de overzichtelijkheid, compactheid en concrete informatie als pluspunten genoemd. 74% vindt het stappenplan uit de Keuzegids duidelijk, 76% vindt dat de Keuzegids een duidelijke omschrijving geeft van de centrale loting en matching. Ook hebben de pagina's met informatie per school een ruime meerderheid (76%) geholpen met het opstellen van de voorkeurslijst. Daarnaast geeft 65% van de leerlingen geeft aan te snappen wat in de Keuzegids stond. Enerzijds is er behoefte aan nog compactere en overzichtelijke informatie in de Keuzegids. Anderzijds missen ouders en vooral ook de leerlingen meer onderscheidende informatie over de scholen om de keuze op te baseren. Tot slot bestaat er behoefte aan meer objectieve informatie over de scholen.
11. Nieuw dit jaar was de Schoolkeuze 02021 app: het gebruik van deze app is beperkt (4%). 77% van de niet-gebruikers geeft aan de app niet te kennen en 20% geeft de voorkeur aan een papieren gids. De gebruikers geven de app gemiddeld een 6,4. De app wordt overzichtelijk en uitgebreid gevonden. Een minpunt is dat het niet mogelijk is om informatie (bijv. favorieten) op te slaan.

Digitale open dagen

12. De digitale open dagen zijn minder bezocht zijn dan in andere jaren de fysieke open dagen. 85% van de ouders en 86% van de kinderen geeft aan minstens één digitale open dag te hebben bezocht. Net als in voorgaande jaren wordt over het algemeen meer open dagen bezocht als een leerling een hoger schooladvies heeft.
13. Ouders en leerlingen hebben een duidelijke voorkeur voor fysieke open dagen. Van de leerlingen die digitale open dagen hebben bekeken geeft 92% aan liever fysieke

open dagen te hebben gehad, bij ouders ligt dit percentage op 86%. Het grootste gemis aan de digitale open dagen was het niet kunnen proeven van de sfeer op VO-scholen en het gebrek aan informele interactie tussen ouders en leerlingen en de school.

14. De open dagen hebben leerlingen dit jaar ook beduidend minder leerlingen geholpen bij het maken van de keuze: 36% ten opzichte van 71% vorig jaar. Ook bij ouders zien we dit terug (bij 60% van de ouders heeft het geholpen t.o.v. 84% vorig jaar). Een positief punt is dat over het algemeen het bekijken van digitale open dagen wel als minder belastend wordt ervaren (het maakt het makkelijker om snel informatie te krijgen).
15. Het voorbereiden van de digitale open dagen kostte volgens 53% van de respondenten uit het VO meer werk dan het voorbereiden van fysieke open dagen. Toch zijn de digitale open dagen over het algemeen goed verlopen. Scholen zijn creatief geweest in het vinden van digitale mogelijkheden. Ouders en leerlingen geven aan dat met name filmpjes over de school, webinars/online informatieavonden en virtuele rondleidingen geholpen hebben bij het maken van een keuze. Verder blijkt dat het aanbod van VO-scholen enorm divers is geweest in type aanbod maar ook in kwaliteit. Het goed kunnen beoordelen van scholen was daardoor lastiger voor ouders en leerlingen: sommige scholen zijn beter in het vormgeven van digitale open dagen dan anderen, maar dat hoeft niets te zeggen over de kwaliteit/kenmerken van de school.
16. Duidelijk wordt dat de digitale open dagen de fysieke open dagen niet kunnen vervangen, maar tegen een combinatie wordt positief aangekeken (om het bereik te vergroten, de mogelijkheid te creëren om meer scholen bekijken en de drukte op de fysieke open dagen te verminderen). 36% van de respondenten uit het VO verwacht ook volgend jaar digitale open dagen te organiseren maar wel als aanvulling op fysieke open dagen.

Opstellen voorkeurslijst

17. Bijna alle leerlingen geven aan op de hoogte te zijn geweest van de vereiste lengte voor hun voorkeurslijst (94%). Ruim de helft van de leerlingen vond het 'een beetje moeilijk' vonden om hun voorkeurslijst op te stellen. 19% vond dat 'heel moeilijk'. 47% geeft aan dat dat komt omdat ze minder scholen leuk vonden dan er op de lijst moesten. Voor 40% geldt als reden dat ze te weinig informatie hadden om een goed beeld over de scholen te krijgen. Leerlingen met een havo, havo/vwo of vwo advies vinden het over het algemeen lastiger om de voorkeurslijst op te stellen. In vergelijking met vorig jaar vinden ouders het beduidend lastiger om de voorkeurslijst op te stellen; in 2020 vond 48% van de ouders het makkelijk, dit jaar 30%.
18. Voor de leerlingen blijken een goede sfeer het belangrijkste criterium te zijn om een school op de eerste plek op de voorkeurslijst te zetten (45%). Vorig jaar zijn de fysieke open dagen een stuk doorslaggevend geweest: 60% gaf toen aan dat een leuke (fysieke) open dag een reden is geweest om een school op de voorkeurslijst te zetten t.o.v. 28% dit jaar. Ook het ervaren van een goede sfeer is vorig jaar vaker als reden genoemd (60%).
19. Over het algemeen begrepen ouders waarom er een voorkeurslijst ingediend moest worden (74%). 83% van de ouders van kinderen met een havo, havo/vwo of vwo-advies geeft dat een lijst met 12 scholen te lang is. Er is dan simpelweg geen sprake meer van voorkeuren.

Kansrijke klassen

20. Ongeveer de helft van de ouders zegt niet bekend te zijn met de mogelijkheid tot kansrijk plaatsen. Van de ouders waarvan het kind een dubbeladvies ontvangen heeft (vmbo-basis/kader, vmbo-t/havo en havo/vwo) geeft 40% aan rekening te hebben gehouden met scholen die kansrijke klassen aanboden.
21. 45% van de respondenten uit het VO heeft aangegeven dat hun school de procedure omtrent kansrijk plaatsen begreep, bij het PO is dat 78%. Er heeft bij de betrokkenen veel onduidelijkheid bestaan omtrent het kansrijk plaatsen en de vorming van kansrijke klassen onder meer als gevolg van late informatieverstrekking. Het was op voorhand voor sommige ouders niet helder wat de invloed van het kiezen van een kansrijke klas op de voorkeurslijstlengte was. Daarnaast was het niet duidelijk wat de kansrijke klassen precies inhielden en hoe VO-scholen hiermee omgaan (bijv. wel/geen les op het hoogste niveau, extra ondersteuning, andere becijfering/normering), dit blijkt in de praktijk wisselend. Ook uit enkele ouders onbegrip over het feit dat het aanbieden van een kansrijke klas niet de garantie biedt dat deze klas ook daadwerkelijk gevormd wordt.
22. 57% van de betrokkenen uit het PO en 73% van de betrokkenen uit het VO vindt het goed dat plaatsing in kansrijke klassen is aangeboden. We halen op dat er wisselend wordt aangekeken tegen het kansrijk plaatsen: sommigen vinden het een positieve ontwikkeling (advies komt op een te jonge leeftijd), anderen zien geen meerwaarde. Verder wordt genoemd dat kansrijk adviseren in combinatie met de mogelijkheid tot kansrijk plaatsen dubbelop is. Daarnaast is de normering van de eindtoets aangepast vanwege leerachterstanden door corona. Dit maakt dat sommigen bezorgd zijn of leerlingen het niveau aankunnen.

Digitale aanmelding

23. De meerderheid van de ouders geeft aan voldoende geïnformeerd te zijn over de wijze van digitaal aanmelden (78%). Ook betrokkenen vanuit het PO geven aan over het algemeen voldoende geïnformeerd te zijn over de digitale aanmeldingsprocedure (83%). Ruim de helft van respondenten uit het PO geeft aan dat hun school heeft dit jaar wel meer tijd moeten besteden aan de voorlichting van ouders door de overstap naar een digitaal systeem (56%).
24. Belangrijke voordelen van het digitale aanmeldingssysteem zijn het efficiëntere aanmeldingsproces, het feit dat PO-scholen direct kunnen zien wanneer inlogcodes geactiveerd zijn en leerlingen zijn aangemeld, het feit dat er geen fysieke kennismaking plaatsvindt (dit kan teleurstellingen voorkomen als een leerling niet op de betreffende school geplaatst wordt), en het feit dat het indienen van een te korte lijst niet mogelijk was. De twee laatstgenoemde punten worden tevens als nadeel genoemd (respectievelijk i.r.t. het gemis aan persoonlijk contactmoment en de verplichting tot deelname aan de plaatsingsgarantie). Andere nadelen zijn dat de digitale aanmelding lastiger kan zijn voor ouders die minder digitaal vaardig zijn en dat PO-scholen geen check meer hadden op de voorkeurslijst en niet konden zien waar leerlingen uiteindelijk geplaatst werden (t.b.v. adviseren bij onlogische keuzes en nazorg voor teleurgestelde leerlingen).
25. De digitale aanmelding is over het algemeen goed verlopen ondanks dat de informatievoorziening laat op gang kwam. De meeste gesprekspartners zijn voorstander van voortzetting van de digitale aanmelding met enkele aanpassingen gerelateerd aan de genoemde nadelen.

Hardheidsclausule

26. 57% van de ouders is niet bekend met de hardheidsclausule. De rest is er wel (19%) of een beetje (24%) bekend mee. Van de ouders die (een beetje) bekend zijn met de hardheidsclausule geeft 23% aan de communicatie (zeer) goed te vinden. Echter geeft ook 23% van de ouders aan de communicatie matig of slecht te vinden. Van de respondenten uit het VO geeft 64% aan goed geïnformeerd te zijn over de werking van de hardheidsclausule. 12% van de respondenten zegt dat dat voor hun school niet het geval is. Bij het PO is men in vergelijking met het VO iets minder goed op de hoogte van de werking van de hardheidsclausule. 48% zegt goed geïnformeerd te zijn, waar dit voor 15% niet geldt.
27. Onder zowel ouders als betrokkenen uit het onderwijs bestaat onduidelijkheid omtrent de deadline voor de hardheidsclausule. De VO-scholen hanteren verschillende deadlines, terwijl in het tijdpad als deadline de laatste dag van aanmelding gehanteerd wordt. Een deadline op de laatste dag van aanmelding is te laat volgens betrokkenen uit het VO. Ook wordt er een gebrek ervaren aan eenduidige richtlijnen door diverse betrokkenen: wat valt er wel en niet onder?

Tevredenheid met plaatsing

28. 83% van de leerlingen is tevreden met de school van plaatsing. Het overgrote deel van de leerlingen heeft dan ook zin om na de zomervakantie naar hun nieuwe school te gaan (81%). Onder ouders is ruim de helft van de ouders is zeer tevreden met de school waar hun kind naartoe gaat (54%) en 27% is tevreden. De tevredenheid neemt logischerwijs af naarmate leerlingen lager op de voorkeurslijst geplaatst zijn.
29. 63% van de ouders zou een plaatsingsaanbod binnen de top 3 nog acceptabel vinden. Van de leerlingen vindt 55% dit acceptabel. De acceptatie neemt daarna snel af.
30. Ouders zijn over het algemeen op de hoogte van het feit dat er een kans bestaat dat hun kind niet op de school van eerste voorkeur geplaatst wordt (92%). De ouders die aangeven zich hier bewust van te zijn, zeggen bijna allemaal dat ze het ook met hun kind over deze kans gehad hebben (97%). 77% van de ouders geeft aan dat ze door de basisschool voorgelicht zijn over de kans op een plaatsingsaanbod lager op de voorkeurslijst.
31. Het overgrote deel van de betrokkenen uit het PO geeft aan dat dat op hun school de groep 8 leerlingen volgend jaar over het algemeen naar VO-scholen gaan die past bij hun onderwijsbehoefte: 21% is het hier zeer mee eens en 63% is het hier mee eens. 8% van de betrokkenen schat in dat er een minder goede aansluiting is tussen de onderwijsbehoefte van hun groep 8 leerlingen en de VO-scholen waar deze leerlingen geplaatst zijn.

Plaatsingsgarantie en staartverbetering

32. 34% van de ouders zegt niet bekend te zijn met de plaatsingsgarantie. 39% is er wel bekend mee en 26% is er een beetje bekend mee. 42% zegt de communicatie (zeer) goed te vinden; 16% geeft aan dat de communicatie matig of slecht is. Over het algemeen wordt de plaatsingsgarantie gewaardeerd door diverse betrokkenen, maar een lijst van 12 scholen wordt te lang gevonden.

33. Vanuit het PO staat ruim de helft van de bevroegde betrokkenen positief tegenover het inzetten van de procedure van staartverbetering (57%). Bij het VO kijkt men iets minder positief aan tegen de staartverbetering. 38% vindt het goed dat dit is doorgevoerd, ook een relatief groot deel staat hier neutraal tegenover of heeft geen mening.
34. De optimaliseringslagen (plaatsingsgarantie en de staartverbetering) maken de procedure lastiger uitlegbaar en ogenschijnlijk minder eerlijk en transparant. Zo zijn er fouten gemaakt bij de uitvoering van de staartverbetering. Dit heeft bij een groep ouders tot veel onbegrip geleid en vergroot de roep om controleerbaarheid van het systeem.
35. Uit de gesprekken hebben we signalen opgevangen over strategisch kiezen: de staart van de lijst vullen met scholen die heel populair zijn, om bij een ongunstig lotnummer meer kans te maken op plaatsing via de extra capaciteit/het garantieoverleg. Ook blijkt na de uitvoering van de plaatsingsgarantie en staartverbetering dat onderling ruilen in sommige gevallen voor beide leerlingen tot een plaatsing hoger op de voorkeurslijst betekende.

Vorrangsregels

36. Tegen de voorrangsregel voor onderwijsconcepten (Montessori, Dalton, Vrije School) wordt wisselend aangekeken. Enerzijds vindt men het oneerlijk dat leerlingen uit het PO hierop achtergesteld worden terwijl een dergelijk onderwijsconcept wel passend kan blijken, anderzijds vindt men het van belang dat de leerlingen die via een bepaald onderwijsconcept geschoold zijn de leerlijn ook af moeten kunnen maken.

Reservelijsten

37. De opbouw van de reservelijsten (ongunstige/hoge lotnummers komen bovenaan de reservelijst) wordt over het algemeen rechtvaardig gevonden door diverse betrokkenen. Over het algemeen is de werking van de reservelijsten duidelijk voor ouders, maar wat vragen oproept is dat er bij sommige scholen veel plaatsingen via de reservelijst zijn en bij anderen niet. Er bestaat daarnaast behoefte aan meer inzichtelijkheid in de actuele plek op de reservelijst.

Afrondingsfase

38. Een belangrijk aandachtspunt blijft het beperkte tijdspad: de periode om een nieuwe lijst op te stellen in de afrondingsfase wordt als heel kort ervaren.

Behandelfase

39. 29% van de respondenten uit het VO geeft aan dat de informatieoverdracht in de oki-docs m.b.t. ondersteuningsbehoeften niet goed verloopt. De oki-docs niet altijd goed of volledig worden ingevuld. In het vernieuwde oki-doc is het moeilijker om op goede manier de ondersteuningsbehoefte van leerlingen te beschrijven. Ook zijn toelichtingen niet verplicht, wat het voor het VO lastiger maakt om te achterhalen wat er precies aan ondersteuning nodig is.
40. 30% van de respondenten uit het VO en 24% van de respondenten uit het PO is van mening dat de loting en matching onvoldoende mogelijkheden voor maatwerk biedt voor leerlingen met ondersteuningsbehoeften. Voor leerlingen met specifieke behoeften blijft er onzekerheid of ze goed geplaatst worden. Er bestaat daarnaast onduidelijkheid over de afbakening van de basisondersteuning die alle scholen

aanbieden wat valt precies onder basisondersteuning, wat valt onder de extra ondersteuningsbehoefte en wat behoort tot de hardheidsclausule? Het is zeer onwenselijk om leerlingen na de loting en matching alsnog niet te plaatsen omdat de school de gevraagde ondersteuning niet kan leveren. Veel scholen zitten dan al vol en dan is het lastig om een school te vinden die passend onderwijs kan bieden.

41. De nieuwe procedure rondom LWOO wordt door sommigen onduidelijk gevonden. Scholen bieden het nog wel aan, maar kinderen die leerwegondersteuning nodig hebben kunnen zich ook op andere scholen inschrijven die de ondersteuning niet kunnen bieden.

Heroverwegingsfase

42. Ook dit jaar wordt opgemerkt dat het aanbod voor leerlingen met een bijgesteld advies in de heroverwegingsfase beperkt is.

Vraagloketten

43. De verschillende vraagloketten zijn nog niet alom bekend: slechts 22% van de ouders heeft gebruik gemaakt van vraagloketten. Dit is wel een toename ten opzichte van de afgelopen twee jaar. Naast de centrale vraagloketten (ELK, OCO, gemeente Amsterdam, Informatiepunt Ouders & Onderwijs) blijkt dat 16% van de ouders naar de basisschool heeft gebeld met vragen en 22% naar de middelbare school.
44. De ouders die wel gebruik hebben gemaakt van vraagloketten hebben vooral gebruik gemaakt van de servicedesk ELK digitaal aanmelden (15%) en de servicedesk ELK loting en matching (10%). Deze servicedesks krijgen gemiddeld een 7,1 en 7,7 van ouders. Uit de interviews blijkt dat de servicedesk van ELK goed bereikbaar was. Echter is de meivakantie bij de servicedesk is niet/onvoldoende aangekondigd, waardoor ouders lang moesten wachten op reactie

Klachten en bezwaren

45. Niet alle ouders zijn goed op de hoogte van waar ze terecht kunnen met klachten en bezwaren: 35% van de ouders wist waar ze terecht konden met bezwaren en 34% van de ouders wist waar ze terecht konden met klachten. Er blijken grote verschillen zijn in de snelheid waarmee ouders een reactie krijgen op hun bezwaar.
46. De Toetsingscommissie die dit jaar is ingevoerd draagt bij aan de onafhankelijkheid van de bezwaarprocedure. Er wordt gepleit dat een dergelijke commissie ook wordt ingericht voor de afhandeling van klachten tegen de Kernprocedure. Ook is meer openheid over de klacht- en bezwaarprocedure wenselijk (bijv. in de vorm van een verantwoordingsrapportage).

4.2 Aanbevelingen

Op basis van bovenstaande conclusies formuleren we in deze paragraaf een aantal aanbevelingen / overwegingen.

Voorlichting

- Behoud **aandacht** voor de **informatievoorziening** richting minder taalvaardige ouders (bijv. door fysieke informatieavonden). Bekijk hoe scholen en ouders hierin ondersteund kunnen worden (door bijv. de gemeente en OCO).
- Overweeg om **speciale informatiebijeenkomsten** te organiseren voor onderwijsprofessionals die **voor het eerst met de Kernprocedure** te maken hebben. Voor

nieuwe IB'ers en leerkrachten is de procedure complex. Er zouden speciale informatiebijeenkomsten georganiseerd kunnen worden voor starters. Daarnaast valt het ook te overwegen om een informatiebijeenkomst te organiseren primair gericht op de wijzigingen voor de onderwijsprofessionals die inmiddels de nodige ervaring hebben opgebouwd met de Kernprocedure. Benut hierbij ook digitale informatiemiddelen zoals het opnemen van filmpjes over specifieke onderwerpen of het organiseren van webinars.

- **Vergroot de vindbaarheid** van de **voorwaarden** van de **deelname aan de Kernprocedure** en het **gehanteerde algoritme**. Ouders moeten weten waar ze voor tekenen. In de Keuzegids kan bijv. een verwijzing opgenomen naar waar deze informatie te vinden is, let daarbij op begrijpelijk taalgebruik.
- Blijf in de diverse informatiemiddelen ook aandacht besteden aan **het doel** van de **centrale loting en matching**. Ook in het kader van transparantie is het van belang om uit te blijven leggen hoe de loting en matching in zijn werk gaat en wat het nut en de noodzaak van loting en matching is.
- Vergroot de **bekendheid** van de Schoolkeuze 02021 app en maak het mogelijk om **favorieten** op te slaan.
- De **Keuzegids** zou **uitgebreid** kunnen worden met een **overzichtstabel** met een aantal belangrijke, neutraal geformuleerde kenmerken van alle scholen om tegemoet te komen aan de behoefte aan meer overzicht. Kijk daarbij ook naar (digitale) mogelijkheden om iets meer ruimte te bieden voor **onderscheidende elementen** en een **objectieve** beoordeling (bijv. van de onderwijsinspectie). De denken valt aan het opnemen van QR-codes waarmee doorverwezen wordt naar specifieke informatie over de scholen.
- Vergroot de **bekendheid** van de **vraagloketten**. Zorg ervoor dat deze nog beter **vindbaar** zijn in de diverse informatiemiddelen, zoals in de Keuzegids (inclusief telefoonnummers).

Oriëntatie op scholen

- **Behoud fysieke open dagen** maar moedig scholen aan om te blijven inzetten op de **(door)ontwikkeling van digitale middelen**. Digitale open dagen maken het makkelijker om veel informatie te verkrijgen, maar fysiek contact werd duidelijk gemist. Faciliteer het **delen van best practices** tussen de scholen inzake de inzet van digitale middelen (zodat het aanbod wat gelijkjer getrokken kan worden) en kijk ook waar door VO-scholen wellicht **gezamenlijk software** ingekocht kan worden t.b.v. een centraal aanmeldingssysteem voor digitale activiteiten inclusief overzichtskalender zodat ouders en leerlingen hiervoor maar op één plek hoeven te kijken.

Digitale aanmelding

- **Behoud het digitale aanmeldingssysteem**. Informeer scholen hier tijdig over opdat ze ouders kunnen helpen. Bekijk ook **mogelijkheden** om voor sommige ouders bijv. die de taal niet goed machtig de **fysieke aanmelding** te behouden. Maak het ook mogelijk dat PO-scholen de lijsten voor indiening kunnen inzien om zo eventueel ouders nog te kunnen adviseren en kunnen inzien op welke plek op de voorkeurslijst leerlingen uiteindelijk geplaatst zijn. Maak het bij het digitaal aanmelden ook mogelijk om **geen gebruik** te maken van de **plaatsingsgarantie** (met disclaimer over de vereiste lijstlengte).

Elementen Kernprocedure

- Stel **één deadline voor de hardheidsclausule** een aantal weken vóór de aanmeldingsdeadline voor alle scholen zodat scholen voldoende tijd hebben om de ingediende dossiers te beoordelen. Behoud daarbij wel de mogelijkheid om ook ná die deadline **ruimte te houden voor maatwerk** voor leerlingen waarvoor een plaatsing op een specifieke VO-school noodzakelijk is. Naar verwachting biedt de bezwaarprocedure hiervoor mogelijkheid, maar bekijk ook de mogelijkheid om de hardheidsclausule in te kunnen zetten na de loting en matching. Indien de bezwaarprocedure hier voldoende mogelijkheden toe biedt, is het ten eerste van belang duidelijk over deze mogelijkheid te communiceren zodat er bij ouders en leerlingen waarvoor dit relevant kan zijn en betrokkenen uit het PO niet onterecht de indruk gewekt wordt dat na het verstrijken van de deadline van de hardheidsclausule 'de kans verkeken is'.
- Blijf de **rol van het PO** benadrukken in het **herkennen** van leerlingen die aanspraak zouden kunnen maken op de **hardheidsclausule**. Vanwege de belangrijke rol die het PO hierin speelt dienen zij zich hier bewust van te zijn en goed op de hoogte van wat de hardheidsclausule inhoudt en welke situaties daar onder zouden kunnen vallen. Concrete voorbeelden over wanneer de clausule van toepassing is kunnen helderheid scheppen, maar werken mogelijk precedentwerking in de hand.
- Verbeter de informatievoorziening over het **kansrijk plaatsen** richting ouders en scholen. Ouders moeten goed geïnformeerd worden over hoe de VO-scholen omgaan met kansrijke klassen en dat keuze voor een kansrijke klas geen garantie geeft. Informeer ook het PO goed over de mogelijkheid voor aanmelding in een kansrijke klas, zodat zij hier bewust van zijn bij het adviseren.
- Verbeter de **communicatie** over de **werking van de plaatsingsgarantie** en de **staartverbetering** om de schijn van intransparantie te voorkomen. Door de optimalisatieslagen (plaatsingsgarantie en staartverbetering) is het systeem steeds complexer geworden en daarmee ook ogenschijnlijk minder eerlijk en transparant.
- Een betere **verslaglegging en verantwoording** van de centrale loting en matching is ook wenselijk ten behoeve van het vergroten van de **transparantie** en **controleerbaarheid** van de procedure.

Leerlingen met een ondersteuningsbehoefte

- Behoud aandacht voor de **informatieoverdracht** via **oki-docs**, met name als het gaat om ondersteuningsbehoeften. De kwaliteit van informatieverstrekking loopt sterk uiteen. Wijs scholen op het belang van een goede informatieoverdracht via het oki-doc.
- Zorg voor **duidelijke informatieverstrekking** over de ondersteuning die VO-scholen kunnen bieden richting het PO en ouders. Bijvoorbeeld door op de websites van de VO-scholen dit duidelijk aan te geven. Mogelijk kan hiervoor ook een QR-code worden opgenomen in de Keuzegids met een verwijzing naar het ondersteuningsaanbod.
- Benadruk richting het PO hun rol in het **ondersteunen/adviseren** van (ouders van) leerlingen met een ondersteuningsbehoefte in het **opstellen van de voorkeurslijst**.
- Zorg voor een gedeeld begrip omtrent de **afbakening** van de basisondersteuning, extra ondersteuning en gevallen die onder de hardheidsclausule vallen.

- Moedig de scholen aan om ook tijdens de procedurele controle op de oki-docs eventuele **problematische mismatches** in de **ondersteuning** vanuit de VO-school en de ondersteuningsbehoefte van de leerling te **signaleren** om te voorkomen dat leerlingen na de loting en matching alsnog niet geplaatst kunnen worden op de school waarop ze zijn ingeloot.

Tijdpad

- Ondanks dat vanaf schooljaar 2022-2023 de eindtoets (vanaf dan doorstroomtoets genaamd) vervroegd zal worden naar maart, blijft het onzes inziens van belang om te benoemen dat het de moeite waard is om te overwegen om de **af rondingsfase** en de **heroverwegingsfase** samen te voegen of te bezien of het mogelijk is om heroverwegers voorrang te geven bij vrijgevallen plekken t.o.v. leerlingen op de reservelijst. Bij de laatstgenoemde suggestie dienen de consequenties voor de leerlingen op de reservelijst uiteraard wel meegenomen te worden in de overweging (i.h.k.v. de benadeling van andere groepen leerlingen).

Klachten en bezwaren

- **Evalueer de werking van de Toetsingscommissie** en biedt transparantie over de werkwijze van de commissie. Een verantwoordingsrapportage vanuit OSVO over het aantal vragen, klachten en bezwaren dat is ingediend en de afhandeling van de bezwaren (zodat er inzicht wordt verschaft in de gehanteerde criteria) draagt hier aan bij.
- Bekijk of het mogelijk is om een soortgelijke commissie in te richten voor de afhandeling van **klachten/bezwaren m.b.t. de Kernprocedure** (of de werkzaamheden van de huidige toetsingscommissie hiermee uitbreiden).

Evaluatie lotingssystematiek

- Gebruik data van de afgelopen jaren om te onderzoeken of de **huidige lotingssystematiek** met de toegepaste optimaliseringsslagen nog **optimaal werkt** (o.a. in het kader van de geluiden van het strategisch kiezen en het gunstig uitpakken van onderling ruilen voor beide betreffende leerlingen).

Bijlage 1. Respons vragenlijsten

Tabel 6 geeft de respons op de online vragenlijst weer ten aanzien van het totaal aantal deelnemers aan de Centrale Loting en Matching.

Tabel 6: Respons enquête naar doelgroep (2021) op basis van deelnemers loting (n=7.978).

Doelgroep	Respons vragenlijst	
	n	% van populatie
Leerlingen	1796	23%
Ouders	2292	29%
Betrokkenen uit het PO	333	23% (van aantal benaderd)
Betrokkenen uit het VO	129	26% (van aantal benaderd)

Niet alle deelnemers aan de loting en matching hebben een uitnodiging van de online vragenlijst ontvangen. Slechts 7.866 emailadressen van ouders waren bekend.

De steekproef van 23% van de leerlingen en 29% van de ouders is voldoende groot om betrouwbare uitspraken te kunnen doen die voldoende representatief zijn voor de groep leerlingen en ouders die heeft deelgenomen aan de loting en matching.

Representativiteit steekproef ouders en leerlingen

Tabel 7 laat zien hoeveel ouders van leerlingen per schooladvies de vragenlijst ingevuld hebben en hoe deze percentages vergelijken tot de populatie. Deze gegevens laten zien dat leerlingen met een havo/vwo- en vwo-advies iets zijn oververtegenwoordigd in de steekproef en dat leerlingen met een havo, vmbo-t-, vmbo-k- en vmbo-b-advies iets ondervertegenwoordigd zijn.

Tabel 7: Verdeling steekproef en populatie naar schooladvies

Niveau	Leerlingen in de enquête*		Populatie*	
	n	%	n	%
VMBO-Basis	70	3%	140	5%
VMBO-Basis / Kader	117	5%	117	4%
VMBO-Kader	139	6%	139	8%
VMBO-Theoretisch (TL)	239	10%	239	14%
VMBO-TL / HAVO	267	12%	267	10%
HAVO	278	12%	278	15%
HAVO / VWO	406	18%	406	15%
VWO	776	34%	776	27%
Totaal	2292			

* exclusief leerlingen met advies Kopklas, VSO of PrO

Tabel 8 geeft een overzicht van de verdeling van de leerlingen naar aanleiding van hun plaatsing. De groep leerlingen die een plaatsingsaanbod van de school van eerste of tweede voorkeur heeft ontvangen is in de steekproef kleiner dan in de populatie. Alle andere groepen, oftewel de leerlingen die een aanbod van de school van 3^e voorkeur of lager op de lijst hebben ontvangen, zijn iets oververtegenwoordigd. Het feit dat de eerste groep ondervertegenwoordigd is zal komen doordat ouders van kinderen met een gunstig plaatsingsaanbod het minder relevant achten aan een tevredenheidsonderzoek mee te doen. De antwoorden van de ouders m.b.t. de plaatsing op plek 12 en het niet kunnen plaatsen van het kind zijn gezien de uitkomsten in de populatie niet mogelijk. Dit komt ieder jaar bij enkele gevallen voor.

Tabel 8: Verdeling steekproef en populatie naar plaatsing

Plaatsing op plek voorkeurslijst	Steekproef		Populatie	
	n	%	n	%
1	1601	69,9%	6128	76,8%
2	187	8,2%	813	10,2%
3	111	4,8%	369	4,6%
4	74	3,2%	250	3,1%
5	64	2,8%	162	2,0%
6	41	1,8%	81	1,0%
7	37	1,6%	64	0,8%
8	29	1,3%	57	0,7%
9	13	0,6%	27	0,3%
10	11	0,5%	20	0,3%
11	4	0,2%	5	0,1%
12	1	0,0%	0	0,0%
Mijn kind kon niet geplaatst worden	23	1,0%	2	0,0%
Weet ik niet meer	37	1,6%		
Niet van toepassing	59	2,6%		
Totaal	2292		7978	

De steekproef bevat relatief gezien iets minder (ouders van) leerlingen met een bijgesteld advies (9%) dan de populatie van deelnemers aan de loting en matching (12%). Dit kan komen doordat het ten tijden van het invullen van de vragenlijst voor 10% van de steekproef nog niet bekend is of de leerling een bijgesteld advies krijgt.

Tabel 9: Verdeling steekproef en populatie naar bijgesteld advies.

Bijgesteld advies	Steekproef		Populatie	
	n	%	n	%
Ja*	207	9%	934	12%
Nee	1845	80%		
Nog niet bekend	240	10%		
Totaal	2292	100%	7978	

* Oorspronkelijk hadden 420 ouders aangegeven dat hun kind een bijgesteld advies heeft gehad. Echter lijkt dit door een deel van de ouders foutief ingevuld, omdat het opgegeven advies voor en na het bijstellen gelijk is. De ouders waarbij dit het geval is, zijn meegeteld onder 'Nee' i.p.v. 'Ja'.

PO en VO

Er zijn 1443 betrokkenen van het PO benaderd. In totaal hebben 333 respondenten vanuit het PO de vragenlijst ingevuld. Tabel 10 toont de respons naar functie.

Tabel 10: Respons PO-scholen naar functie (n=333).

Functie	%
Directeur	6%
Schoolleiding	2%
Leerkracht	49%
Intern begeleider	39%
Anders	4%

* 98% van de leerkrachten geeft les aan groep 8.

Van VO-scholen zijn 499 betrokkenen benaderd. In totaal hebben 129 respondenten vanuit het VO de vragenlijst ingevuld. Tabel 11 toont de respons naar functie.

Tabel 11: Respons VO-scholen naar functie (n=129).

Functie	%
Directeur	10%
Schoolleiding	13%
Leraar van een brugklas	2%
Medewerker van de leerlingenadministratie	33%
Zorgcoördinator	16%
Anders	26%

Bijlage 2. Toelichting correctie steekproef

Matrixvragen in de online surveys werken niet optimaal op alle mobiele telefoons. Concreet houdt dit in dat op sommige mobiele telefoons (afhankelijk van het type telefoon en de schermgrootte) de mogelijkheid bestaat dat de uiterste antwoordmogelijkheid/-heden niet goed zichtbaar of aanklikbaar zijn. Ondanks een waarschuwing in het begin van de vragenlijsten met het advies om de vragenlijst op een PC, laptop of tablet in te vullen is op basis van een check op de logbestanden van onze server gebleken dat de vragenlijst voor ouders en leerlingen in 50% van de gevallen enkel vanaf een mobiele telefoon is ingevuld.

Op basis van de gegeven antwoorden zijn de cases geïdentificeerd waarbij de kans bestaat is dat de matrixvragen niet optimaal hebben gewerkt. Dit geldt wanneer er bij geen enkele matrixvraag één van de twee uiterste antwoorden is gegeven (dit is gebaseerd op 56 datakolommen). Hierbij is gekozen om niet enkel uit te gaan van de uiterste antwoordmogelijkheid (*n.v.t./geen mening*), maar ook de antwoordoptie daarvoor mee te nemen, omdat *n.v.t./geen mening* als antwoordoptie in veel gevallen beperkt wordt aangevinkt en daarmee een te conservatieve inschatting van deze 'risicogegevallen' zou opleveren. Hieronder verstaan wij dus ouders die de vragenlijst volledig via hun mobiele telefoon hebben ingevuld en geen enkele keer de meest uiterste antwoordmogelijkheden hebben aangevinkt.

Tabel 12: Risicogegevallen vragenlijst ouders en leerlingen.

Totaal aantal cases	Mobiel ingevuld	Gevallen waarbij de survey mogelijk niet optimaal gewerkt heeft	Gecorrigeerde steekproef
2292	1151 (50%)	251 (21% van 1151)	2041 (26% van de populatie)

We hebben gecontroleerd of de gecorrigeerde steekproef (de steekproef exclusief de gevallen waarbij de survey mogelijk niet optimaal gewerkt heeft) afwijkt van de gehele steekproef op basis van het basisschooladvies van de leerlingen en van welke school op de voorkeurslijst de leerling een plaatsingsaanbod ontvangen heeft. Deze verschillen zijn te zien in Tabel 13 en Tabel 14. De afwijking tussen de steekproef exclusief de risicogegevallen en de gehele steekproef is beperkt. De oververtegenwoordiging van de hoogste niveaus neemt iets toe (zie Tabel 13). De verschillen m.b.t. de plek op de voorkeurslijst waarop leerlingen geplaatst zijn, zijn verwaarloosbaar (zie Tabel 14).

Tabel 13: Vergelijking gehele steekproef en gecorrigeerde steekproef o.b.v. basisschooladvies.

Niveau	Gehele steekproef		Steekproef exclusief risicogeallen	
	n	%	n	%
VMBO-Basis	70	3,1%	49	2,4%
VMBO-Basis / Kader	117	5,1%	84	4,1%
VMBO-Kader	139	6,1%	98	4,8%
VMBO-Theoretisch (TL)	239	10,4%	200	9,8%
VMBO-TL / HAVO	267	11,6%	233	11,4%
HAVO	278	12,1%	242	11,9%
HAVO / VWO	406	17,7%	382	18,7%
VWO	776	33,9%	753	36,9%
Totaal	2292		2041	

Tabel 14: Vergelijking gehele steekproef en gecorrigeerde steekproef o.b.v. plaatsingsaanbod.

Plek op voorkeurslijst	Gehele steekproef		Steekproef exclusief risicogeallen	
	n	%	n	%
1	1601	69,9%	1424	69,8%
2	187	8,2%	174	8,5%
3	111	4,8%	102	5,0%
4	74	3,2%	69	3,4%
5	64	2,8%	61	3,0%
6	41	1,8%	40	2,0%
7	37	1,6%	34	1,7%
8	29	1,3%	27	1,3%
9	13	0,6%	13	0,6%
10	11	0,5%	11	0,5%
11	4	0,2%	4	0,2%
12	1	0,0%	1	0,0%
Kind kon niet geplaatst worden	23	1,0%	15	0,7%
Weet ik niet meer	37	1,6%	20	1,0%
Niet van toepassing	59	2,6%	46	2,3%
Totaal	2292		2041	

Om het zekere voor het onzekere te nemen en een bias in de antwoorden te voorkomen, zijn de 251 risicogeallen bij de betreffende matrixvragen uitgesloten van de analyse. Bij de overige vraagtypes nemen we alle respondenten mee (n=2292). Deze correctie heeft enkel invloed op het deel van de vragenlijst dat voor de ouders bestemd was; in het leerlingendeel zijn dergelijke vraagtypes niet opgenomen.

We hebben dezelfde checks uitgevoerd bij de vragenlijsten voor de betrokkenen uit het PO en VO, omdat een groot deel van de vragen daarin ook matrixvragen zijn. In de vragenlijst voor het PO is 1,5% van de totale respons aangemerkt als risicogeval (5 van de 333). In de vragenlijst voor het VO is dat 1,6% (2 van de 129). Omdat het hier om een zeer laag aantal gaat waarvan het effect op de totale respons verwaarloosbaar is, hebben we besloten hier geen verdere correcties op uit te voeren.

Bijlage 3. Additionele tabellen

Deze bijlage toont een aantal additionele tabellen naar aanleiding van de vragenlijst voor ouders en leerlingen.

Bezoek van aantal open dagen

Tabel 15: Aantal scholen waarop ouders zich via digitale open dagen georiënteerd hebben uitgesplitst naar basisschooladvies (n=2292).

Aantal scholen	VMBO-Basis	VMBO-Basis / Kader	VMBO-Kader	VMBO-TL	VMBO-TL / HAVO	HAVO	HAVO / VWO	VWO
1	21%	23%	12%	13%	10%	7%	6%	3%
2	13%	15%	12%	8%	9%	9%	6%	5%
3	13%	14%	12%	9%	9%	8%	9%	5%
4	11%	9%	19%	9%	9%	10%	7%	8%
5	3%	4%	5%	7%	11%	5%	8%	8%
6	0%	1%	4%	13%	10%	10%	9%	7%
7	0%	2%	1%	3%	5%	5%	5%	5%
8	1%	1%	1%	4%	7%	8%	6%	8%
9	0%	0%	0%	0%	1%	3%	3%	3%
10	0%	0%	0%	3%	4%	5%	8%	8%
11	0%	0%	0%	0%	0%	1%	1%	1%
12	0%	0%	0%	0%	2%	5%	3%	7%
Meer dan 12	0%	0%	0%	1%	3%	12%	15%	23%
Weet ik niet meer	0%	3%	1%	5%	4%	3%	3%	2%
Geen	37%	28%	33%	25%	16%	10%	11%	7%

Tabel 16: Aantal scholen waarop leerlingen zich via digitale open dagen georiënteerd hebben uitgesplitst naar basisschooladvies (n=1796).

Aantal scholen	VMBO-Basis	VMBO-Basis / Kader	VMBO-Kader	VMBO-Theoretisch (TL)	VMBO-TL / HAVO	HAVO	HAVO / VWO	VWO
1	19%	21%	16%	13%	10%	4%	4%	4%
2	17%	20%	10%	8%	10%	13%	7%	4%
3	17%	9%	10%	8%	12%	11%	10%	6%
4	11%	13%	15%	9%	13%	10%	8%	7%
5	0%	4%	6%	7%	7%	4%	9%	8%
6	0%	1%	4%	12%	8%	9%	7%	7%
7	0%	1%	1%	5%	4%	5%	3%	4%
8	2%	1%	1%	3%	5%	6%	7%	6%
9	0%	0%	0%	0%	1%	1%	2%	3%
10	0%	0%	0%	2%	2%	4%	8%	8%
11	0%	0%	1%	0%	0%	1%	2%	2%
12	0%	0%	0%	1%	3%	4%	5%	6%
Meer dan 12	0%	0%	0%	1%	2%	10%	11%	22%
Weet ik niet meer	4%	0%	3%	4%	4%	5%	6%	5%
Geen	31%	29%	32%	29%	18%	12%	12%	7%

Tevredenheid met plaatsing

Tabel 17: Verdeling plaatsing op plek 4 en 5 in 2020 en 2021 o.b.v. de antwoorden van ouders.

	2020	2021
Plek 4	53%	54%
Plek 5	47%	46%
Totaal	123	138

Tabel 18: Verdeling plaatsing op plek 6 of hoger in 2020 en 2021 o.b.v. de antwoorden van ouders.

	2020	2021
Plek 6	29%	30%
Plek 7	23%	27%
Plek 8	11%	21%
Plek 9	15%	10%
Plek 10	6%	8%
Plek 11	11%	3%
Plek 12	6%	1%
Totaal	178	136

Tabel 19. Welke school op de voorkeurslijst was nog acceptabel geweest? % ouders dat dit acceptabel vindt uitgesplitst naar advies (n=2292).

	vmbo-b, vmbo-b/k, vmbo-k	vmbo-t, vmbo-t/havo	havo, havo/vwo	vwo
Alleen de eerste keuze	43%	25%	15%	7%
Een school in de top 2	36%	28%	15%	10%
Een school in de top 3	10%	28%	27%	24%
Een school in de top 4	3%	7%	11%	12%
Een school in de top 5	0%	2%	18%	24%
Een school in de top 6	0%	4%	6%	8%
Een school in de top 7	0%	0%	2%	4%
Een school in de top 8	0%	0%	2%	3%
Een school in de top 9	0%	0%	1%	1%
Een school in de top 10	0%	0%	1%	2%
Een school in de top 11	0%	0%	0%	0%
Alle scholen op de lijst	7%	5%	2%	5%
Totaal	326	506	684	776

Tabel 20. Met welke scholen op jouw voorkeurslijst was je nog blij geweest? % leerlingen dat nog blij was geweest uitgesplitst naar advies (n=1796).

	vmbo-b, vmbo-b/k, vmbo-k	vmbo-t, vmbo-t/havo	havo, havo/vwo	vwo
Alleen de eerste keuze	44%	29%	16%	10%
Een school in de top 2	36%	35%	22%	12%
Een school in de top 3	11%	26%	25%	24%
Een school in de top 4	2%	5%	11%	15%
Een school in de top 5	0%	1%	14%	19%
Een school in de top 6	1%	1%	6%	8%
Een school in de top 7	0%	0%	2%	4%
Een school in de top 8	0%	0%	1%	3%
Een school in de top 9	0%	0%	0%	1%
Een school in de top 10	0%	0%	0%	2%
Een school in de top 11	0%	0%	0%	1%
Alle scholen op de lijst	6%	3%	2%	2%
Totaal	267	400	539	590

Bijlage 4. Interviewrespondenten

Naam	Organisatie
Brechje Asselbergs	Geert Grootte College (VO)
Dominique Colen	Stichting Vrije Schoolkeuze Amsterdam (VSA)
Anne Martien van der Does	Kinderombudsman Amsterdam
Arnold Jonk	Stichting Samen Tussen Amstel en IJ (PO)
Menno van de Koppel	Onderwijs Consumenten Organisatie (OCO)
Suzanne van Lier	Montessorischool De Regenboog (PO)
Coralie Pluut	Geert Grootte College (VO)
Mieke Reinders	Westerparkschool Amsterdam (PO)
Hiske Swart	AWBR Stichting voor openbaar primair onderwijs (PO)
Ewald Weiss	Bestuurder SOVOP (VO)
3 ouders	N.v.t.
4 leerlingen	Montessorischool De Regenboog

Bijlage 5. Regiegroep

Naam	Organisatie
Jan Paul Beekman	Spinoza Lyceum
Noortje Dickhoff	ELK Amsterdam
Arnold Jonk	Stichting Samen Tussen Amstel en IJ (PO)
Vera Lentjes	Gemeente Amsterdam
Joan Martens	ELK Amsterdam
Hetty Mulder	Samenwerkingsverband Amsterdam/Vereniging OSVO
Isabelle Schulz	Gemeente Amsterdam
Ewald Weiss	Bestuurder SOVOP

Contact:

Dialogic innovatie & interactie
Hooghiemstraplein 33-36
3514 AX Utrecht
Tel. +31 (0)30 215 05 80
www.dialogic.nl

